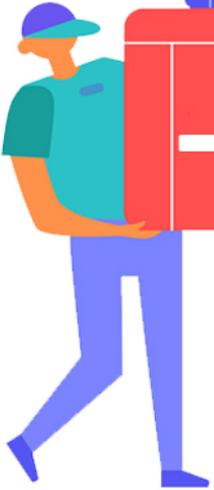

خرید کتاب های کنکور

با تخفیف ویژه

و ارسال رایگان

Medabook.com

هدابوک

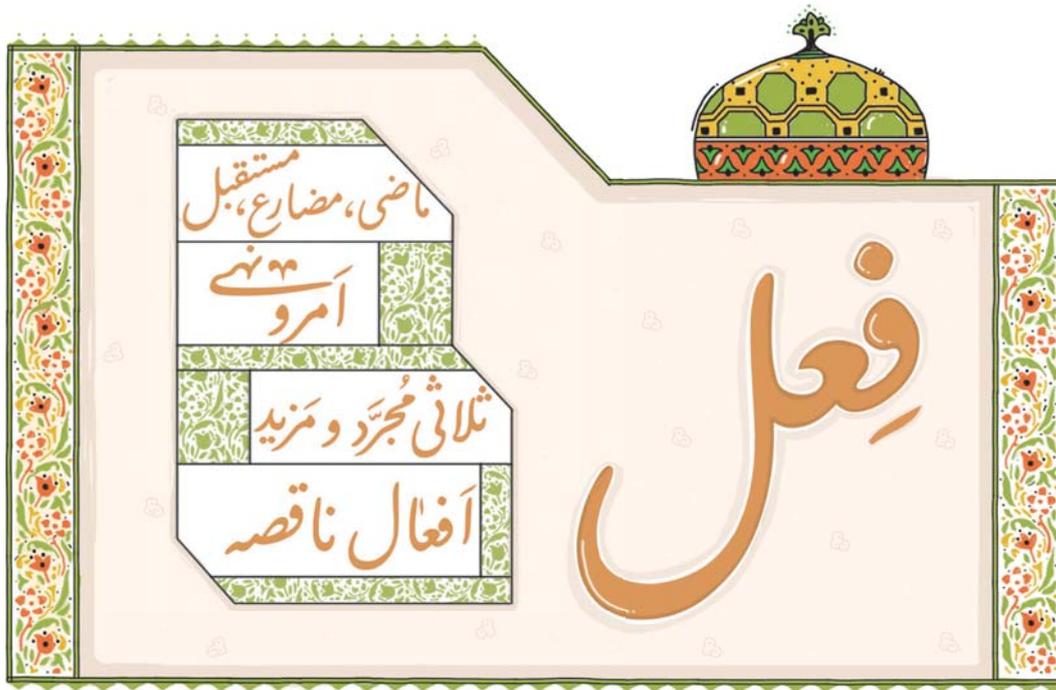
دریافت برنامه ریزی و مشاوره

از مشاوران رتبه برتر

هوسه کنکوری آیدی نوین

۰۲۱ ۲۸۴۲۵۴

مقدمه

انواع کلمه

۱ فعل

۲ اسم

۳ حرف

فعل: کلمه‌ای است که انجام دادن کاری یا روی دادن امری یا حالتی را در زمان گذشته، حال یا آینده نشان می‌دهد؛ مانند: جَلَسْتُ (نشست)، مَرِضٌ (مریض شد)، نَكْتُبُ (می‌نویسیم)، أَذْخُلِي (وارد شو)، ...

اسم: کلمه‌ای است که معنای مستقل دارد و بر زمان‌های سه‌گانه دلالت نمی‌کند؛ مانند: حَدِيقَةٌ (باغ)، رَجُلٌ (پا)، فُسْتَانٌ (پیراهن زنانه)، ...

حرف: کلمه‌ای است که به تنهایی دارای معنای مستقلی نیست بلکه باید با اسم یا فعلی همراه باشد؛ مانند: وَهِي (در)، أَنْ (که)، ...

انواع حرکت

۱ فتحه (ـَ): حرفی که حرکت فتحه داشته باشد، مفتوح نامیده می‌شود؛ مانند حرف «ش» در «شَمْس»

۲ ضمه (ـُ): حرفی که حرکت ضمه داشته باشد، مضموم نامیده می‌شود؛ مانند حرف «ج» در «جُنْدِي»

۳ کسره (ـِ): حرفی که حرکت کسره داشته باشد، مکسور نامیده می‌شود؛ مانند حرف «ع» در «عَلِم»

انواع فعل

- ۱ ماضی
- ۲ مضارع
- ۳ امر

فعل در زبان عربی از نظر زمان به سه نوع کلی تقسیم می‌شود:

برخی از راه‌های تشخیص فعل:

۱ بهترین راه تشخیص فعل، توجه به معنا و مفهوم است؛ یعنی اگر دیدیم کلمه‌ای بر وقوع کاری یا حالتی دلالت می‌کند و زمان و شخص هم دارد، آن کلمه فعل است.

۲ مواظب باشید اگر کلمه‌ای بر انجام دادن کاری یا روی دادن حالتی دلالت داشته باشد ولی زمان و شخص نداشته باشد، مصدر است و نباید آن را با فعل اشتباه گرفت؛ مانند: كِتَابَةٌ (نوشتن)، خَلَقَ (آفریدن)، تَعَلَّمَ (یاد گرفتن)، ...

۳ اگر دیدیم در ابتدای کلمه‌ای حروف «قَد - سَ - سَوْفَ - أُنْ - لَنْ - لَمْ - لَمَّا» وجود دارد، آن کلمه، فعل است؛ **مثال** قَدْ ضَجَكَ - سَيَغِيْبُ - سَوْفَ تَذْهَبُ - أُنْ تَقُومُوا - لَنْ يَفْعَلَ - لَمْ يَتَّبِعْ - لَمَّا اقْتَرَبَ

۴ هر کلمه‌ای که در آخر آن «ث» (تای کشیده ساکن) باشد، فعل است؛ **مثال** سَأَلْتُ (پرسید)

نمونه‌نویسی

کم فعلاً في هذه العبارة؟ «حَبَّرْتُ هذه الظاهرةَ الناسَ فحاولَ العلماءُ أَنْ يَعْرِفُوا سرَّها».

(۴) أربعة

(۳) ثلاثة

(۲) اثنان

(۱) واحد

«حَبَّرْتُ»، «حاولَ» و «يَعْرِفُوا» در این عبارت، فعل هستند.

این پدیده مردم را شگفت‌زده کرد، پس دانشمندان کوشیدند راز آن را بفهمند.

۴ گزینه

ترجمه عبارت

ماضی، مضارع، مستقبل

فعل ماضی

همان‌طور که می‌دانید، فعل ماضی به فعلی می‌گویند که بر زمان گذشته دلالت دارد. به فعل‌های ماضی و ترجمه‌های فارسی آن‌ها در جدول زیر دقت کنید و آن‌ها را به خاطر بسپارید.

اول شخص مفرد (من)	لِلْمُتَكَلِّمِ وَحَدَه (متکلم و حده)	أَنَا كَتَبْتُ. (كَتَبْتُ + ت)	من نوشتم. (مرد یا زن)
دوم شخص مفرد (تو)	لِلْمُخَاطَبِ (مفرد مذکر مخاطب)	أَنْتَ كَتَبْتَ. (كَتَبْتَ + ت)	تو نوشتی. (مرد)
سوم شخص مفرد (او)	لِلْغَائِبِ (مفرد مذکر غایب)	هُوَ كَتَبَ.	او نوشت. (مرد)
اول شخص جمع (ما)	لِلْمُتَكَلِّمِ مَعَ الْغَيْرِ (متکلم مع الغير)	هِيَ كَتَبَتْ. (كَتَبَتْ + ت)	او نوشت. (زن)
دوم شخص جمع (شما)	لِلْمُخَاطَبِينَ (مثنای مذکر مخاطب) لِلْمُخَاطَبَاتِ (مثنای مؤنث مخاطب)	نَحْنُ كَتَبْنَا. (كَتَبْنَا + نا)	ما نوشتیم. (بیشتر از یک نفر: دو مرد، دو زن، چند مرد، چند زن، ...)
سوم شخص جمع (آن‌ها)	لِلْغَائِبِينَ (مثنای مذکر غایب) لِلْغَائِبَاتِ (مثنای مؤنث غایب)	أَنْتُمْ كَتَبْتُمْ. (كَتَبْتُمْ + تُمْ)	شما نوشتید. (دو نفر: مرد یا زن)
	لِلْغَائِبِينَ (مثنای مؤنث غایب)	أَنْتُنَّ كَتَبْتُنَّ. (كَتَبْتُنَّ + نُنَّ)	شما نوشتید. (زن‌ها: بیشتر از دو نفر)
	لِلْغَائِبِينَ (جمع مذکر غایب)	هُمَا كَتَبَا. (كَتَبَا + ا)	آن‌ها نوشتند. (دو مرد)
	لِلْغَائِبَاتِ (جمع مؤنث غایب)	هُمَا كَتَبَتَا. (كَتَبَتَا + تا)	آن‌ها نوشتند. (دو زن)
	لِلْغَائِبِينَ (جمع مذکر غایب)	هُمْ كَتَبُوا. (كَتَبُوا + وا)	آن‌ها نوشتند. (مرد‌ها: بیشتر از دو نفر)
	لِلْغَائِبَاتِ (جمع مؤنث غایب)	هُنَّ كَتَبْنَ. (كَتَبْنَ + ن)	آن‌ها نوشتند. (زن‌ها: بیشتر از دو نفر)

هرگاه در انتهای فعلی یکی از نشانه‌های «ت - ت - ت - ت - ت - تا - ثما - تُم - تُن» بیاید، آن فعل، حتماً ماضی است.

وزن‌های فعل ماضی:

- فعل‌های ماضی در صیغه «مفرد مذکر غایب» بر یکی از سه وزن زیر می‌آیند:
- ۱. فَعَلْ؛ سَأَلَ (پرسید)، بَعَثَ (فرستاد)، ...
  - ۲. فَعَلِ؛ عَلِمَ (دانست)، نَدِمَ (پشیمان شد)، ...
  - ۳. فَعُلْ؛ قَرَّبَ (نزدیک شد)، كَثُرَ (زیاد شد)، ...

البته توجه داشته باشید که این‌ها، وزن‌های اصلی فعل‌های ماضی هستند و در شرایط خاص، تغییراتی در این وزن‌ها ایجاد می‌شود. (مثل فعل‌های مجهول و ...)

نمونه تست

عَبِّنِ الصَّحِيحَ فِي صَيَغِ الْأَفْعَالِ:

- (۱) الْأَطْفَالُ حَفَظُوا سُورَتَيْنِ مِنَ الْقُرْآنِ.
 (۲) شَبَابُ الْبِلَادِ اجْتَهَدَ فِي تَقَدُّمِهَا.
 (۳) هَاتَانِ الْأَخْتَانِ سَمِعَا كَلَامَ مَعْلَمَتِهِمَا.
 (۴) النَّسَاءُ وَقَفَّتْنَ لِاسْتِقْبَالِ صُيُوفِيهِنَّ.

۴ گزینه‌ها

- (۲) «شَبَابُ» جمع «شَابٌ» است، پس فعلش هم باید به صورت جمع مذکر بیاید. ← اجْتَهَدُوا
 (۳) «هَاتَانِ الْأَخْتَانِ» مثنای مؤنث است، بنابراین فعلش هم باید مثنای مؤنث باشد. ← سَمِعَتَا
 (۴) کاربرد فعل «وَقَفَّتْنَ» به صورت مخاطب درست نیست و برای «النَّسَاءُ» در این جا باید از فعل غایب استفاده کنیم. ← وَقَفْنَ

ترجمه گزینه‌ها

- (۱) بچه‌ها دو سوره از قرآن را حفظ کردند.
 (۲) جوانان کشور، در پیشرفت آن کوشیدند.
 (۳) این دو خواهر سخن معلمشان را شنیدند.
 (۴) زنان برای استقبال از مهمانانشان ایستادند.

طرز منفی کردن فعل ماضی: فعل ماضی با آمدن «ما» (مای نافیه) در ابتدای آن، منفی می‌شود ← ما + فعل ماضی = ماضی منفی؛ **مثال** أَكَلْتُ (خورد) ← منفی ما أَكَلْتُ (نخورد)

توجه این «ما» را با «ما»ی پرسشی (استفهامی) به معنی «چه، چه چیز» و «ما»ی موصولی به معنی «آن‌چه، چیزی که، ...» اشتباه نگیرید.

نمونه تست

عَبِّنِ الْمَاضِيَ الْمَنْفِيَّ:

- (۱) رِسَالَةُ الْإِسْلَامِ قَائِمَةٌ عَلَى أُسَاسِ الْمَنْطِقِ.
 (۲) الْمَعْلَمُونَ مَا عَرَفُوا إِلَّا بَعْدَ مَدَّةٍ طَوِيلَةٍ.
 (۳) إِنَّ الْبَحْرَ وَالْأَسْمَاكَ نِعْمَتَانِ عَظِيمَتَانِ مِنَ اللَّهِ.
 (۴) أَخَذَ الْأُرُوتِيُونَ عُلُومًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ فِي الْمَاضِي.

۴ گزینه‌ها «ما عَرَفُوا» ماضی منفی است.

بررسی سایر گزینه‌ها

- (۱ و ۳) در این دو گزینه هیچ فعلی وجود ندارد.
 (۲) معلم‌ها تو را نشناختند مگر بعد از مدتی طولانی.
 (۴) اروپاییان در گذشته علوم را از مسلمانان گرفتند.
 (۱) رسالت اسلام بر پایه منطق استوار است.
 (۳) دریا و ماهی‌ها دو نعمت بزرگ از طرف خداوند هستند.

ترجمه گزینه‌ها

فعل مضارع

فعل مضارع فعلی است که بر زمان حال و آینده دلالت دارد. به فعل‌های مضارع در جدول زیر و ترجمه فارسی آن‌ها توجه کنید و سعی کنید آن‌ها را به خاطر بسپارید.

اول شخص مفرد (من)	لِلْمُتَكَلِّمِ وَحَدَهُ (متکلم وحده)	أَنَا أَكْتُبُ. (أُ + كُتِبْتُ)	من می‌نویسم. (مرد یا زن)
دوم شخص مفرد (تو)	لِلْمُخَاطَبِ (مفرد مذکر مخاطب)	أَنْتَ تَكْتُبُ. (تُ + كُتِبْتُ)	تو می‌نویسی. (مرد)
دوم شخص مفرد (تو)	لِلْمُخَاطَبَةِ (مفرد مؤنث مخاطب)	أَنْتِ تَكْتُبِينَ. (تِي + كُتِبْتُ + يَنْ)	تو می‌نویسی. (زن)
سوم شخص مفرد (او)	لِلغَائِبِ (مفرد مذکر غایب)	هُوَ يَكْتُبُ. (يُ + كُتِبْتُ)	او می‌نویسد. (مرد)
سوم شخص مفرد (او)	لِلغَائِبَةِ (مفرد مؤنث غایب)	هِيَ تَكْتُبُ. (تِي + كُتِبْتُ)	او می‌نویسد. (زن)
اول شخص جمع (ما)	لِلْمُتَكَلِّمِ مَعَ الْغَيْرِ (متکلم مع الغير)	نَحْنُ نَكْتُبُ. (نُ + كُتِبْتُ)	ما می‌نویسیم. (بیشتر از یک نفر: دو مرد، دو زن، چند مرد، چند زن، ...)

لِلْمُخَاطَبِينَ (مثنای مذکر مخاطب) لِلْمُخَاطَبَاتِ (مثنای مؤنث مخاطب)	أَنْتُمْ تَكْتُبُونَ. (تَ + كُتِبَ + اِنْ)	شما می نویسید. (دو نفر: مرد یا زن)
لِلْمُخَاطَبِينَ (جمع مذکر مخاطب)	أَنْتُمْ تَكْتُبُونَ. (تَ + كُتِبَ + وِنْ)	شما می نویسید. (مردها: بیشتر از دو نفر)
لِلْمُخَاطَبَاتِ (جمع مؤنث مخاطب)	أَنْتُنَّ تَكْتُبْنَ. (تَ + كُتِبَ + وِنْ)	شما می نویسید. (زنها: بیشتر از دو نفر)
لِلغَائِبِينَ (مثنای مذکر غایب)	هُمَا يَكْتُبَانِ. (يَ + كُتِبَ + اِنْ)	آن ها می نویسند. (دو مرد)
لِلغَائِبَاتِ (مثنای مؤنث غایب)	هُمَا تَكْتُبَانِ. (يَ + كُتِبَ + اِنْ)	آن ها می نویسند. (دو زن)
لِلغَائِبِينَ (جمع مذکر غایب)	هُمْ يَكْتُبُونَ. (يَ + كُتِبَ + وِنْ)	آن ها می نویسند. (مردها: بیشتر از دو نفر)
لِلغَائِبَاتِ (جمع مؤنث غایب)	هُنَّ يَكْتُبْنَ. (يَ + كُتِبَ + وِنْ)	آن ها می نویسند. (زنها: بیشتر از دو نفر)

از دقت در فعل های مضارع به نکات زیر پی می بریم:

- در ابتدای فعل های مضارع همواره یکی از حروف «أ - ت - ی - ن - و» وجود دارد؛ به این حروف، حروف «أَتَيْنَ» (یا «تینا») گفته می شود.
- فعل های مضارع مفرد مذکر مخاطب و مفرد مؤنث غایب یک شکل هستند. (أَنْتَ تَكْتُبُ / هِيَ تَكْتُبُ)
- فعل های مضارع مثنای مخاطب و مثنای مؤنث غایب، یک شکل هستند. (أَنْتُمَا تَكْتُبَانِ / هُمَا تَكْتُبَانِ)
- هر فعل مضارعی که با «ی» شروع می شود حتماً غایب است.

مواظب باشید! البته این بدان معنا نیست که همه فعل های مضارع غایب با «ی» شروع می شوند؛ دقت کنید!

فعل های مضارع مخاطب همگی با حرف «ت» شروع می شوند.

مواظب باشید! باز هم این بدان معنا نیست که هر فعل مضارعی که با «ت» شروع شود، حتماً مخاطب است!

وزن های فعل مضارع:

فعل های مضارع در صیغه مفرد مذکر غایب بر یکی از سه وزن زیر می آیند:

۱. یَفْعُلُ؛ **مثال** يَضْحَكُ (می خندد)، يَسْأَلُ (می پرسد)، ...

۲. يَفْعُلُ؛ **مثال** يَجْلِسُ (می نشیند)، يَكْذِبُ (دروغ می گوید)، ...

۳. يَفْعُلُ؛ **مثال** يَقْرُبُ (نزدیک می شود)، يَكْتُبُ (می نویسند)، ...

توجه! این وزن ها نیز همانند آن چه در مورد فعل های ماضی گفتیم، وزن های اصلی فعل های مضارع هستند و در شرایط خاص، تغییراتی در این وزن ها به وجود می آید. (مانند فعل های مجهول و ...)

طرز منفی کردن فعل مضارع: فعل مضارع را با آوردن «لا» (لای نافییه) در ابتدای آن، منفی می کنیم؛ ← لای نافییه + فعل مضارع = مضارع منفی **مثال** أَكْذِبُ (دروغ می گویم) ← لا أَكْذِبُ (دروغ نمی گویم)

نمونه تست

عَيْنُ عِبْرَةٍ لَا تَسْتَمِلُ عَلَى الْمَضَارِعِ الْمَنْفِيَةِ:

۱) هُوَ يَنْزُكُ الْبَاطِلَ وَ لَا يَنْبَأُ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ.

۲) هُوَ لَا يَنْبَأُ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ.

۳) هُوَ لَا يَنْبَأُ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ فِي مُسَاعَدَةِ الْآخِرِينَ.

۴) «وَجَدُوا» فعل ماضی است.

بررسی سایر گزینه ها: فعل «يَنْزُكُ» مضارع مثبت و فعل های «لا يَنْبَأُ»، «لا تَنْعَبُ» و «لا يَذْهَبُنَ» مضارع منفی هستند.

نکته! گاهی قبل از فعل مضارع حروف «أَنْ: که» و «كَيْ، لِي، لِيكِي، حَتَّى: تا، تا این که، برای این که» آورده می شود که در این صورت معنای فعل مضارع تغییر کرده و در زبان فارسی به صورت مضارع التزامی ترجمه می شود.

مثال يَجْعَلُ (داوری می کند) ← حَتَّى يَجْعَلَ (تا داوری کند) يَشْرَبُونَ (می نوشند) ← أَنْ يَشْرَبُوا (که بنوشند)

يَجْعَلُ (قرار می دهد) ← لِيَجْعَلَ (تا قرار بدهد) يَذْهَبُونَ (می روند) ← كَيْ يَذْهَبُوا (برای این که بروند)

می‌توان حرف «أَنْ» را در فارسی ترجمه نکرد؛ بنابراین ترجمه نشدن «أَنْ» در تست‌های ترجمه، دلیل بر غلط بودن گزینه نیست.

مثال أريدُ أَنْ أقرأَ كتابي. (می‌خواهم کتابم را بخوانم.)

طبیعی است که اگر بعد از این حروف و قبل از فعل مضارع حرف «لا» آورده شود، آن را به صورت مضارع التزامی منفی ترجمه می‌کنیم.

مثال أَنْ لَا يَضْرِبَ: که نزند   حَتَّى لَا تَحْزَنُوا: تا این‌که غمگین نشوید   لِكَيْ لَا (لِكَيْلَا) تَفْقِدَ (تا از دست ندهد / تا از دست ندهی)

مواد باشد «أَلَا» را که مخفّف «أَنْ لَا» است، با «إِلَّا» به معنی «جز، مگر» اشتباه نگیرید.

نمونه تست

عَيْنُ الْمُعَادَلِ لِلْمُضَارِعِ الْإِتِّزَامِي فِي الْفَارِسِيَّةِ:

١) نَحْنُ نَرْجِعُ وَ نَجْلِسُ فِي الْحَدِيقَةِ. ٢) أُرِيدُ أَنْ أَجْلِسَ فِي الصَّفِّ. ٣) تَجْلِسُ سَعِيدَةٌ فِي الْعُرْفَةِ. ٤) يَجْلِسُونَ مَعَ زَمِيلِهِمْ وَ يَتَكَلَّمُونَ.

زیرنما ۲ همان‌طور که گفته شد، «أَنْ» از حروفی است که اگر قبل از فعل مضارع بیاید، معنای آن را به مضارع التزامی تبدیل می‌کند؛ بنابراین «أَنْ أَجْلِسُ» در معنای مضارع التزامی است.

زجره کزینها

١) ما برمی‌گردیم و در باغ می‌نشینیم.

٢) می‌خواهم در کلاس بنشینم.

٣) سعیده در اتاق می‌نشیند.

٤) با هم‌کلاسیشان می‌نشینند و صحبت می‌کنند.

اگر قبل از فعل مضارع حرف «لَنْ» بیاید، معنای آن را به «آینده منفی» تبدیل می‌کند.

مثال تَقْدِرُونَ (می‌توانید) ← لَنْ تَقْدِرُوا (نخواهید توانست)

توجه این حروف (یعنی: أَنْ، كَيْ، لِكَيْ، لَمْ، حَتَّى، لَنْ) در انتهای فعل مضارع تغییراتی را نیز ایجاد می‌کنند.

داستنی‌های بیشتر

١) به این حروف، حروف ناصبه گفته می‌شود.

٢) هرگاه این حروف قبل از فعل مضارع بیایند، ضمه انتهای فعل مضارع (ـُ) را به فتحه (ـِ) تبدیل می‌کنند و در صیغه‌هایی که دارای «نون» هستند، نون

آن‌ها را حذف می‌کنند، به غیر از صیغه‌های جمع مؤنث؛ **مثال** تَجْلِسُ ← أَنْ تَجْلِسَ / تَكْتُبِينَ ← لِكَيْ تَكْتُبِي / تَخْرُجْنَ ← حَتَّى تَخْرُجْنَ

نمونه تست

(سراسری هنر ۸۱ با کمی تغییر)

عَيْنُ الْخَطَا:

١) اِقْرَأْ لِأَسْمَعَ صَوْتِكَ وَ أَتَأَمَّلْ فِي كَلَامِكَ!

٣) لَنْ يَهْدِيَ الْمَسْلُومَ حَتَّى يُحَقِّقُونَ جَمِيعَ أَهْدَافِهِمْ.

با توجه به این‌که قبل از فعل مضارع «يُحَقِّقُونَ» حرف «حَتَّى» آمده، نون انتهای آن باید حذف شود. ← حَتَّى يُحَقِّقُوا

زیرنما ۳

فعل مستقبل

فعل مستقبل (آینده مثبت) از «سَدَ / سَوْفَ + مضارع» ساخته می‌شود. ← سَدَ / سَوْفَ + فعل مضارع = مستقبل

مثال يَأْكُلُونَ (می‌خورند) ← سَيَأْكُلُونَ / سَوْفَ يَأْكُلُونَ (خواهند خورد) / أَكْتُبُ (می‌نویسم) ← سَأَكْتُبُ / سَوْفَ أَكْتُبُ (خواهم نوشت)

برای منفی کردن فعل مستقبل همان‌طور که اشاره شد، از الگوی «لَنْ + مضارع» استفاده می‌شود. ← لَنْ + مضارع = مستقبل منفی

مثال سَوْفَ يَغْفِرُ (خواهد آمرزید) ← لَنْ يَغْفِرَ (نخواهد آمرزید)

نمونه تست

عَيْنُ الصَّحِيحِ عَنِ مَعْنَى الْفِعْلِ الْمَعْيَّنِ: «مَنْ فَكَّرَ قَبْلَ الْكَلَامِ، فَلَنْ يَنْدِمَ أَبَدًا».

١) المضارع الالتزامي   ٢) الماضي الاستمراري   ٣) الماضي المطلق   ٤) المستقبل المنفي

«لَنْ» قبل از فعل مضارع، معنای آن را به مستقبل منفی تبدیل می‌کند.

ترجمه عبارت هرکس پیش از سخن گفتن بیندیشد، هرگز پشیمان نخواهد شد.

نکته هر گاه بر سر فعل مضارع حرف «لَمْ» بیاید، معنای آن را به «ماضی ساده منفی» یا «ماضی نقلی منفی» تبدیل می‌کند.

لم + فعل مضارع ← ماضی ساده منفی / ماضی نقلی منفی

مثال یَسْمَعُ (می‌شنود) ← لَمْ یَسْمَعْ (نشنید، نشنیده است) تَذْهَبُونَ (می‌روید) ← لَمْ تَذْهَبُوا (نرفتید، نرفته‌اید)

تَكْتُبْنَ (می‌نویسید) ← لَمْ تَكْتُبْنَ (ننوشتید، ننوخته‌اید)

برای تشخیص ترجمه دقیق «لَمْ + مضارع» (که به صورت «ماضی ساده منفی» ترجمه شود یا «ماضی نقلی منفی»)، باید به مفهوم و اجزای دیگر جمله توجه کنیم.

مثال لَمْ يَأْكُلِ الطِّفْلُ طَعَامَهُ. (بچه غذايش را نخورد / نخورده است.) لَمْ أَقْرَأْ دروسي حَتَّى الْآنَ. (درس‌هايم را تا الآن نخوانده‌ام.)

نکته اگر يادتان باشد قبلاً گفتيم که فعل ماضی با «ما» منفی می‌شود؛ بنابراین برای منفی کردن فعل ماضی دو راه وجود دارد؛ هم می‌توانيم آن را با «ما»

منفی کنیم و هم می‌توانيم «لَمْ» را بر سر مضارع همان صيغه بياوريم. ← ما + فعل ماضی = لَمْ + فعل مضارع

مثال خَرَجَ (خارج شد) ← منفي ما خَرَجَ = لَمْ يَخْرُجْ (خارج نشد) ذَهَبْتُ (رفتم) ← منفي ما ذَهَبْتُ = لَمْ أَذْهَبْ (نرفتم)

نکته «لَمْ» هيچ گاه قبل از فعل ماضی آورده نمی‌شود.

نکته «لَمْ» مخفّف «لِمَاذَا» به معنای «برای چه، چرا» است و نباید آن را با «لَمْ» اشتباه گرفت.

مثال لَمْ تَفَرَّقْ بَيْنَ أَطْفَالِكَ؟ (چرا بين بچه‌هايت فرق می‌گذاری؟)

توجه همان‌طور که می‌بينيد، حرف «لَمْ» نیز قبل از مضارع، تغييراتی را در انتهای آن ايجاد می‌کند.

داستنی‌های بیشتر

هرگاه حرف «لَمْ» قبل از فعل مضارع بیاید، ضمه انتهای فعل مضارع (ة) را به سکون (ة) تبدیل می‌کند و در صيغه‌هایی که دارای نون هستند، نون آن‌ها را حذف

می‌کند به‌غیر از صيغه‌های جمع مؤنث.

مثال يَجْلِسُونَ ← لَمْ يَجْلِسُوا / نَهَرْتُ ← لَمْ نَهْرْتُ / يَكْتُبْنَ ← لَمْ يَكْتُبْنَ

نمونه تست

عَيْنُ الْمُعَادَلِ الصَّحِيحِ لِفِعْلِ «مَا كَتَبُوا»:

(۱) لَنْ يَكْتُبُوا (۲) لَمْ كَتَبُوا (۳) لَمْ يَكْتُبُوا (۴) لَمْ تَكْتُبُوا

گزینه ۳ معادل «ما + فعل ماضی» می‌شود: «لَمْ + فعل مضارع» [رد گزینہ‌های (۱) و (۲)]; صيغه فعل ماضی و مضارع نیز در این‌جا باید یکسان باشد، بنابراین با توجه به این‌که «ما کتَبُوا» در صيغه جمع مذکر غایب است، معادل مضارع آن نیز باید جمع مذکر غایب باشد در صورتی که «لَمْ تَكْتُبُوا» جمع مذکر مخاطب است. [رد گزینہ (۴)]

امرونی

فعل امر

فعل امر بر دو نوع است:

۱۱. امر حاضر (امر مخاطب):

امر حاضر از مضارع دوم شخص (مخاطب) ساخته می‌شود.

مراحل ساخته شدن فعل امر حاضر:

(۱) حرف «ت» را از ابتدای فعل مضارع حذف می‌کنیم.

(۲) اگر انتهای فعل، حرکت ضمه (ة) داشته باشد، آن را به سکون تبدیل می‌کنیم و اگر «نون» داشته باشد، آن را حذف می‌کنیم به‌غیر از نون جمع مؤنث.

(۳) اگر حرف بعد از «ت» حرکت داشته باشد، فعل امر ساخته شده است ولی اگر حرکت نداشته باشد (ساکن باشد)، در ابتدای فعل همزه اضافه می‌کنیم. حرکت همزه

بستگی به حرکت عین‌الفعل (دومین حرف اصلی) دارد؛ اگر عین‌الفعل ضمه (ة) باشد، همزه امر، مضموم (أ) و در غیر این صورت همزه امر، مکسور (ا) خواهد بود.

مثال حَذَفَ «ت» عَلَّمِينَ حَذَفَ «نون» انتهای فعل عَلَّمِي: ياد بده (زن)

تَكْتُبُ (می‌نویسی) حَذَفَ «ت» كُتِبَ: تبدیل حرکت انتهای فعل به سکون كُتِبَ افزودن همزه مضموم (أ) اُكْتُبُ: بنویس (مرد)

تَجْلِسْنَ (می‌نشینید) حَذَفَ «ت» جَلَسْنَ: افزودن همزه مکسور (ا) اجْلِسْنَ: بنشینید (زنان)

نکته فعل امر حاضری که در ابتدای آن همزه مضموم (أ) یا مکسور (إ) وجود دارد، اگر قبل از آن حرف متحرکی وجود داشته باشد، حرکت کسره (-) یا ضمه (ُ) در ابتدای فعل، نه نوشته می‌شود و نه خوانده می‌شود.

مثال أَكْتُبُ ← وَ أَكْتُبُ، فَ أَكْتُبُ / أَنْصُرْنَا ← أَللَّهُمَّ أَنْصُرْنَا

نمونه‌نویس

عَبِّنِ الْخَطَأَ فِي صِبَاغَةِ الْأَمْرِ:

(۱) تَخْضُدُونَ ← أَحْضُدُوا (۲) تُفَكِّرَانِ ← إِفَكِّرَا (۳) تَشْرَبْنَ ← إِشْرَبْنَ (۴) تُغْسِلِينَ ← إِغْسِلِي

در فعل «تُفَكِّرَانِ» با توجه به این‌که بعد از حذف «ت»، اولین حرف دارای حرکت است، برای ساختن امر احتیاج به همزه نیست. ← فَكِّرَا

۲ امر به «لام»:

به مثال‌های زیر توجه کنید:

يَسْأَلُ (می‌پرسد) ← لِيَسْأَلْ (باید پرسد) / نَرْجِعُ (بر می‌گردیم) ← لِنَرْجِعْ (باید برگردیم) / يَعْلَمُونَ (می‌دانند) ← لِيَعْلَمُوا (باید بدانند)

→ **داستانی‌های بیشتر** ←

امر به لام از مضارع غایب و متکلم ساخته می‌شود.

مراحل ساخته شدن امر به «لام»:

(۱) حرف «لِ» (که به آن «لام امر» می‌گویند و به معنی «باید» است)، در ابتدای فعل اضافه می‌شود.

(۲) انتهای فعل (مانند ساختن امر حاضر) اگر حرکت ضمه داشته باشد، آن را به سکون تبدیل می‌کنیم و اگر «نون» داشته باشد، آن را حذف می‌کنیم به غیر از نون جمع مؤنث.

نکته همان‌طور که در ترجمه مثال‌های بالا می‌بینید، «لام امر» (به معنی «باید»)، معنای فعل مضارع را به مضارع التزامی تبدیل می‌کند.

نمونه‌نویس

ما هو الصحيح عن معنى «لِنَعْبُدُ» في هذه العبارة؟ «لِنَعْبُدُ رَبَّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ الَّذِي يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ.»

(۱) الماضي الاستمراري (۲) المضارع الالتزامي (۳) المضارع الإخباري (۴) الماضي النقلي

با توجه به این‌که «لِ» در «لِنَعْبُدُ» به معنی «باید» است، این فعل، «امر به لام» می‌باشد و معنای مضارع التزامی می‌دهد.

ترجمه عبارت باید پروردگار آسمان‌ها و زمین را که زنده را از مرده بیرون می‌آورد، بپرستیم.

نکته کسره لام امر بعد از حروف «و - فَ - ثُمَّ» معمولاً به سکون تبدیل می‌شود؛ **مثال** لِيَعْلَمَ ← وَ لِيَعْلَمَ (و باید بداند) / فَلْيَعْلَمْ (پس باید بداند)

توجه لام امر قبل از مضارع مخاطب نمی‌آید.

نکته گفتیم که «لِ» به معنی «باید» (لام امر) و «لِ» به معنی «تا، تا این‌که» هر دو بر سر فعل مضارع می‌آیند و تغییراتی را نیز در انتهای آن ایجاد می‌کنند؛ حالا ممکن است این سؤال برایتان پیش بیاید که ما از کجا متوجه شویم که مثلاً در فعل «لِيَعْلَمُوا»، «لِ» به معنی «باید» است یا به معنی «تا، تا این‌که، ...»؟ برای تشخیص این موضوع و ترجمه درست فعل به نکات زیر توجه کنید:

(۱) باید به محتوای جمله دقت کنیم؛ به عبارت دیگر ترجمه چنین فعلی با توجه به متن و ساختار جمله قابل تشخیص است.

مثال تَكَلَّمْتُ مَعَ أَصْدِقَائِي لِيَعْلَمُوا كَيْفَ يَسْتَطِيعُونَ أَنْ يَنْجِحُوا فِي بَرَامِجِهِمْ. (با دوستانم سخن گفتم تا بدانند چگونه می‌توانند در برنامه‌هایشان موفق شوند.)
 إِنَّ الْأَمْتِحَانَاتِ تُسَاعِدُ الطَّلَابَ لِيَعْلَمُوا دُرُوسِهِمْ فَلْيَعْلَمُوا هَذَا وَعَلَيْهِمْ أَنْ لَا يَخَافُوا مِنْهَا. (آزمون‌ها به دانش‌آموزان برای یادگیری درس‌هایشان کمک می‌کند؛ پس باید این را بدانند و بر آنان لازم است که از آن «امتحانات» نترسند.)

(۲) همان‌طور که گفتیم، کسره لام امر بعد از حروف «و - فَ - ثُمَّ» معمولاً به سکون تبدیل می‌شود.

مثال لِيَعْلَمَ ← وَ لِيَعْلَمَ (و باید بداند) / فَلْيَعْلَمْ (پس باید بداند)

بنابراین «لِ» در چنین فعل‌هایی حتماً لام امر و به معنی «باید» است.

(۳) لام امر تنها قبل از فعل‌های مضارع سوم شخص (غایب) و اول شخص (متکلم) می‌آید ولی لام (لِ) به معنای «تا، تا این‌که» بر سر تمام صیغه‌های مضارع می‌تواند بیاید.
 (۴) «لِ» به معنی «تا، تا این‌که، ...» معمولاً در ابتدای جمله نمی‌آید.

مثال يُحَدِّثُ الْغُرَابُ حَيَوَانَاتِ الْغَابَةِ لِتَبْتَعِدَ عَنِ الْخَطَرِ. (کلاغ به حیوانات جنگل هشدار می‌دهد تا از خطر دور شوند.)

توجه «امر به لام» را در تقسیم‌بندی انواع فعل، جزء فعل‌های مضارع به حساب می‌آورند.

نمونه تست

عَبَّيْنِ مَا فِيهِ طَلَبٌ لِلْقِيَامِ بِالْعَمَلِ:

- (۱) أَجْتَهَدُ فِي دُرُوسِي لِأَنْجَحَ فِي الْإِمْتِحَانِ.
 (۲) ذَهَبْتُ إِلَى صَدِيقِي لِأَتَكَلَّمَ مَعَهُ.
 (۳) خَرَجَ الْفَلَّاحُ مِنَ الْبَيْتِ لِأَكْتِسَابِ الرِّزْقِ لِأَسْرَتِهِ.
 (۴) لِنَعْتَبِرَ بِالتَّجَارِبِ حَتَّى نَفُوزَ.
- گزینه‌ها ۴
 ترجمه سوال: گزینه‌های را مشخص کن که در آن، خواستنی انجام کار وجود داشته باشد (یعنی فعل امر)
- با دقت در معنای جمله، «ل» در «لِنَعْتَبِرَ» به معنای «باید» و لام امر است؛ در ضمن گفتیم که «لام» به معنای «تا، تا این‌که» غالباً در ابتدای جمله نمی‌آید.

بررسی سایر گزینه‌ها

- ۱ و ۲ «لام» در «لِنَعْتَبِرَ» و «لِنَتَكَلَّمَ» به معنای «تا، تا این‌که...» است.
 ۳ «ل» در «لِنَتَكَلَّمَ» و «لِنَتَكَلَّمَ» بر سر اسم آمده است نه فعل.

ترجمه گزینه‌ها

- (۱) در درس‌هایم تلاش می‌کنم تا در امتحان موفق شوم.
 (۲) نزد دوستم رفتم تا با او صحبت کنم.
 (۳) کشاورز برای به دست آوردن روزی برای خانواده‌اش از خانه بیرون رفت.
 (۴) باید از تجربه‌ها پند بگیریم تا پیروز شویم.

فعل نهی

فعل نهی از نظر معنی برخلاف فعل امر است (در فعل امر، انجام دادن کاری را از کسی یا کسانی می‌خواهیم ولی در فعل نهی انجام ندادن کاری را می‌خواهیم)؛ در واقع فعل نهی، امر منفی است. فعل نهی نیز مانند امر از مضارع ساخته می‌شود.

مثال

فعل مضارع	فعل نهی	فعل مضارع	فعل نهی
تَسْمَعُ: می‌شنوی	لا تَسْمَعُ: نشنو (مرد)	تَرْجِعُ: باز می‌گردید	لا تَرْجِعُ: بازنگردید (زنان)
تَجْلِسُ: می‌نشین	لا تَجْلِسُ: ننشین (زن)	تَقْتُلَانِ: می‌کشید	لا تَقْتُلَانِ: نگشید (دو نفر)
تَكْتُوبُ: می‌نویسد	لا تَكْتُوبُ: ننویسد (مردان)	تَذْهَبُ: می‌روی	لا تَذْهَبُ: نرو (زن)

از دقت در مثال‌های بالا متوجه می‌شویم که هنگام ساخته شدن فعل نهی از مضارع تغییرات زیر ایجاد می‌شود:

(۱) یک حرف «لا» در ابتدای فعل مضارع آورده می‌شود. (لای نهی)

(۲) آخر فعل مضارع اگر ضمه داشته باشد، (مانند فعل امر) تبدیل به سکون «ه» می‌شود.

(۳) آخر فعل مضارع اگر «نون» داشته باشد، حذف می‌شود.

در صیغه جمع مؤنث، هنگام ساخته شدن فعل نهی (مانند امر) حرف «نون» حذف نمی‌شود.

مثال: تَهْرَبْنَ: فرار می‌کنید نهی ← لا تَهْرَبْنَ: فرار نکنید (زنان)

پس اگر دیدیم که این تغییرات در فعلی ایجاد شده است، آن فعل، نهی است.

مقایسه فعل مضارع منفی با فعل نهی:

جمع مؤنث مخاطب		جمع مذکر مخاطب		مثنای مذکر و مؤنث مخاطب		مفرد مؤنث مخاطب		مفرد مذکر مخاطب	
فعل نهی	مضارع منفی	فعل نهی	مضارع منفی	فعل نهی	مضارع منفی	فعل نهی	مضارع منفی	فعل نهی	مضارع منفی
لا تَرْجِعْنَ	لا تَرْجِعْنَ	لا تَرْجِعُوا	لا تَرْجِعُونَ	لا تَرْجِعَا	لا تَرْجِعَانِ	لا تَرْجِعِي	لا تَرْجِعِينَ	لا تَرْجِعْ	لا تَرْجِعْ
(برنگردید)	(برنمی‌گردید)	(برنگردید)	(برنمی‌گردید)	(برنگردید)	(برنمی‌گردید)	(برنگرد)	(برنمی‌گردی)	(برنگرد)	(برنمی‌گردی)

از مقایسه فعل‌ها در جدول بالا متوجه می‌شویم که هم در ابتدای مضارع منفی و هم در ابتدای فعل نهی «لا» وجود دارد ولی در مضارع منفی (برخلاف فعل نهی)، حرکت ضمه (ُ) و «نون» از آخر فعل حذف نمی‌شود. پس برای تشخیص مضارع منفی از فعل نهی باید به آخر آن توجه کنیم.

مثال: در مثال بالا نیز می‌بینید که «لا تَرْجِعْنَ» هم به معنی «برنمی‌گردید» است و هم به معنی «برنگردید»؛ بنابراین معنای آن را باید با توجه به مفهوم جمله تشخیص داد. در زبان فارسی هم از این نوع فعل‌ها داریم که شکل یکسان دارند ولی معنایشان متفاوت است؛ مثلاً «می‌دوید» در زبان فارسی دو معنا دارد: «او می‌دوید» (فعل ماضی استمراری در صیغه سوم شخص مفرد) و «شما می‌دوید» (فعل مضارع اخباری در صیغه دوم شخص جمع). حالا برای تشخیص این‌که در جمله کدام معنی مورد نظر است، باید به محتوای جمله دقت کرد.

عَبَّرَ عِبَارَةً لَا تَشْتَمِلُ عَلَى فِعْلِ النَّهْيِ:

۱) ﴿رَبَّنَا وَ لَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ﴾

۳) ﴿رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾

۴) ﴿لَا يَكْفُرُ﴾ فعل مضارع منفی است.

بررسی سایر ریشه‌ها
تجزیه ریشه‌ها

۱) پروردگارا، آن چه را که ما طاقت آن را نداریم، به ما تحمیل نکن.

۲) خداوند فرمود: دو خدا را برنگزینید؛ او فقط خدایی یکتا است.

۳) پروردگارا، ما را همراه قوم ستمکار قرار نده.

۴) خداوند به کسی جز به اندازه توانایی اش تکلیف نمی‌کند.

توجه: فعل نهی، اختصاص به مخاطب ندارد بلکه در تمام صیغه‌های مضارع می‌تواند ساخته شود.

نکته: اگر «لا»ی نهی بر سر سایر صیغه‌های فعل مضارع بیاید (یعنی صیغه‌های متکلم و غایب)، فعل مضارع به صورت مضارع التزامی ترجمه می‌شود.

مثال: **بُسَافِرُونَ** (سفر می‌کنند) ← **لَا يُسَافِرُوا** (نباید سفر کنند، باید سفر نکنند، سفر نکنند) / **اُكْتُبْتُ** (می‌نویسم) ← **لَا اُكْتُبُ** (نباید بنویسم، باید بنویسم، ننویسم)

نکته: در تقسیم‌بندی انواع فعل، فعل نهی را جزء فعل مضارع به حساب می‌آورند.

مواعظ باشید: هر گاه آخرین حرف فعلی ساکن باشد و کلمه بعد نیز با «ال» شروع شود، برای آسان شدن تلفظ، سکون حرف آخر کلمه اول را به کسره تبدیل

می‌کنند که به آن کسره عارضی (غیراصلی) می‌گویند.

مثال: **خَرَجْتَ التَّلْمِيذَةَ**. (دانش آموز خارج شد.) / **لَا تَذْهَبِ الْآنَ!** (الآن نرو!)

در مثال اول فعل جمله در اصل «خَرَجْتَ» بوده است که به خاطر وصل شدن به کلمه بعدی، در انتهایش به جای علامت سکون، حرکت کسره گذاشته شده است؛ بنابراین باید مواظب باشید که آن را با «خَرَجْتَ» که در صیغه «دوم شخص مفرد مؤنث» است، اشتباه نگیرید.

در مثال دوم نیز «لَا تَذْهَبِ» فعل نهی است و در آخر آن علامت سکون وجود دارد ولی به خاطر همراه شدن با کلمه بعدی و در نتیجه سهولت در تلفظ، در انتهای آن، کسره گذاشته شده است؛ بنابراین از دیدن حرکت کسره در انتهای فعل امر یا نهی تعجب نکنید.

تلائی مجرد و مزید

فعل ثلاثی: به فعلی می‌گویند که دارای ریشه سه حرفی باشد (به عبارت دیگر سه حرف اصلی داشته باشد)؛ مانند: **يَغْفِرُ** (از ریشه «غ ف ر»)، **نَحْفِظُ** (از ریشه «ح ف ظ»)، **أَكَلْتُمْ** (از ریشه «أ ک ل») و ...

فعل ثلاثی، خود به دو نوع تقسیم می‌شود:

۱) ثلاثی مجرد

۲) ثلاثی مزید

توضیح: فعل‌ها در زبان عربی براساس صیغه «مفرد مذکر غایب» (یعنی صیغه مربوط به «هُوَ») در ماضی به دو گروه تقسیم می‌شوند:

فعل‌های ثلاثی مجرد

فعل‌هایی هستند که در صیغه «مفرد مذکر غایب» در «ماضی» فقط از سه حرف اصلی تشکیل می‌شوند و حرف دیگری به آن‌ها اضافه نشده است؛ مانند: **خَرَجَ** (خارج شد)، **ذَهَبَ** (رفت)، **كَتَبَ** (نوشت)، **دَخَلَ** (وارد شد) و ...

شما با شکل‌های مختلف این نوع فعل‌ها مواجه شده‌اید. مثل: «ماضی: **خَرَجُوا**، **كَتَبْنَا**، **ذَهَبْنَا**...»، «مضارع: **يَعْلَمُ**، **يُدْخِلَانِ**، **تَعْمَلْنَ**...»، «امر: **اجْلِسْ**، **اُدْكُرِي**...»، «نهی: **لا تَضْرِبْ**، **لا تَنْظُرَا**...» و ...

به این نوع فعل‌ها، «ثلاثی مجرد» گفته می‌شود.

وزن‌های فعل ثلاثی مجرد

در ماضی: **فَعَلَ**، **فَعِلَ**، **فَعُلَ**

در مضارع: **يَفْعَلُ**، **يَفْعِلُ**، **يَفْعُلُ**

همان‌طور که می‌بینید، تفاوت وزن فعل‌های ثلاثی مجرد در ماضی و مضارع، تنها در حرکت عین‌الفعل (دومین حرف اصلی) آن‌هاست.

فعل‌های ثلاثی مجرد و مصدرهای آن‌ها سماعی هستند؛ یعنی قاعده خاصی ندارند بلکه با شنیدن، خواندن و ... به خاطر سپرده می‌شوند.

مصدر	مضارع «سوم شخص مفرد مذکر»	ماضی «سوم شخص مفرد مذکر»
جُلوس (نشستن)	يَجْلِسُ	جَلَسَ
كِتَابَة (نوشتن)	يَكْتُبُ	كَتَبَ
عِلْم (دانستن)	يَعْلَمُ	عَلِمَ
فَتْح (باز کردن)	يُفْتَحُ	فَتَحَ
قُرْب (نزدیک شدن)	يَقْرُبُ	قَرَبَ

فعل‌های ثلاثی مزید

فعل‌هایی هستند که در صیغه «مفرد مذکر غایب» در «ماضی» علاوه بر سه حرف اصلی، حرف یا حروف زاید نیز دارند.

هُوَ اِسْتَخْرَجَ: او استخراج کرد (حروف اصلی: خ ر ج / حروف زاید: ا س ت)

هُوَ اِعْتَرَفَ: او اعتراف کرد (حروف اصلی: ع ر ف / حروف زاید: ا ت)

هُوَ اِئْتَمَتَ: او فرستاده شد (حروف اصلی: ب ع ث / حروف زاید: ا ن)

این‌گونه فعل‌ها قانونمند هستند و در قالب‌ها و وزن‌های خاصی به نام «باب» می‌آیند.

مهم‌ترین باب‌های ثلاثی مزید هشت مورد می‌باشد که با آن‌ها آشنا می‌شویم:

باب	ماضی «مفرد مذکر غایب» (هُوَ)	مضارع «مفرد مذکر غایب» (هُوَ)	امر «مفرد مذکر مخاطب» (أَنْتَ)	مصدر
اِفْتِعَال	اِفْتَعَلَ	يُفْتَعِلُ	اِفْتَعِلْ	اِفْتِعَال
مثال:	اِسْتَعْلَى: کار کرد	يَسْتَعْلَى: کار می‌کند	اِسْتَعْلَى: کار کن	اِسْتِعَال: کار کردن
	اِعْتَدَرَ: معذرت خواست	يُعْتَدِرُ: معذرت می‌خواهد	اِعْتَدِرْ: معذرت بخواه	اِعْتِدَار: معذرت خواستن
اِنْفِعَال	اِنْفَعَلَ	يُنْفَعِلُ	اِنْفَعِلْ	اِنْفِعَال
مثال:	اِنْكَسَرَ: شکسته شد	يُنْكَسِرُ: شکسته می‌شود	اِنْكَسِرْ: شکسته شو	اِنْكِسَار: شکسته شدن
	اِنْجَمَدَ: منجمد شد	يُنْجَمِدُ: منجمد می‌شود	اِنْجَمِدْ: منجمد شو	اِنْجِمَاد: منجمد شدن
اِسْتِفْعَال	اِسْتَفْعَلَ	يَسْتَفْعِلُ	اِسْتَفْعِلْ	اِسْتِفْعَال
مثال:	اِسْتَرْجَعَ: پس گرفت	يَسْتَرْجِعُ: پس می‌گیرد	اِسْتَرْجِعْ: پس بگیر	اِسْتِرْجَاع: پس گرفتن
	اِسْتَعْفَرَ: آمرزش خواست	يَسْتَعْفِرُ: آمرزش می‌خواهد	اِسْتَعْفِرْ: آمرزش بخواه	اِسْتِعْفَار: آمرزش خواستن
تَفْعُل	تَفَعَّلَ	يَتَفَعَّلُ	تَفَعَّلْ	تَفْعُل
مثال:	تَعَلَّمَ: یاد گرفت	يَتَعَلَّمُ: یاد می‌گیرد	تَعَلَّمْ: یاد بگیر	تَعَلُّم: یاد گرفتن
	تَخَلَّصَ: رهایی یافت	يَتَخَلَّصُ: رهایی می‌یابد	تَخَلَّصْ: رهایی یاب	تَخَلُّص: رهایی یافتن
تَفَاعُل	تَفَاعَلَ	يَتَفَاعَلُ	تَفَاعَلْ	تَفَاعُل
مثال:	تَشَابَهَ: همانند شد	يَتَشَابَهُ: همانند می‌شود	تَشَابَهْ: همانند شو	تَشَابُه: همانند شدن
	تَصَادَمَ: تصادف کرد	يَتَصَادَمُ: تصادف می‌کند	تَصَادَمْ: تصادف کن	تَصَادُم: تصادف کردن

باب	ماضی «مفرد مذکر غایب» (هُوَ)	مضارع «مفرد مذکر غایب» (هُوَ)	امر «مفرد مذکر مخاطب» (أَنْتَ)	مصدر
تفعیل	فَعَّلَ	يُفَعِّلُ	فَعِّلْ	تَفْعِيلٌ
مثال	فَرَّخَ: شاد کرد	يُفَرِّخُ: شاد می‌کند	فَرِّخْ: شاد کن	تَفْرِيحٌ: شاد کردن
	صَدَّقَ: باور کرد	يُصَدِّقُ: باور می‌کند	صَدِّقْ: باور کن	تَصَدِّيقٌ: باور کردن
إفْعَالٌ	أَفْعَلَ	يُفْعِلُ	أَفْعِلْ	إفْعَالٌ
مثال:	أَرْسَلَ: فرستاد	يُرْسِلُ: می‌فرستد	أَرْسِلْ: بفرست	إِرْسَالٌ: فرستادن
	أَحْسَنَ: خوبی کرد	يُحْسِنُ: خوبی می‌کند	أَحْسِنْ: خوبی کن	إِحْسَانٌ: خوبی کردن
مُفَاعَلَةٌ	فَاعَلَ	يُفَاعِلُ	فَاعِلْ	مُفَاعَلَةٌ
مثال:	جَالَسَ: هم‌نشینی کرد	يُجَالِسُ: هم‌نشینی می‌کند	جَالِسْ: هم‌نشینی کن	مُجَالَسَةٌ: هم‌نشینی کردن
	حَاوَلَ: کوشید	يُحَاوِلُ: می‌کوشد	حَاوِلْ: بکوش	مُحَاوَلَةٌ: کوشیدن

توضیح به ردیف اول جدول دقت کنید؛ به عنوان مثال وقتی می‌گوییم «باب افتعال»، یعنی در زبان عربی قالب و الگوی وجود دارد که ماضی آن (در صیغه

«هُوَ») بر وزن «إفْتَعَلَ»، مضارع آن (در صیغه «هُوَ») بر وزن «يُفْتَعِلُ»، امر آن (در صیغه «أَنْتَ») بر وزن «إفْتَعِلْ» و مصدر آن بر وزن «إفْتِعَالٌ» می‌آید؛ و برخی از فعل‌ها هستند که در این قالب قرار می‌گیرند که اصطلاحاً می‌گوییم این فعل‌ها در باب «إفْتِعَالٌ» هستند. همان‌طور که می‌بینید نام باب را هم از روی مصدر آن برداشته‌اند؛ مثلاً وقتی گفته می‌شود باب «إفْتِعَالٌ»، مصدر این الگوی فعلی نیز بر وزن «إفْتِعَالٌ» است. توصیه می‌کنیم که این الگوهای فعلی (باب‌ها) را حتماً به ذهن بسپارید.

یادآوری می‌دانید که مصدر، اسمی است که بر انجام دادن کاری یا روی دادن حالتی دلالت می‌کند ولی زمان و شخص ندارد؛ مانند: خوردن، خوابیدن، رفتن، ...

نمونه‌تستی

عَيْنُ الْخَطَا فِي تَعْيِينِ الْأَمْرِ:

(۱) تَقَدَّمَ **امر** ← تَقَدَّمَ (۲) اسْتَسَلَّمَ **امر** ← اسْتَسَلَّمَ (۳) انْقَلَبَ **امر** ← انْقَلَبَ (۴) اقْتَرَبَ **امر** ← اقْتَرَبَ

فعل ماضی «انْقَلَبَ» بر وزن «انْفَعَلَ» می‌باشد و فعل امر در این الگو بر وزن «انْفَعِلْ» می‌آید. ← انْقَلَبْ

مواظب باشید اگر به ردیف‌های مربوط به الگوهای «تَفَعَّلَ» و «تَفَاعَلَ» دقت کنید، می‌بینید که ماضی، امر و مصدر وزن «تَفَعَّلَ» و «تَفَاعَلَ» با حرف «ت» شروع می‌شود و ما باید حواسمان باشد که آن‌ها را با فعل مضارع اشتباه نگیریم.

← وزن‌های إفعال، تفعیل و مُفَاعَلَةٌ ← یک حرف زاید دارند.

نکته تعداد حروف زاید در این‌گونه فعل‌ها ← وزن استفعال ← سه حرف زاید دارد.

← بقیه الگوها ← دو حرف زاید دارند.

دقت کنید همه قواعد گفته‌شده در مورد فعل‌های ثلاثی مجرد، در مورد این فعل‌ها نیز اجرا می‌شود؛ به عبارت دیگر این فعل‌ها مانند سایر فعل‌های معمولی دارای زمان‌ها و صیغه‌های مختلف هستند، منفی می‌شوند، فعل مستقبل دارند و ...

مثال

إِسْتَخْرَجَ: استخراج کرد

← ماضی منفی ما اسْتَخْرَجَ: استخراج نکرد

← مضارع منفی لا تَسْتَخْرِجُ: استخراج نمی‌کنی

← امر اسْتَخْرِجْ: استخراج کن

← مضارع بیستخروج: استخراج می‌کند ^{دوم شخص} ← تَسْتَخْرِجُ: استخراج می‌کنی

← نهی لا تَسْتَخْرِجْ: استخراج نکن

← مستقبل ستستخرج / سوف تستخرج: استخراج خواهی کرد

در این‌جا صیغه‌های مختلف ماضی، مضارع و امر یک نمونه فعلی از برخی از این الگوها را به عنوان مثال برایتان آورده‌ایم؛ دقت کنید:

باب استفعال:

صیغه	نام صیغه به عربی	ضمیر	ماضی	مضارع	امر
اول شخص مفرد (من)	لِلْمُتَكَلِّمِ وَحْدَهُ (متکلم وحده)	أَنَا	إِسْتَعْفَرْتُ: آمرزش خواستم	أَسْتَغْفِرُ: آمرزش می‌خواهم	لِاسْتَعْفِرْ: باید آمرزش بخوایم
دوم شخص مفرد (تو)	لِلْمُخَاطَبِ (مفرد مذکر مخاطب)	أَنْتَ	إِسْتَعْفَرْتَ: آمرزش خواستی	تَسْتَغْفِرُ: آمرزش می‌خواهی	إِسْتَعْفِرْ: آمرزش بخواه
دوم شخص مفرد (تو)	لِلْمُخَاطَبَةِ (مفرد مؤنث مخاطب)	أَنْتِ	إِسْتَعْفَرْتِ: آمرزش خواستی	تَسْتَغْفِرِينَ: آمرزش می‌خواهی	إِسْتَعْفِرِي: آمرزش بخواه
سوم شخص مفرد (او)	لِلْغَائِبِ (مفرد مذکر غایب)	هُوَ	إِسْتَعْفَرْتُ: آمرزش خواست	يَسْتَغْفِرُ: آمرزش می‌خواهد	لِيَسْتَغْفِرْ: باید آمرزش بخواهد
سوم شخص مفرد (او)	لِلْغَائِبَةِ (مفرد مؤنث غایب)	هِيَ	إِسْتَعْفَرْتُ: آمرزش خواست	تَسْتَغْفِرُ: آمرزش می‌خواهد	لِيَسْتَغْفِرْ: باید آمرزش بخواهد
اول شخص جمع (ما)	لِلْمُتَكَلِّمِ مَعَ الْغَيْرِ (متکلم مع الغير)	نَحْنُ	إِسْتَعْفَرْنَا: آمرزش خواستیم	نَسْتَغْفِرُ: آمرزش می‌خواهیم	لِنَسْتَغْفِرْ: باید آمرزش بخوایم
دوم شخص جمع (شما)	لِلْمُخَاطَبِينَ (مثنای مذکر مخاطب) / لِلْمُخَاطَبَاتِينَ (مثنای مؤنث مخاطب)	أَنْتُمْ	إِسْتَعْفَرْتُمْ: آمرزش خواستید	تَسْتَغْفِرُونَ: آمرزش می‌خواهید	إِسْتَعْفِرُوا: آمرزش بخواید
دوم شخص جمع (شما)	لِلْمُخَاطَبِينَ (جمع مذکر مخاطب)	أَنْتُمْ	إِسْتَعْفَرْتُمْ: آمرزش خواستید	تَسْتَغْفِرُونَ: آمرزش می‌خواهید	إِسْتَعْفِرُوا: آمرزش بخواید
دوم شخص جمع (شما)	لِلْمُخَاطَبَاتِ (جمع مؤنث مخاطب)	أَنْتُنَّ	إِسْتَعْفَرْتُنَّ: آمرزش خواستید	تَسْتَغْفِرْنَ: آمرزش می‌خواهید	إِسْتَعْفِرْنَ: آمرزش بخواید
سوم شخص جمع (آن‌ها)	لِلْغَائِبِينَ (مثنای مذکر غایب)	هُمَا	إِسْتَعْفَرَا: آمرزش خواستند	يَسْتَغْفِرَانِ: آمرزش می‌خواهند	لِيَسْتَغْفِرَا: باید آمرزش بخوایند
سوم شخص جمع (آن‌ها)	لِلْغَائِبَاتِ (مثنای مؤنث غایب)	هُمَا	إِسْتَعْفَرَتَا: آمرزش خواستند	تَسْتَغْفِرَانِ: آمرزش می‌خواهند	لِيَسْتَغْفِرَا: باید آمرزش بخوایند
سوم شخص جمع (آن‌ها)	لِلْغَائِبِينَ (جمع مذکر غایب)	هُمْ	إِسْتَعْفَرُوا: آمرزش خواستند	يَسْتَغْفِرُونَ: آمرزش می‌خواهند	لِيَسْتَغْفِرُوا: باید آمرزش بخوایند
سوم شخص جمع (آن‌ها)	لِلْغَائِبَاتِ (جمع مؤنث غایب)	هُنَّ	إِسْتَعْفَرْنَ: آمرزش خواستند	يَسْتَغْفِرْنَ: آمرزش می‌خواهند	لِيَسْتَغْفِرْنَ: باید آمرزش بخوایند

باب افعال:

صیغه	نام صیغه به عربی	ضمیر	ماضی	مضارع	امر
اول شخص مفرد (من)	لِلْمُتَكَلِّمِ وَحْدَهُ	أَنَا	أَنْقَذْتُ: نجات دادم	أُنْقِذُ: نجات می‌دهم	لِأُنْقِذْ: باید نجات بدهم
دوم شخص مفرد (تو)	لِلْمُخَاطَبِ	أَنْتَ	أَنْقَذْتَ: نجات دادی	تُنْقِذُ: نجات می‌دهی	أُنْقِذْ: نجات بده
دوم شخص مفرد (تو)	لِلْمُخَاطَبَةِ	أَنْتِ	أَنْقَذْتِ: نجات دادی	تُنْقِذِينَ: نجات می‌دهی	أُنْقِذِي: نجات بده
سوم شخص مفرد (او)	لِلْغَائِبِ	هُوَ	أَنْقَذَ: نجات داد	يُنْقِذُ: نجات می‌دهد	لِيُنْقِذْ: باید نجات بدهد
سوم شخص مفرد (او)	لِلْغَائِبَةِ	هِيَ	أَنْقَذَتْ: نجات داد	تُنْقِذُ: نجات می‌دهد	لِيُنْقِذْ: باید نجات بدهد
اول شخص جمع (ما)	لِلْمُتَكَلِّمِ مَعَ الْغَيْرِ	نَحْنُ	أَنْقَذْنَا: نجات دادیم	نُنْقِذُ: نجات می‌دهیم	لِنُنْقِذْ: باید نجات بدهیم
دوم شخص جمع (شما)	لِلْمُخَاطَبِينَ / لِلْمُخَاطَبَاتِينَ	أَنْتُمْ	أَنْقَذْتُمْ: نجات دادید	تُنْقِذُونَ: نجات می‌دهید	أُنْقِذُوا: نجات بدهید
دوم شخص جمع (شما)	لِلْمُخَاطَبِينَ	أَنْتُمْ	أَنْقَذْتُمْ: نجات دادید	تُنْقِذُونَ: نجات می‌دهید	أُنْقِذُوا: نجات بدهید
دوم شخص جمع (شما)	لِلْمُخَاطَبَاتِ	أَنْتُنَّ	أَنْقَذْتُنَّ: نجات دادید	تُنْقِذْنَ: نجات می‌دهید	أُنْقِذْنَ: نجات بدهید
سوم شخص جمع (آن‌ها)	لِلْغَائِبِينَ	هُمَا (مذکر)	أَنْقَذَا: نجات دادند	يُنْقِذَانِ: نجات می‌دهند	لِيُنْقِذَا: باید نجات بدهند
سوم شخص جمع (آن‌ها)	لِلْغَائِبَاتِ	هُمَا (مؤنث)	أَنْقَذَتَا: نجات دادند	تُنْقِذَانِ: نجات می‌دهند	لِيُنْقِذَا: باید نجات بدهند
سوم شخص جمع (آن‌ها)	لِلْغَائِبِينَ	هُمْ	أَنْقَذُوا: نجات دادند	يُنْقِذُونَ: نجات می‌دهند	لِيُنْقِذُوا: باید نجات بدهند
سوم شخص جمع (آن‌ها)	لِلْغَائِبَاتِ	هُنَّ	أَنْقَذْنَ: نجات دادند	يُنْقِذْنَ: نجات می‌دهند	لِيُنْقِذْنَ: باید نجات بدهند

باب تَفَاعُل:

صیغه	نام صیغه به عربی	ضمیر	ماضی	مضارع	امر
اول شخص مفرد (من)	لِلْمُتَكَلِّمِ وَحْدَهُ	أَنَا	تَنَاوَلْتُ: خوردم	أَتَنَاوَلُ: می خورم	لِاتَّناوَلْ: باید بخورم
دوم شخص مفرد (تو)	لِلْمُخَاطَبِ	أَنْتَ	تَنَاوَلْتَ: خوردی	تَتَنَاوَلُ: می خوری	تَنَاوَلْ: بخور
	لِلْمُخَاطَبَةِ	أَنْتِ	تَنَاوَلْتِ: خوردی	تَتَنَاوَلِينَ: می خورید	تَنَاوَلِي: بخور
سوم شخص مفرد (او)	لِلْغَائِبِ	هُوَ	تَنَاوَلَ: خورد	يَتَنَاوَلُ: می خورد	لِيَتَنَاوَلْ: باید بخورد
	لِلْغَائِبَةِ	هِيَ	تَنَاوَلَتْ: خورد	تَتَنَاوَلُ: می خورد	لِيَتَنَاوَلْ: باید بخورد
اول شخص جمع (ما)	لِلْمُتَكَلِّمِ مَعَ الْغَيْرِ	نَحْنُ	تَنَاوَلْنَا: خوردیم	نَتَنَاوَلُ: می خوریم	لِنَتَنَاوَلْ: باید بخوریم
دوم شخص جمع (شما)	لِلْمُخَاطَبِينَ / لِلْمُخَاطَبَاتِينَ	أَنْتُمْ	تَنَاوَلْتُمْ: خوردید	تَتَنَاوَلُونَ: می خورید	تَنَاوَلُوا: بخورید
	لِلْمُخَاطَبِينَ	أَنْتُمْ	تَنَاوَلْتُمْ: خوردید	تَتَنَاوَلُونَ: می خورید	تَنَاوَلُوا: بخورید
	لِلْمُخَاطَبَاتِ	أَنْتُنَّ	تَنَاوَلْتُنَّ: خوردید	تَتَنَاوَلْنَ: می خورید	تَنَاوَلْنَ: بخورید
سوم شخص جمع (آن‌ها)	لِلْغَائِبِينَ	هُمَا (مذکر)	تَنَاوَلَا: خوردند	يَتَنَاوَلَانِ: می خوردند	لِيَتَنَاوَلَا: باید بخوردند
	لِلْغَائِبَاتِ	هُمَا (مؤنث)	تَنَاوَلْنَا: خوردند	تَتَنَاوَلَانِ: می خوردند	لِيَتَنَاوَلَا: باید بخوردند
	لِلْغَائِبِينَ	هُمْ	تَنَاوَلُوا: خوردند	يَتَنَاوَلُونَ: می خوردند	لِيَتَنَاوَلُوا: باید بخوردند
	لِلْغَائِبَاتِ	هُنَّ	تَنَاوَلْنَ: خوردند	يَتَنَاوَلْنَ: می خوردند	لِيَتَنَاوَلْنَ: باید بخوردند

باب تَفْعُل:

صیغه	نام صیغه به عربی	ضمیر	ماضی	مضارع	امر
اول شخص مفرد (من)	لِلْمُتَكَلِّمِ وَحْدَهُ	أَنَا	تَخَلَّصْتُ: رهایی یافتم	أَتَخَلَّصُ: رهایی می‌یابم	لِاتَّخَلَّصْ: باید رهایی یابم
دوم شخص مفرد (تو)	لِلْمُخَاطَبِ	أَنْتَ	تَخَلَّصْتَ: رهایی یافتی	تَتَخَلَّصُ: رهایی می‌یابی	تَخَلَّصْ: رهایی یاب
	لِلْمُخَاطَبَةِ	أَنْتِ	تَخَلَّصْتِ: رهایی یافتی	تَتَخَلَّصِينَ: رهایی می‌یابید	تَخَلَّصِي: رهایی یاب
سوم شخص مفرد (او)	لِلْغَائِبِ	هُوَ	تَخَلَّصَ: رهایی یافت	يَتَخَلَّصُ: رهایی می‌یابد	لِيَتَخَلَّصْ: باید رهایی یابد
	لِلْغَائِبَةِ	هِيَ	تَخَلَّصَتْ: رهایی یافت	تَتَخَلَّصُ: رهایی می‌یابد	لِيَتَخَلَّصْ: باید رهایی یابد
اول شخص جمع (ما)	لِلْمُتَكَلِّمِ مَعَ الْغَيْرِ	نَحْنُ	تَخَلَّصْنَا: رهایی یافتیم	نَتَخَلَّصُ: رهایی می‌یابیم	لِنَتَخَلَّصْ: باید رهایی یابیم
دوم شخص جمع (شما)	لِلْمُخَاطَبِينَ / لِلْمُخَاطَبَاتِينَ	أَنْتُمْ	تَخَلَّصْتُمْ: رهایی یافتید	تَتَخَلَّصُونَ: رهایی می‌یابید	تَخَلَّصُوا: رهایی یابید
	لِلْمُخَاطَبِينَ	أَنْتُمْ	تَخَلَّصْتُمْ: رهایی یافتید	تَتَخَلَّصُونَ: رهایی می‌یابید	تَخَلَّصُوا: رهایی یابید
	لِلْمُخَاطَبَاتِ	أَنْتُنَّ	تَخَلَّصْتُنَّ: رهایی یافتید	تَتَخَلَّصْنَ: رهایی می‌یابید	تَخَلَّصْنَ: رهایی یابید
سوم شخص جمع (آن‌ها)	لِلْغَائِبِينَ	هُمَا (مذکر)	تَخَلَّصَا: رهایی یافتند	يَتَخَلَّصَانِ: رهایی می‌یابند	لِيَتَخَلَّصَا: باید رهایی یابند
	لِلْغَائِبَاتِ	هُمَا (مؤنث)	تَخَلَّصْنَا: رهایی یافتند	تَتَخَلَّصَانِ: رهایی می‌یابند	لِيَتَخَلَّصَا: باید رهایی یابند
	لِلْغَائِبِينَ	هُمْ	تَخَلَّصُوا: رهایی یافتند	يَتَخَلَّصُونَ: رهایی می‌یابند	لِيَتَخَلَّصُوا: باید رهایی یابند
	لِلْغَائِبَاتِ	هُنَّ	تَخَلَّصْنَ: رهایی یافتند	يَتَخَلَّصْنَ: رهایی می‌یابند	لِيَتَخَلَّصْنَ: باید رهایی یابند

نکته در صورتی که فعل‌ها همان‌طور که در جدول‌ها می‌بینید، فعل‌های صیغه‌های «هُمَا (مذکر)، هُمْ و هُنَّ» در ماضی و صیغه‌های «أَنْتُمْ، أَنْتُمْ و أَنْتَنَّ» در امر به هم شبیه می‌شوند و فقط در یک فتحه و کسره اختلاف دارند. به این صورت که حرکت دومین حرف اصلی (عین‌الفعل) در صیغه‌های ماضی، فتحه و در صیغه‌های امر، کسره است. (مثال هُمْ اسْتَغْفَرُوا: آن‌ها آمرزش خواستند / اسْتَغْفِرُوا أَنْتُمْ: شما آمرزش بخواهید)؛ به غیر از دو باب «تَفَعَّلَ» و «تَفَاعَلَ» که فعل‌ها در این صیغه‌ها کاملاً شبیه یکدیگر می‌شوند و برای تشخیص آن‌ها باید به محتوای جمله دقت نمود. (مثال هُنَّ تَخَلَّصْنَ: آن‌ها رهایی یافتند / تَخَلَّصْنَ أَنْتَنَّ: شما رهایی یابید). این فعل‌ها در جدول‌ها به صورت رنگی نشان داده شده‌اند.

نمونه تست

عین‌الصحيح:

- (۱) الماضی من «يَتَعَامَلُ» ← عامَلُ
(۲) المضارع من «قَبِلَ» ← يَقْبَلُ
(۳) الأمر من «تُسَاعِدُ» ← سَاعِدُ
(۴) المصدر من «أَكْرَمَ» ← تَكْرِيمُ
- تذکره** «تُسَاعِدُ» بر وزن «تَفَاعَلَ» از باب «مُفَاعَلَةٌ» است و امر آن بر وزن «فَاعِلٌ» ساخته می‌شود. (با توجه به این‌که حرف اول فعل امر «سَاعِدُ» متحرک است، نیاز به همزه ندارد.)
- جواب درست سایر گزینه‌ها**
- (۱) تَعَامَلُ (۲) يَقْبَلُ (۳) إِكْرَامُ

دقت کنید اگر یادتان باشد گفتیم که فعل‌های امر حاضر [که نیاز به همزه داشته باشند]، با «ا» یا «أ» شروع می‌شوند، اما در صفحات قبل دیدید که همزه امر باب «إِفْعَال» به صورت مفتوح (أ) می‌باشد؛ پس به خاطر بسپارید که تنها فعل امری که همزه آن مفتوح (أ) است، فعل امر از باب «إِفْعَال» می‌باشد.

مثال تَكْرِمِينَ حذف «ت» ابتدا کُرْمِي افزودن همزه أَكْرَمِي و «نون» انتها کُرْمِي مفتوح (أ)

نمونه تست

عَيْنُ الْخَطَا:

- (۱) أَنْتِ عَلَّمْتِ.
(۲) هِيَ تَتَكَلَّمِينَ.
(۳) هُمْ سَيَّرَاقِبُونَ.
(۴) أَجْلِسُوا أَنْتُمْ!
- تذکره** «تَتَكَلَّمِينَ» فعل مضارع در صیغه للمُخاطَبَةِ (مفرد مؤنث مخاطب) است، در صورتی که ضمیر «هي» در صیغه للغائِبَةِ (مفرد مؤنث غایب) می‌باشد؛ بنابراین با هم تناسب ندارند. ← هِيَ تَتَكَلَّمُ / أَنْتِ تَتَكَلَّمِينَ
- عین‌الصحيح:**
- (۱) اِكْتَسَبْتُ ← فعل ماضٍ - للمتكلم وحده
(۲) تَعَلَّمْ ← فعل مضارع - للغائبة
(۳) يَسْتَقْبِلَانِ ← فعل مضارع - للمخاطبتين
(۴) تَنْقَلِبُونَ ← فعل مضارع - للمخاطبات
- تذکره** (۲) فعل ماضٍ - للغائب (مفرد مذکر غایب)
(۳) فعل مضارع - للغائبتين (مثنای مذکر غایب)
(۴) فعل مضارع - للمخاطبتين (جمع مذکر مخاطب)

نکته هرگاه فاء الفعل (اولین حرف اصلی) در باب افتعال، حرف «ن» باشد، ممکن است که در تشخیص بین باب افتعال و انفعال دچار اشتباه شویم

مثال «نَشَر» در باب افتعال ← اِنْتَشَر، يَنْتَشِر، اِنْتَشَرَ، اِنْتَشَارًا؛ پس هر وقت در فعل‌های ثلاثی مزید، بعد از حرف «ن» حرف «ت» آمده باشد، یا به عبارت دیگر هرگاه در کلمه‌ای بین باب افتعال و انفعال شک کردیم، کلمه موردنظر غالباً از باب افتعال است. بنابراین کلماتی مانند: اِنْتِصَاب، اِنْتَصَرَ، يَنْتَجِب، تَنْتَقِمُونَ، اِنْتِقَالَ و ... از باب افتعال هستند نه انفعال.

افعال ناقصه

به فعل‌های «كَانَ» (بود، است)، «صَارَ» (شد، گردید)، «أَصْبَحَ» (شد، گردید)، «لَيْسَ» (نیست)، ... افعال ناقصه می‌گویند.

توجه **کان** مضارع **يكون** / **صار** مضارع **يصير** / **أصبح** مضارع **يُصبح** / **ليس** ← مضارع ندارد.

مثال **كان** الباب مغلِقاً. (در بسته بود.) / ﴿إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُوراً رَحِيماً﴾ (بی‌گمان خداوند آمرزنده و مهربان است).

صار الشارعُ مُزدجماً. (خیابان شلوغ شد.)

عَلَيْنَا أَنْ نُصَبِّحَ أُشُوهُ لِبِلَادِ الْعَالَمِ. (ما باید برای کشورهای جهان الگو شویم.)

لَيْسَ الْأَعْدَاءُ قَادِرِينَ عَلَى أَنْ يَتَسَلَّطُوا عَلَيْنَا. (دشمنان «قادر نیستند» نمی‌توانند» بر ما تسلط پیدا کنند.)

نکته فعل «لَيْسَ» تمام صیغه‌های ماضی را دارد ولی مضارع و امر ندارد؛ اما بقیه فعل‌های ناقصه همانند فعل‌های دیگر دارای صیغه‌های مختلف ماضی، مضارع و امر هستند.

فعل ماضی استمراری

ماضی استمراری نشان‌دهنده کاری است که در گذشته چند بار تکرار شده یا وقوع آن ادامه داشته است.

هرگاه صیغه مناسب از فعل ماضی «كَانَ» قبل از فعل مضارع بیاید، در فارسی به صورت ماضی استمراری (می + بن ماضی + شناسه) ترجمه می‌شود.

کان + فعل مضارع ← ماضی استمراری

مثال **كان** الشَّبابُ يَدَافِعُونَ عَنْ وَطَنِهِمْ لِاِكْتِسَابِ الْحُرِّيَّةِ. (جوانان برای به دست آوردن آزادی، از وطنشان دفاع می‌کردند.)

ماضی استمراری

فعل ماضی بعید

ماضی بعید فعلی است که پیش از واقع شدن فعل گذشته دیگری انجام شده است.

نکته صیغه مناسب از فعل ماضی «كَانَ» به همراه «قَدْ» (یا بدون «قَدْ») و فعل ماضی، در فارسی معنای ماضی بعید (بن ماضی + ه + ماضی ساده از مصدر «بودن») می‌دهد.

كان + قَدْ + فعل ماضی / **كان** + فعل ماضی ← ماضی بعید

مثال **كان** الطالبُ قد كَتَبَ تَمَارِيثَهُ فِي دَفْتَرِهِ. (دانش‌آموز تمرین‌هایش را در دفترش نوشته بود.)

ماضی بعید

كان المسلمونَ أَلْفَوْا كُتُباً عِلْمِيَّةً كَثِيرَةً فِي الْقُرُونِ الْأُولَى. (مسلمانان در قرن‌های اولیه، کتاب‌های علمی بسیاری تألیف کرده بودند.)

ماضی بعید

نمونه تست

عَيِّنْ مَا يَعَادِلُ الْمَاضِي الْاِسْتِمْرَارِي فِي الْفَارِسِيَّةِ:

- (۲) اِسْتَحْرَجَ الْفَلَّاحُونَ الْمَاءَ مِنَ الْبَيْتْرِ.
(۴) اَرَادَ الْمُسَافِرُ تَسْلِيمَ نَقُودِهِ اِلَى شَخْصٍ اَمِيْنٍ.

- (۱) كَانَ الْمُسَافِرُونَ يَذْهَبُونَ اِلَى الْحَدِيْقَةِ الْعَامَّةِ.
(۳) صَدِيْقُكَ مَنْ يَطْلُبُ لَكَ الْحَيْرَ.

«كان ... يذهبون» ماضی استمراری است.

بررسی سایر گزینه‌ها

(۴) اَرَادَ: ماضی

(۳) يَطْلُبُ: مضارع

(۲) اِسْتَحْرَجَ: ماضی

پرسش‌های چهارگزینه‌ای

ماضی، مضارع، مستقبل

تست‌های سراسری

- ۱- «أ تكتب هذه الأسئلة؟» عین الصحيح في نفي العبارة:
 (۱) أ لا تكتب ... (۲) أ لم تكتب ... (۳) أ لا تكتب ... (۴) أ لست تكتب ...
 (کنکور سراسری با کمی تغییر)
- ۲- «سوف ينتشر السلام إذا قلت الأطماع»؛ عین الصحيح في النَّفي:
 (۱) لما ينتشر السلام إذا ... (۲) لن ينتشر السلام إلا إذا ... (۳) سوف لم ينتشر السلام إذا ... (۴) سوف لن ينتشر السلام إذا ...
 (کنکور سراسری با کمی تغییر)
- ۳- ما هو الصحيح للفراغ؟ «المسلمون لن ..... للكفار بتخريب المسجد الأقصى».
 (۱) يسمح (۲) يسمح (۳) يسمحوا (۴) تسمحوا
 (کنکور سراسری)
- ۴- عین الصحيح للفراغ: «قالت المعلمة: لا بد أن ..... في الدرس، يا تلميذات!»
 (۱) تجتهدن (۲) يجتهدن (۳) تجتهدوا (۴) يجتهدني
 (کنکور سراسری)
- ۵- «التمن الذي ..... هو حريتنا»؛ عین الصحيح للفراغ:
 (۱) أدفعه (۲) تدفعه (۳) ندفعه (۴) يدفعه
 (کنکور سراسری)
- ۶- «خرج التلاميذ من صفوفهم ..... إلى بيوتهم»؛ عین الصحيح للفراغ:
 (۱) فذهبوا (۲) فذهبت (۳) فذهبوا (۴) فذهبتم
 (کنکور سراسری)
- ۷- عین الفعل المناسب للفراغ: «لماذا لا ..... السمك الذي يقغ على الماء أيها الصيادون؟»
 (۱) تأخذون (۲) تأخذن (۳) يأخذن (۴) يأخذون
 (کنکور سراسری با کمی تغییر)

تست‌ها تالیفی

- ۸- عین الخطأ للفراغ: «أختي ..... في مسابقة حفظ القرآن».
 (۱) نجحت (۲) ما نجحت (۳) ستنجح (۴) نجحت
 ۹- عین الماضي المنفي:
 (۱) شَرَحَ هذا الكتابَ معاني الكلمات.
 (۲) نَحْنُ في هذه السنة ما سافرنا إلى مدينة.
 (۳) هَلْ تعرفُ حديثاً حوّل قيمة العلم؟
 (۴) سَيَطْلُبُ المعلمُ جوابَ الأسئلة في الدفتر.
 ۱۰- عین الصحيح:
 (۱) المعلمُ دَخَلَ الصفَّ ثمَّ التلاميذُ جلسن.
 (۲) سوف تصيرُ صديقتي مهندسة زراعية.
 (۳) سألو الرجل سؤالاً عن الشرطي.
 (۴) الأمهاتُ تخدمن الوطنَ بتربية الأولاد.
 ۱۱- عین عبارة تشتمل على الفعل الماضي:
 (۱) جمال العلم نوره و تمرته العمل به.
 (۲) هي شاهدت تلميذة رابسة في الصف.
 (۳) أنظرُ إلى ما يقول و لا تنظرُ إلى من يقول!
 (۴) ذلك السائق لا يقبل التفود الإيرانية.
 ۱۲- عین العبارة التي ما جاء فيها الفعل المضارع:
 (۱) الله هو الذي يُخرجُ الثمرة من الشجرة.
 (۲) عملُ لَدنياك كأنك تعيش أبداً.
 (۳) أذكرُ الله دائماً فإنه نوز القلوب.
 (۴) يرجعُ سجادُ إلى منزله مسروراً.
 ۱۳- ما هو الجواب المناسب للسؤال التالي؟ «ماذا تقرئين؟»
 (۱) أقرأ صحيفةً. (۲) قرأتُ درساً من الفيزياء.
 (۳) نقرأ مقالةً عن يوم المعلم. (۴) إقرأ كتاباً من كتيبي الدراسية.
 ۱۴- عین المضارع المنفي:
 (۱) إغلموا أن كمال الدين طلب العلم.
 (۲) هو لا يلبس قميص الأسود في الليل.
 (۳) «ربنا لا تجعلنا مع القوم الظالمين»
 (۴) «يُسَبِّحُ لَهِ ما في السماواتِ و الأرضِ»

١٥- عَيْنُ الْمُسْتَقْبَلِ:

- (١) بحث التلميذ عن حلِّ لسؤال المعلم.
(٢) نحنُ نعيشُ في مدينةٍ كبيرةٍ في غربِ إيران.
(٣) سيذهبُ والدي إلى مَكَّةَ المَكْرَمَةِ.
(٤) ما عَبَرَ الحيوانَ الجِسْرَ فَرَجَعَ.

١٦- ما هو الصحيح للفراغ؟ «نَحْنُ نَطْلُبُ مِنْكُمْ أَنْ ..... جَيِّدًا.»

- (١) تَدْرُسُوا (٢) نَدْرَسُ (٣) دَرَسُوا (٤) يَدْرُسُوا

١٧- عَيْنُ الْعِبَارَةِ الَّتِي لَيْسَ فِيهَا مُعَادِلٌ لِلْمُضَارِعِ الْإِلْتِزَامِيِّ فِي الْفَارْسِيَّةِ:

- (١) تُرِيدُ أَنْ تَتَّصِلَ وَ لَكِنْ لَا يَعْْمَلُ الشَّخْصُ.
(٢) إِنَّهُ عَزَمَ عَلَى الْأُمُورِ الْقَيِّمَةِ حَتَّى وَصَلَ إِلَى مَقَاصِدِهِ.
(٣) إِنَّهُ يَطْلُبُ الْكِرَامَةَ حَتَّى يَذُوقَ مِنْهَا كَأْسًا.
(٤) كَلَامُهُ لَيِّنٌ وَ عَلَى قَدَرِ عُقُولِ الْمُسْتَمْعِينَ لِكَيْ يُثَبِّعَهُمْ.
١٨- عَيْنُ حَرْفِ «حَتَّى» أَحَدَتْ مَعْنَى الْمُضَارِعِ الْإِلْتِزَامِيِّ:
(١) إِنَّهُ أَنْفَقَ جَمِيعَ أَمْوَالِهِ قَبْلَ وَفَايَةِ حَتَّى كَتَبَهُ.
(٢) لَنْ نَتَزَكَّ الدَّرَاسَةَ حَتَّى نَصِلَ إِلَى أَهْدَافِنَا الْعَالِيَةِ.
(٣) إِعْتَرَضَتْ عَلَى الْحَاكِمِ حَتَّى أَحَدَتْ حَقِّي.
(٤) إِنِّي تَكَلَّمْتُ مَعَ أَخِي حَتَّى رَضِيَ بِالذَّهَابِ إِلَى الْمَدْرَسَةِ.

١٩- عَيْنُ مُعَادِلٍ لِلْمُسْتَقْبَلِ الْمَنْفِيِّ:

- (١) نَرَجُو مِنْكَ إِغْلَاقَ هَذَا الْمَضِيْقِ حَتَّى لَا يَسْتَطِيعَ الْعَدُوُّ أَنْ يَهْجُمَ عَلَيْنَا مِنْهُ.
(٢) عَلَيْنَا أَنْ لَا نَذْكُرَ عُيُوبَ الْآخَرِينَ حَتَّى يَكَلِّمَ خَفِيًّا.
(٣) ﴿إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذُبَابًا﴾
(٤) ﴿رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا وَ أَلْجِفْنِي بِالصَّالِحِينَ﴾

٢٠- عَيْنُ فِعْلٍ لَهُ مَعْنَى الْمُضَارِعِ الْإِلْتِزَامِيِّ:

- (١) ﴿رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَهْطَأْنَا﴾
(٢) ﴿وَ جَادِلْهُمْ بَالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ﴾
(٣) ﴿أَوْ يُحِبُّ أَحَدَكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا﴾
(٤) ﴿أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ﴾

٢١- عَيْنُ فِعْلٍ يَدُلُّ عَلَى الْمُسْتَقْبَلِ الْمَنْفِيِّ:

- (١) شَاهَدْنَا سِنَجَابًا يَقْفُزُ مِنْ شَجَرَةٍ إِلَى شَجَرَةٍ.
(٢) نَجَاهِدُ فِي سَبِيلِ الْحَقِّ حَتَّى نَنْتَصِرَ فِي الْحَيَاةِ.
(٣) الْمُؤْمِنُونَ لَنْ يَسْرِفُوا فِي الْأَكْلِ وَ الشَّرْبِ.
(٤) اجْتَهَدْنَا كَثِيرًا طَوَّلَ الدَّرَاسَةَ لِنَنْجَحَ فِي الْإِمْتِحَانِ.

٢٢- عَيْنُ فِعْلٍ يُفْهَمُ مِنْهُ التَّنْفِي فِي الْمُسْتَقْبَلِ:

- (١) لَيْسَ الْقُرْآنُ كِتَابًا يَتَحَدَّثُ عَنِ الْعُلُومِ بِالتَّفْصِيلِ.
(٢) الَّذِينَ لَا يَجْتَهِدُونَ فِي مُسَاعَدَةِ الْآخَرِينَ لَنْ يَنْجَحُوا فِي حَيَاتِهِمْ.
(٣) لَا تَقُلْ مَا لَا تَعْلَمُ، بَلْ لَا تَقُلْ كُلَّ مَا تَعْلَمُ.
(٤) إِنَّ مِنْ شَرِّ عِبَادِ اللَّهِ مَنْ تَكَرَّرَ مُجَالَسَتُهُ لِفُحْشِهِ.

٢٣- عَيْنُ عِبَارَةٍ مَاجَاءَ فِيهَا مُعَادِلٌ لِلْمُضَارِعِ الْإِلْتِزَامِيِّ:

- (١) خَجَلَ الطَّلَابُ وَ نَدِمُوا وَ اعْتَذَرُوا مِنْ فِعْلِهِمْ.
(٢) قَرَّرَ أَرْبَعَةُ طُلَّابٍ أَنْ يَغْيَبُوا عَنِ الْإِمْتِحَانِ.
(٣) فَكَّرُوا قَبْلَ التَّكَلُّمِ حَتَّى تَسَلَّمُوا مِنَ الزَّلَلِ.
(٤) أُرِيدُ أَنْ أَذْهَبَ إِلَى الْمَلْعَبِ مَعَ أَصْدِقَائِي.

٢٤- عَيْنُ فِعْلٍ يَدُلُّ عَلَى الْمُسْتَقْبَلِ الْمَنْفِيِّ:

- (١) التَّلَامِيذُ الْمُؤَدَّبُونَ لَنْ يَقْطَعُوا كَلَامَ مُعَلِّمِهِمْ.
(٢) لَا تُحَدِّثْ بِمَا تُخَافُ تَكْذِيبَهُ.
(٣) لَيْسَ شَيْءٌ أَفْضَلَ مِنَ الْخُلُقِ الْحَسَنِ عِنْدَ اللَّهِ.
(٤) ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ﴾

٢٥- «سَوْفَ يَنْجَحُ صَدِيقِي فِي الْمَسَابَقَاتِ الْعِلْمِيَّةِ.»: عَيْنُ الصَّحِيحِ فِي النَّفْيِ:

- (١) لَنْ يَنْجَحَ صَدِيقِي ... (٢) سَوْفَ لَا يَنْجَحُ صَدِيقِي ... (٣) سَوْفَ لَنْ يَنْجَحَ صَدِيقِي ... (٤) لَمْ يَنْجَحْ صَدِيقِي ...

٢٦- عَيْنُ الْمُسْتَقْبَلِ الْمَنْفِيِّ لِـ «سَافَرَ» لِلمتكلِّمِ مَعَ الْغَيْرِ:

- (١) لَنْ أُسَافِرَ (٢) لَنْ نُسَافِرَ (٣) لَنْ سَافَرْنَا (٤) سَوْفَ نُسَافِرُ

٢٧- عَيْنُ الْفِعْلِ مَنْفِيًّا مِنْ حَيْثُ الْمَعْنَى:

- (١) مَنْ سَاءَ خُلُقُهُ عَذَّبَ نَفْسَهُ. (٢) إِنَّ الظَّالِمَ لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ.
(٣) إِنَّ اللَّهَ يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ. (٤) بَعَثَ اللَّهُ النَّبِيَّ لِيَهْدِيَ النَّاسَ.

٢٨- عَيْنُ فِعْلٍ مُضَارِعًا تَشَاهَدُ تَغْيِيرًا فِي آخِرِهِ:

- (١) هَذِهِ قِصَّةٌ تَبَيَّنُ لَكَ نَتِيجَةَ الْكِذْبِ.
(٢) لَا تَوْجَدُ سَيَّارَةَ تَنْقُلُكَ إِلَى الْجَامِعَةِ.
(٣) وَافَقَ الْأُسْتَاذُ أَنْ يُؤَجِّلَ لَهُمْ الْإِمْتِحَانَ.
(٤) ﴿لَا يَكْفُرُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وَوَسَعَهَا﴾

٢٩- عَيْنُ فِعْلٍ مَا أَحَدَتْ تَغْيِيرًا فِي آخِرِهِ مِمَّا تَحْتَهُ خَطٌّ:

- (١) الْمُسْلِمَاتُ لَنْ يَسْمَحْنَ لِلْكَفَّارِ بِتَخْرِيبِ الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى.
(٢) هُمْ يُحَاوِلُونَ أَنْ يَفْرُؤُوا كُتُبَ الْقَضَى لِأَنَّهَا مُفِيدَةٌ.
(٣) إِنَّ الْمُؤْمِنِينَ لَنْ يَطْلُبُوا الدُّنْيَا فِي مَعْصِيَةِ اللَّهِ.
(٤) قَالَ الْمُعَلِّمُ: أَسْأَلُ اللَّهَ أَنْ تُنْجِحُوا فِي حَيَاتِكُمْ.

٣٠- عَيْنَ فِعْلاً مُضَارِعاً لَا يُوْجَدُ تَغْيِيرٌ فِي آخِرِهِ:

(١) غَلِيكَ أَنْ تَطْلُبَ الْعِرَّةَ وَالسَّعَادَةَ مِنَ اللَّهِ.

(٣) مَا بَحَثَتِ الطَّالِبَاتُ عَنْ حَلِّ لِهَذِهِ الْمَسَائِلِ لِيَتَخَلَّصْنَ مِنْهَا.

٣١- عَيْنٌ مَا فِيهِ فِعْلَانِ مُضَارِعَانِ لَا يُوْجَدُ تَغْيِيرٌ فِي مَعْنَاهُمَا:

(١) ﴿أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ﴾

(٣) يَخْتَرِمُ الْمُؤْمِنُ مَنْ يُسَاعِدُ الْآخَرِينَ.

٣٢- عَيْنٌ فِعْلاً تَخْتَلِفُ تَرْجَمَتُهُ عَنِ الْبَقِيَّةِ مِنْ جِهَةِ الزَّمَانِ (مِمَّا تَحْتَهُ خَطٌّ):

(١) ﴿لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ ...﴾

(٣) ﴿... مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ ...﴾

٣٣- عَيْنُ الْخَطَأِ فِي الْأَفْعَالِ:

(١) أَمَرَ اللَّهُ الْمُسْلِمِينَ أَنْ يَتَعَاضُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى.

(٣) يَجِبُ أَنْ تُحَاسِبَ نَفْسَكَ قَبْلَ أَنْ تُحَاسِبَ النَّاسَ.

٣٤- عَيْنٌ مُضَارِعاً لَهُ مَعْنَى الْمَاضِي الْمَنْفِيِّ:

(١) أَنْتُمْ لَمْ تَسْمَحُوا لِلْأَعْدَاءِ أَنْ يَغْصِبُوا بِلَادَكُمْ.

(٣) لَيْتَ هَذَا الْعَالِمُ يُبَيِّنُ تَبَادُلَ الْمَفْرَدَاتِ بَيْنَ اللُّغَاتِ فِي دِرَاسَاتِهِ!

٣٥- مَا هُوَ الصَّحِيحُ لِلْفَرَاغِ؟ «الطَّالِبَاتُ لَمْ ..... فِي أَدَاءِ وَاجِبَاتِهِنَّ الدَّرَاسِيَّةِ.»

(١) تَقَصَّرْنَ

(٢) تَقَصَّرُوا

(٣) قَصَّرْنَ

(٤) يَقَصَّرْنَ

٣٦- عَيْنُ الْفِعْلِ مَنْفِيّاً فِي الْمَعْنَى:

(١) إِنَّ اللَّهَ يَنْهَى النَّاسَ عَنِ السُّخْرِيَّةِ مِنَ الْآخَرِينَ.

(٣) قُلِ الْحَقُّ وَ إِنْ كَانَ مُرّاً.

(٢) أَنْتِ تَرْزَعُ خَيْراً فَتُحْصَدُ سُروراً.

(٤) ﴿أَوْ لَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَنْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ﴾

٣٧- كَيْفَ تَنْفِي أَفْعَالَ هَذِهِ الْعِبَارَةِ؟ «ذَهَبْنَا إِلَى مُعَلِّمِ الْأَدَبِ الْفَارِسِيِّ لِكِي نُنْشِرَ لَهُ الْقَضِيَّةَ.»

(١) لَا ذَهَبْنَا - لِكَيْلَا نُنْشِرَ

(٢) مَا ذَهَبْنَا - لِكِي لَا نُنْشِرَ

(٣) مَا ذَهَبْنَا - لِكِي مَا نُنْشِرَ

(٤) لَمْ ذَهَبْنَا - لِكِي لَمْ نُنْشِرَ

امروني

تست های سراسری

٣٨- عَيْنٌ مَا فِيهِ طَلَبٌ لِلْقِيَامِ بِالْعَمَلِ:

(١) لِيَذْهَبُوا إِلَى الْمَدْرَسَةِ!

(٣) لَهُمْ إِمَّا الذَّهَابُ إِلَى الْمَدْرَسَةِ وَ إِمَّا الْبَقَاءَ فِيهَا!

(٢) قَامُوا لِيَذْهَبُوا إِلَى الْمَدْرَسَةِ!

(٤) هُمْ اجْتَمَعُوا لِلذَّهَابِ إِلَى الْمَدْرَسَةِ قَبْلَ فَوَاتِ الْفُرْصَةِ!

٣٩- عَيْنُ الْخَطَأِ فِي صِيغَةِ الْمَضَارِعِ:

(١) رَأَيْتُ زَمَلَانِي مَا يُوسِسِينَ فَقُلْتُ لَهُمْ لَا تَيَاسُونَ مِنْ رَحْمَةِ اللَّهِ!

(٣) إِتَهُمْ خَرَجُوا مِنْ دَارِهِمْ لِيَذْهَبُوا إِلَى الْمَدْرَسَةِ وَ أَنْتُمْ لَمْ تَخْرُجُوا حَتَّى الْآنَ!

(٢) تَكَلَّمْتُ مَعَ أَصْدِقَائِي لِيَعْلَمُوا كَيْفَ يُمَكِّنُ لَهُمْ أَنْ يَنْجَحُوا فِي بَرَامِجِهِمْ!

(٤) إِتَهُنَّ خَرَجْنَ مِنْ دَارِهِنَّ كِي يَذْهَبْنَ إِلَى الْمَدْرَسَةِ وَ أَنْتَنْ لَمْ تَخْرُجْنَ حَتَّى الْآنَ!

٤٠- عَيْنٌ مَا فِيهِ النَّهْيُ عَنِ الْقِيَامِ بِالْعَمَلِ:

(١) لَا نَجَاحَ وَ لَا فَوْزَ لِمَنْ يُرِيدُهُمَا بِلَا جُهْدٍ وَ عَمَلٍ!

(٣) لَا تَبْلُغُونَ بِأَقْوَالِكُمْ أَمَالِكُمْ، فَإِنَّ الْهَيْمَةَ دَوَاؤُكُمْ!

(٢) لَا حِيلَةَ لَنَا إِلَّا التَّمَسُّكُ بِالْعَمَلِ وَ الْإِتِمَارُ بِالْعَهْدِ!

(٤) لَا تَعْتَرُوا بِمَا لَدَيْكُمْ، فَرُبَّمَا يَزُولُ فِي لِحْظَةٍ!

٤١- عَيْنٌ «لَا» الْأَمْرِ:

(١) لِيَعْتَمِدَ الْمُؤْمِنُ عَلَى نَفْسِهِ وَ لَا يَقْلُدَ الْآخَرِينَ!

(٣) أَرْسَلَ اللَّهُ الْأَنْبِيَاءَ لِتُؤْمِنُوا بِهِ وَ بِرَسُولِهِ!

(٢) أُسَافِرُ إِلَى ذَلِكَ الْبَلَدِ لِأَقْتَسِحَ عَنْ مَوْضِعٍ مَهْمًا!

(٤) لَا تَكْسَلُ فِي دُرُوسِكَ لِزِيَادَةِ عِلْمِكَ!

(تبریزی ٩٨)

(فارج از کشور ٩٨)

(فارج از کشور ٩٨)

(کنکور سراسری با تغییر)

(كُلُّوْر سِرَاسِرَى بِاَكْمَى تَغْيِير)

(٤) هم لا يدعون

(٣) هم لا يدعون

(٢) أنتن لا ترمين

٤٢- عَيْن «لا» لا يمكن أن تكون ناهيةً:

(١) أنت لا ترمي

(كُلُّوْر سِرَاسِرَى بِاَكْمَى تَغْيِير)

(٤) ليذهبوا

(٣) ليذهبوا

(٢) لتذهبين

(١) لتذهبن

٤٣- عَيْن حرف اللام لا يمكن أن تكون للأمر:

(كُلُّوْر سِرَاسِرَى)

(٤) نهي / نهي

(٣) نهي / نهي

(٢) نهي / نهي

(١) نهي / نهي

٤٤- عَيْن نوع «لا» في العبارة التالية على حسب الترتيب: «لا تسبوا الناس حتى لا يسبوكم!»

(كُلُّوْر سِرَاسِرَى)

(٤) لا تحضري

(٣) لا تحضرن

(٢) لا تحضروا

(١) لا تحضرا

٤٥- «أيتها التلميذة، ..... مجلساً لا يذكر فيه اسم الله!»: عَيْن الصحيح للفراغ:

تستها تاليفي

٤٦- عَيْن الصحيح عن الأفعال التي تحذفها خطاً:

(٢) سأبحث عن موضوع علمي في الإنترنت: فعل مستقبل، للمتكلم وحده

(١) نذهب إلى متحف في مكة المكرمة: فعل مضارع، للمتكلم وحده

(٤) لا تبحثوا عن عيوب الناس أبداً! فعل نهي، للغائبين

(٣) اغسلا أيديكما قبل الطعام! فعل ماضٍ، للغائبين

(٢) اذهبوا إلى ساحة الحزب وافتلوا الأعداء!

(١) انكسرت إحدى الزجاجات في قاعة المدرسة!

(٤) اجلبا بعض الأشياء الضرورية للسفر!

(٣) اجعل نفودك في ذلك الصندوق الصغير!

٤٨- عَيْن الصحيح في فعل النهي:

(٢) يا مسلمون، لا تتزكّن الصدقة.

(١) أيتها الطفلة، لا تخرجي من الغرفة.

(٤) لا تشربي من هذا الماء، يا فاطمة.

(٣) أكتب رسالة لأخيك في العراق!

٤٩- عَيْن الخطأ للفراغ: «يا مدرّستي، ..... طريقة تدريسيك هذه السنة!»

(٤) لا تُغيّرين

(٣) لا تُغيّري

(٢) لا تُغيّري

(١) تُغيّرين

٥٠- عَيْن المضارع للنهي:

(٢) لا تحفظ الدواء في مكان حارّ.

(١) لا يجب أحد أن يتكلم مع الكاذب.

(٤) لا رجاء لنجاة الحيوان من الحفرة.

(٣) لا تسأل عن الطريق بل اسأل عن الرفيق.

٥١- عَيْن الصحيح للفراغ: «..... على المائدة ولكن لا تبدئي الأكل!»

(٤) اجلسن

(٣) لا تجلسي

(٢) اجلسي

(١) اجلس

٥٢- عَيْن الخطأ في فعل الأمر:

(٢) أستري عيوب صديقاتك في قلبك.

(١) أرسّموا علامات المرور وشرّحوا معانيها.

(٤) أطرق باب ذلك الرجل ثم ارجع عندي.

(٣) ابحث عن حل لمشكلة هذه التلميذة.

٥٣- عَيْن الصحيح في النهي:

(٢) لا تيأسي من رحمة ربك!

(١) لا تجعلوا كتابكم فوق هذه المنضدة!

(٤) لا تحزن بسبب فشلك في الامتحان!

(٣) لا تذهبن وخذكن إلى خارج البيت!

٥٤- عَيْن ما فيه طلب للقيام بالعمل:

(٢) لهذا الرجل أسلوب خاص يستخدمه في تربية أولاده.

(١) أريد أن أساعد زملائي ليتعلموا دروسهم.

(٤) لتبحث عن علل تقدم الآخرين في حياتهم.

(٣) اقرأ دروسك لتتجح في امتحانات نهاية السنة.

٥٥- عَيْن الخطأ في النهي:

(٢) لا تقرأ الفصل السابع من الكتاب!

(١) لا أتركوا الصداقة في حياتكم!

(٤) لا تركبن القطار وخذكن، يا نساء!

(٣) لا تيأسا عن السير في طريق الحق، يا صديقان!

٥٦- عَيْن حروفاً تقع كلها على الفعل المضارع:

(٤) لم، لن، حتى، ب، في

(٣) إلى، لم، لن، في، حتى

(٢) ب، من، في، لن، لم

(١) لم، لا، ب، أن، حتى

٥٧- عَيِّنِ الْفِعْلَ الْمُضَارِعَ يَخْتَلِفُ عَنِ الْبَاقِي مِنْ حَيْثُ الْمَعْنَى:

- (١) ﴿لَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَىٰ عُنُقِكَ﴾
 (٢) ﴿لَا تُبْطِلُوا صِدْقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَىٰ﴾
 (٣) ﴿لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ﴾
 (٤) لَا يَتَكَاسَلُ الْإِنْسَانُ لِأَنَّ طَرِيقَ الْعِرِّ ضَعْبٌ.

٥٨- عَيِّنِ الْخَطَأَ:

- (١) إِفْعَلُوا الْخَيْرَ وَ لَا تَكْسَلُوا فِيهِ!
 (٢) يَا صَدِيقَتِي، لِيَرْجِعِي إِلَى الْمَدْرَسَةِ.
 (٣) تَجَزَّ الْأَمَانَةُ الرَّزْقُ فِي الْحَيَاةِ.
 (٤) لِمَ تَقْبَلُونَ قَوْلَ الْأَعْدَاءِ؟

٥٩- عَيِّنِ مَا لَا يُمَكِّنُ أَنْ يَكُونَ فِعْلَ النَّهْيِ:

- (١) لَا تَفْعَلْنَ
 (٢) لَا تَجْلِسِينَ
 (٣) لَا تَشْرَبُوا
 (٤) لَا تَكْذِبَا

٦٠- عَيِّنِ «لَا» النَّاهِيَةَ:

- (١) ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ﴾
 (٢) عَلَى الْإِنْسَانِ أَنْ لَا يَتَكَلَّمَ فِي مَا لَيْسَ لَهُ بِهِ عِلْمٌ.
 (٣) ﴿لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ﴾
 (٤) طَوْبَى لِمَنْ لَا يَخَافُ النَّاسَ مِنْ لِسَانِهِ.

٦١- مَا هُوَ الصَّحِيحُ عَنِ فِعْلِ «لَا تَنَابَزُوا؟»: ﴿وَلَا تَنَابَزُوا بِاللِّقَابِ بِئْسَ الْأِسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ﴾

- (١) مُعَادِلُ الْمُضَارِعِ الْإِلْتِزَامِيِّ
 (٢) الْمُضَارِعِ الْمُنْفِيِّ
 (٣) الْمُسْتَقْبَلِ
 (٤) النَّهْيِ

٦٢- عَيِّنِ الْعِبَارَةَ الَّتِي لَيْسَ فِيهَا لَامٌ الْأَمْرِ:

- (١) لِنَعْلَمُ أَنَّ جَمَالَ الْعِلْمِ نُشْرُهُ وَ ثَمَرَتُهُ الْعَمَلُ بِهِ.
 (٢) ﴿مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ﴾
 (٣) إِنَّ الرَّجُلَ لَيَسْتَمِيعُ إِلَى كَلَامِ الْعُلَمَاءِ.
 (٤) لِنَفْهَمُ أَنَّ الْحُكَّامَ الصَّالِحِينَ مَحْبُوبُونَ عِنْدَ اللَّهِ.

٦٣- عَيِّنِ فِعْلًا مُضَارِعًا مَا حَدَثَ تَغْيِيرٌ فِي مَعْنَاهُ:

- (١) ﴿يَا زَكَرِيَّا إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ اسْمُهُ يَحْيَىٰ﴾
 (٢) ﴿وَلَا تُجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ﴾
 (٣) ﴿أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾
 (٤) لَنْ يَبْلُغَ الْكَاذِبُ بِاحْتِيَالِهِ مَا بَلَغَ الصَّادِقُ بِصَدَقِهِ.

٦٤- عَيِّنِ الْخَطَأَ عَنِ «لَا تَقْتُلُوا» فِي الْعِبَارَةِ التَّالِيَةِ: ﴿وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا﴾

- (١) فِعْلُ مَضَارِعِ
 (٢) فِعْلُ النَّهْيِ
 (٣) بِمَعْنَى الْمُضَارِعِ الْإِخْبَارِيِّ
 (٤) لِلْمُخَاطَبِينَ

٦٥- عَيِّنِ حَرْفَ الْأَمْرِ يَدُلُّ عَلَى الْأَمْرِ:

- (١) لِيَعْلَمَ الْإِنْسَانُ أَنَّ جَمِيعَ الْكَائِنَاتِ خُلِقَتْ لِخِدْمَتِهِ وَ رَفَعَ حَوَائِجِهِ.
 (٢) هُنَاكَ طُلَّابٌ فِي الْجَامِعَاتِ يَجْتَهِدُونَ لَيْلًا وَ نَهَارًا لِتَقْدِمِ الْبِلَادِ.
 (٣) تَقَدَّمَ هَذِهِ الْهَدَايَا لِمُلُوكِنَا لِتَأْمَنَ مِنْ غَضَبِهِمْ.
 (٤) كَانَ الْفَارَابِيُّ يَذْهَبُ إِلَى خَارِجِ بَيْتِهِ لِلْمُطَالَعَةِ فِي ضَوْءِ الْمَصَابِيحِ.

٦٦- عَيِّنِ الْعِبَارَةَ الَّتِي لَيْسَ فِيهَا مُعَادِلٌ لِلْمُضَارِعِ الْإِلْتِزَامِيِّ:

- (١) تَعَلَّمْنَا دَرَسًا لَنْ نُنْسَاهُ أَبَدًا.
 (٢) أَمْ يُمَكِّنُ أَنْ نَرَى مَطَرَ السَّمَاءِ؟
 (٣) لِيَتَكَلَّمَ الْوَلَدُ مَعَ وَالِدِيهِ بِالاحْتِرَامِ وَ التَّوَاضُعِ.
 (٤) عَزَمْتُ أَنْ أَشْكُرَ مُنْقِذِي.

٦٧- عَيِّنِ فِعْلًا مُضَارِعًا لَا يَسْكُنُ فِيهِ لَامٌ الْأَمْرِ:

- (١) لِنُحَاوِلَ لِلْوُصُولِ إِلَى الْأَهْدَافِ الْعَالِيَةِ فِي الْحَيَاةِ.
 (٢) ﴿فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ﴾
 (٣) ﴿عَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ﴾
 (٤) وَ لِيُكْرِمَ كُلَّ مِمَّا الْعُلَمَاءِ الْكِبَارِ فِي الْمَجْتَمَعِ.

٦٨- عَيِّنِ حَرْفَ الْأَمْرِ قَبْلَ الْمُضَارِعِ يَخْتَلِفُ مِنْ جِهَةِ الْمَعْنَى:

- (١) لِيَتَّخِذَ مُسْلِمُو الْعَالَمِ لِتَحْرِيرِ الْقُدْسِ.
 (٢) لِنَذْهَبْ فِي ذِي الْحِجَّةِ إِلَى مَكَّةَ الْمُكْرَمَةِ.
 (٣) نَذْهَبُ إِلَى السُّوقِ لِشُرْتَرِي الْمَلَابِسِ وَ بَعْضِ الْأَشْيَاءِ.
 (٤) لِيُنْفِقُ ذُو سَعَةٍ مِنْ مَالِهِ وَ تُرُوتِهِ.

٦٩- عَيِّنِ الصَّحِيحَ لِلْفَرَاغَيْنِ: «! ..... مَن ..... غَايَةٌ عَالِيَةٌ فِي حَيَاتِهِ.»

- (١) يَجْتَهِدُ - تَطَلَّبُ
 (٢) يَجْتَهِدُ - يَطَلَّبُ
 (٣) اجْتَهِدْ - أَطَلَّبُ
 (٤) اجْتَهِدْ - أَطَلَّبُ

٧٠- عَيِّنِ مَا لَيْسَ فِيهِ فِعْلٌ بِمَعْنَى الْمُضَارِعِ الْإِلْتِزَامِيِّ:

- (١) لِيَكُنْ أَحَبَّ الدَّخَانِ إِلَيْكَ ذَخِيرَةُ الْعَمَلِ الصَّالِحِ.
 (٢) الْمُؤْمِنُونَ يُنْفِقُونَ مِنْ أَمْوَالِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، لِيَفُوزُوا فِي الْآخِرَةِ.
 (٣) لَا يُبْطِلُ الْمُؤْمِنُونَ صِدْقَاتِهِمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى.
 (٤) لَا تَشْتَغَلْ بِغَيْرِ مَا يَنْفَعُكَ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ!

٧١- عَيِّنِ مَا فِيهِ مُعَادِلٌ لِلْمُضَارِعِ الْإِلْتِزَامِيِّ فِي الْفَارَسِيَّةِ:

- (١) أَمْرَتِي رَبِّي بِمُدَارَاةِ النَّاسِ.
 (٢) ﴿لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ﴾
 (٣) عَالِمٌ يَنْتَفَعُ بِعِلْمِهِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ عَابِدٍ.
 (٤) ﴿فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ﴾

٧٢- عَيْنُ فِعْلًا لَا يَدُلُّ عَلَى النْفِي:

- (١) ﴿لَا تُبْطِلُوا صِدْقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى﴾
(٢) ﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾
(٣) ﴿أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَأُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ﴾
(٤) ﴿إِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَ الْأَرْضَ وَلَنْ تَبْلُغَ الْجِبَالَ طَوْلًا﴾

٧٣- عَيْنُ الْفِعْلِ الْمَضَارِعِ الَّتِي لَا تُشَاهِدُ تَغْيِيرًا فِي مَعْنَاهَا:

- (١) يُخَاطَبُ الْقُرْآنُ جَمِيعَ أُنْبَاءِ الْبَشَرِ بِتَقَاتِهِمُ الْمُخْتَلِفَةِ.
(٢) أَلَمْ يَغْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ تَعَالَى حَرَمَ الْاسْتِهْزَاءِ بِالْآخَرِينَ؟

٧٤- عَيْنُ الْفِعْلِ الْمَضَارِعِ لَا يُوَجِّدُ تَغْيِيرًا فِي آخِرِهِ:

- (١) مَا نَجَّحَ الَّذِي لَمْ يَنْظُرْ فِي عَاقِبَةِ الْأُمُورِ.
(٢) لَا يَتَّخِذُ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ
(٣) ﴿وَلْتَنْتَظِرْ نَفْسُ مَا قَدَّمَتْ لِغَدٍ﴾
(٤) هُوَ لِأَنَّ الطَّالِبَاتِ لَمْ يَذْهَبْنَ إِلَى الْمَدْرَسَةِ أَمْسٍ.

٧٥- عَيْنُ اللَّامِ تَدُلُّ عَلَى الْأَمْرِ:

- (١) لَا تَتَعَجَّلْ فِي عَمَلِكَ لِتَرَى ثَمَرَةَ جُهْدِكَ.
(٢) لَيْتَ لَنَا قُدْرَةً لِنُخْرِجَ الْفُقَرَاءَ مِنَ الْحَرَجِ.
(٣) لَمَّا قَمْتُ لِأَذْهَبَ قُلْتُ لِنَفْسِي: لَا قَرَأَ سَاعَةً أُخْرَى.
(٤) يَسْعَى كَثِيرٌ مِنَ الْأَطْبَاءِ لَا كِتَافًا لِكِتَابَةِ طَرِيقِ جَدِيدَةٍ لِلْمَعَالِجَةِ.

ثلاثي مجزئ ومزبد

تست های سراسری

٧٦- عَيْنُ حَرْفِ «ن» مِنَ الْحُرُوفِ الْأَصْلِيَّةِ لِلْفِعْلِ:

- (١) انْدَفَعَتِ الْخَيُْولُ إِلَى التَّهْرِ لِتَشْرَبَ مِنْهُ مَاءً صَافِيًا!
(٢) يَنْزِعُ الْمَسَاكِينُ مِنَ الشَّدَائِدِ خَاصَّةً عِنْدَ مَوَاجِهَةِ الظَّلَمِ!
(٣) رَائِحَةُ الْأَزْهَارِ الطَّيِّبَةِ انْتَشَرَتْ فِي سَاحَةِ دَارِنَا!

٧٧- عَيْنُ حَرْفِ «نُونٍ» لَيْسَتْ مِنَ الْحُرُوفِ الْأَصْلِيَّةِ لِلْفِعْلِ:

- (١) انْكَسَرَ الْإِنَاءُ الرَّجَاجِي بِبَدِ الطِّفْلِ غَفْلَةً!
(٢) انْتَخَبَتْ خَمْسُ مَقَالَاتٍ مِنْ بَيْنِ عَشْرَةِ كُتُبٍ لِمَطَالَعَتِي!
(٣) قَالَ اللَّهُ تَعَالَى أَنْعَمْتَكَ بِأَكْثَرِ مِنْ مَائَتِي نِعْمَةً، فَلِمَاذَا لَا تَشْكُرُنِي!

٧٨- « لَيْتَ ..... » ..... مِنْ جَمِيعِ النَّعَمِ الَّتِي يُوَدِّعُهَا اللَّهُ فِي الطَّبِيعَةِ!»: عَيْنُ الْخَطَا لِلْفَرَاعِينَ:

- (١) لَيْتَ، تَنْتَفِعِينَ
(٢) هُنَّ، تَنْتَفِعْنَ
(٣) الْمُسْلِمَاتِ، يَنْتَفِعْنَ
(٤) الْمُسْلِمِينَ، يَنْتَفِعُونَ

٧٩- عَيْنُ الْخَطَا:

- (١) إِحْدَى طَرِيقِ وَصُولِكُمْ إِلَى الْجَنَّةِ،
(٢) وَالِدَاكُمْ وَالْخِدْمَةَ الصَّادِقَةَ إِلَيْهِمَا،
(٣) فَذَهَبُوا إِلَيْهِمَا وَقَبِلُوا يَدَيْهِمَا،
(٤) وَبَيَّنَّا لَهُمَا شِدَّةَ مَحَبَّتِكُمْ وَحَاجَتِكُمْ إِلَيْهِمَا!

٨٠- عَيْنُ الْخَطَا لِلْفَرَاعِ: «..... مِنْ يَدِّكُمْ عَلَى الْخَيْرِ!»

- (١) جَالَسُوا
(٢) جَاهَدُوا
(٣) صَاحِبُوا
(٤) عَاشَرُوا

٨١- مَصْدَرُ آيَةِ بَابِ «الْإِنْتِصَارِ»؟

- (١) اِفْتَعَلَ
(٢) اِفْعَلَ
(٣) اسْتَفْعَلَ
(٤) انْفَعَلَ

٨٢- مِنْ آيَةِ بَابِ أَعْمَالِ الْآيَةِ الشَّرِيفَةِ عَلَى التَّرْتِيبِ: «يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ، جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاعْلُظْ عَلَيْهِمْ!»

- (١) اِفْعَلَ - مَجْزُؤٌ ثَلَاثِي
(٢) تَفَاعَلَ - اِفْعَلَ
(٣) مَفَاعَلَةٌ - اِفْعَلَ
(٤) مَفَاعَلَةٌ - مَجْزُؤٌ ثَلَاثِي

٨٣- عَيْنُ مَا لَهُ حَرْفٌ زَائِدٌ؟

- (١) اِنْهَدَامٌ
(٢) تَنَازَعٌ
(٣) تَعَلَّمَ
(٤) مُكَاتَبَةٌ

٨٤- مَصْدَرُ آيَةِ بَابِ «الْإِنْتِبَاهِ»؟

- (١) اِفْتَعَلَ
(٢) اِفْعَلَ
(٣) اِفْعَلَ
(٤) اِنْفَعَلَ

٨٥- عَيْنُ الْأَمْرِ مِنْ «تُنْقِذُ»:

- (١) اُنْقِذُ
(٢) اِنْقِذُ
(٣) اُنْقِذُ
(٤) اِنْقِذُ

(فارغ از کشور ٩٦)

(هنر ٩٥)

(زبان ٩٣)

(فارغ از کشور ٩٠ با کمی تغییر)

(کنکور سراسری)

(کنکور سراسری با کمی تغییر)

(کنکور سراسری)

(کنکور سراسری با کمی تغییر)

(کنکور سراسری با کمی تغییر)

(کنکور سراسری با کمی تغییر)

تستها تاليفي

٨٦- عَيْنُ الْخَطَا لِلْفَرَاعِيْنَ: «هُمَا ..... وَ أَنْثَمَا .....

(١) يَحْتَفِلَانِ - تَحْتَفِلَانِ (٢) اِحْتَفَلَا - اِحْتَفَلْنَا

(٣) لَا تَحْتَفِلَانِ - اِحْتَفَلْتُمَا (٤) اِحْتَفَلْنَا - سَتَحْتَفِلَانِ

٨٧- عَيْنُ مَا كُلُّهُ فِعْلٌ مُضَارِعٌ:

(١) تَكَلَّمْتَ - نَتَمَتَّعُ - سَيَنْقَطِعُ (٢) تَسْتَرْجِعَانِ - تَسْتَعْلِمَانِ - نَتَخَرَّجُ

(٣) تَعَلَّمَا - لَا اسْتَعْفِرُ - اِمْتَنَعَ (٤) اَعْتَذَرَ - انْقَطَعَ - تَفَكَّرَ

٨٨- عَيْنُ الْخَطَا لِلْفَرَاعِيْنَ: «هُؤُلَاءِ ..... وَأَوْلَئِكَ .....

(١) يَشْتَفِلَانِ - يَشْتَعْلِنُ (٢) يَشْتَعْلِنُ - يَشْتَعْلُونَ

(٣) يَشْتَعْلُونَ - يَشْتَعْلِنُ (٤) يَشْتَعْلُونَ - يَشْتَعْلُونَ

٨٩- عَيْنُ مَا يُنَاسِبُ هَذِهِ الصَّمَاوِيَّاتِ عَلَى التَّرْتِيبِ: «هُمَا - أَنْتُمْ - أَنْتُنَّ»

(١) لَا يَنْتَظِرُونَ - تَسْتَعْفِرَانِ - اِنْتَصَرُوا - اسْتَحْرَجْنَا

(٢) اِنْتَعَدُوا - تَعَلَّمَا - لَا نَعْتَرِفُنَّ - تَدَبَّرْنَا

(٣) تَكَبَّرُوا - يَنْقَلِبَانِ - اِنْتَفِعُوا - سَتَحْتَفِلُنَّ (٤) سَتَتَخَرَّجُونَ - اِحْتَفَلْنَا - تَقَدَّمُوا - لَا يَعْتَذِرُونَ

٩٠- عَيْنُ الصَّحِيحِ:

(١) اِقْتَرَبْتُ: الماضي، للمخاطبة / سَتَسْتَعْلِمُ: المستقبل، للمتكلم مع الغير

(٢) لَا تَكْتَسِبَانِ: التَّهْمِي، للمخاطبتين / تَعْتَقِدُنَّ: المضارع، للمخاطبات

(٣) تَكَلَّمَا: الأمر، للمخاطبتين / مَا اسْتَرْجَعْتَ: الماضي المنفي، للمخاطبة

٩١- عَيْنُ فِعْلَاهُ حَرْفَانِ زَائِدَانِ:

(١) ﴿فَاسْتَغْفِرُوا لِذُنُوبِهِمْ وَمَنْ يُغْفِرِ الذُّنُوبَ إِلَّا اللَّهُ﴾

(٢) ﴿فَأَذْكُرُونِي أَذْكُرْكُمْ وَ اشْكُرُوا لِي﴾

(٣) ﴿اِقْتَرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَ هُمْ فِي غَفْلَةٍ مُعْرِضُونَ﴾

٩٢- عَيْنُ الصَّحِيحِ:

(١) يَنْتَفِعُونَ ﴿فِعْلٌ مُضَارِعٌ، لِلغَائِبِيْنَ، مَصْدَرُهُ «اِنْتِفَاعٌ»

(٢) لَا تَتَخَرَّجُوا ﴿فِعْلٌ مُضَارِعٌ لِلتَّهْمِي، لِلْمُخَاطَبِيْنَ، مَصْدَرُهُ «اِخْرَاجٌ»

٩٣- عَيْنُ الصَّحِيحِ فِي نَوْعِ الْأَفْعَالِ لِهَذِهِ الْعِبَارَةِ حَسَبِ التَّرْتِيبِ: «اسْتَعْمَلَ الْقُرْآنُ أَسَالِيْبَ مُخْتَلِفَةً فِي مُخَاطَبَةِ الْإِنْسَانِ لِأَنَّ الشَّقَافَاتِ الْبَشَرِيَّةَ تَخْتَلِفُ مَعَ الْأُخْرَى.»

(١) فِعْلٌ أَمْرٌ - لِلْمُخَاطَبِ / فِعْلٌ مُضَارِعٌ - لِلغَائِبَةِ

(٢) فِعْلٌ مُضَارِعٌ - لِلْمُتَكَلِّمِ وَحْدَهُ / فِعْلٌ مُضَارِعٌ - لِلغَائِبِ

(٣) فِعْلٌ مَاضٍ - لِلغَائِبِ / فِعْلٌ مُضَارِعٌ - لِلغَائِبَةِ

٩٤- عَيْنُ الصَّحِيحِ فِي تَعْيِينِ وَزَنِ الْأَفْعَالِ: «تَقَبَّلْتُمْ، اِنْتَشَرُوا، نُحَدِّثُ، اِسْتَقْبَلِي»

(١) تَقَبَّلْتُمْ - اِنْفَعَلُوا - نُفَعِلُ - اِفْتَعَلِي

(٢) تَقَبَّلْتُمْ - اِنْفَعَلُوا - نُفَعِلُ - اِسْتَفْعَلِي

(٣) تَقَبَّلْتُمْ - اِنْفَعَلُوا - نُفَعِلُ - اِسْتَفْعَلِي

٩٥- عَيْنُ مَا يُنَاسِبُ هَذِهِ الصَّمَاوِيَّاتِ عَلَى التَّرْتِيبِ: «هُؤ - هُنَّ - هِيَ»

(١) اِسْتَقْبَلُ - نَسْتَسَلِمُ - اِفْتَحَرْتُ (٢) تَتَدَخَّلُ - تَتَدَكَّرُنَّ - تَحْوَلْتُ

(٣) تَعَاشَرْتُمْ - يَتَعَامَلُونَ - تَقَاعَدَ (٤) اِنْتَظَرُ - اِحْتَمَعْنَ - اِنْتَصَرْتُ

٩٦- عَيْنُ الصَّحِيحِ عَنِ فِعْلِ الْأَمْرِ:

(١) يَا إِخْوَتِي، لَا تَكْتَسِبَنَّ عَلَى الْجِدَارِ شَيْئًا!

(٢) اِسْتَعْفِرْنَا لِذُنُوبِكُمْ، يَا صَدِيقَاتِي!

٩٧- عَيْنُ الْخَطَا فِي مَصْدَرِ الْأَفْعَالِ الَّتِي تَحْتَهَا خَطَأٌ:

(١) ﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوِيكُمْ﴾ ﴿إِضْلَاحٌ

(٢) شَارِكَةُ الطَّالِبَاتِ فِي جَلْسَةِ لِدْرَاسَةِ أَسَالِيْبِ التَّرْجَمَةِ. ﴿مُشَارَكَةٌ

٩٨- عَيْنُ جَوَابٍ يَخْتَلِفُ عَنِ الْأَفْعَالِ الْأُخْرَى (عَلَى حَسَبِ الْحُرُوفِ الْأَصْلِيَّةِ):

(١) اِكْتَمَلُوا (٢) كَلَّمْنَا

(٣) تَكَاَمَلَتْ (٤) نَكَمَلُ

٩٩- عَيْنُ عِبَارَةٍ جَاءَ فِيهَا الْمَاضِي:

(١) سَاعِدُنِ الْفُقَرَاءَ فِي تِلْكَ الْقَرْيَةِ! (٢) تَقَرَّبَا إِلَى اللَّهِ بِمُسَاعَدَةِ إِخْوَانِكُمَا!

(٣) اِسْتَعْمَلُوا (٤) تَقَرَّبُوا إِلَى اللَّهِ بِمُسَاعَدَةِ إِخْوَانِكُمَا!

١٠٠- عَيْنُ الصَّحِيحِ عَنِ «أَسْبَجٍ»:

(١) أَمْرٌ حَاضِرٌ مِنْ بَابِ تَفْعِيلِ (٢) فِعْلٌ مَاضٍ لِلغَائِبِ مِنْ بَابِ اِفْعَالِ

(٣) لِلْمُتَكَلِّمِ وَحْدَهُ مِنْ مِضَارِعِ مَجْرَدِ ثَلَاثِي (٤) لِلْمُتَكَلِّمِ وَحْدَهُ مِنْ بَابِ تَفْعِيلِ

١٠١- عَيْنَ عبارة لَيْسَ فِيهَا الْمَضارعُ:

- (١) لَقَدْ وَصَلَ الْعُلَمَاءُ بِأَنَّ الْوَلُونَ يُؤَثَّرُونَ فِي سُلُوكِ الْإِنْسَانِ.
(٢) اللَّهُمَّ أَخْرِجْنَا مِنْ ظُلُمَاتِ الْوَهْمِ.
(٣) لِمَ تَشْغَلُ نَفْسَكَ بِالْمَوْضُوعَاتِ وَالْمَبَاحِثِ غَيْرِ الْمُهَيْمَةِ؟
(٤) تَعَوَّضَ قَلْبُهُ هَذَا الْفَيْتَامِينَ بِتَنَاوُلِ الْفَوَاكِهِ.

١٠٢- عَيْنَ عبارة فِيهَا الْمَضارعُ الْمَنْفَعِيُّ:

- (١) مَا اشْتَرَكْتَ التَّلَامِيذُ فِي جُلْسَةِ الْأَمْهَاتِ.
(٢) لَا تَعْتَمِدُوا عَلَى الْجَهْلَاءِ بَلْ اعْتَمِدُوا عَلَى الْعُقَلَاءِ!
(٣) الْقُرْآنُ يُدْعُو جَمِيعَنَا إِلَى الْعَمَلِ الصَّالِحِ.
(٤) أَأَنْتَ لَا تَتَذَكَّرَنَ حِكَايَةَ نَقْلَتُهَا لَكُنَّ؟

١٠٣- عَيْنَ الْخَطَأِ فِي صِبْغَةِ الْأَفْعَالِ:

- (١) أَرْشَدَ النَّبِيُّ الْأَكْرَمُ (ص) النَّاسَ إِلَى التَّوْحِيدِ.
(٢) أَدْخَلَ الْأَطْفَالَ فِي الْبَيْتِ لِأَنَّ الْجَوْ بَارِدًا!
(٣) تَكَاتَبَتِ الشَّرِكَتَانِ لِبِدَايَةِ التَّعَاوُنِ فِي مَجَالِ الْبَيْعِ.
(٤) الطَّبِيعَةُ يَنْقَلِبُ فِي كُلِّ فَصْلِ مِنَ السَّنَةِ.

١٠٤- ﴿فَأَقْرُؤُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ﴾: عَيْنَ الصَّحِيحِ عَنِ «تَيَسَّرَ»:

- (١) فَعَلَ مَضارعٌ - لِلغَائِبِ - لَيْسَ لَهُ حُرُوفٌ زَائِدَةٌ
(٢) فَعَلَ مَاضٍ - لِلغَائِبِ - مِنْ بَابِ تَفْعِيلٍ
(٣) فَعَلَ مَاضٍ - لِلغَائِبِ - مِنْ بَابِ تَفْعِيلٍ
(٤) فَعَلَ مَضارعٌ - لِلغَائِبِ - مِنْ بَابِ تَفْعِيلٍ

١٠٥- عَيْنَ الْخَطَأِ فِي الضَّمِيرِ:

- (١) هِيَ تُمَيِّزُ السَّنَةَ الْإِسْلَامِيَّةَ عَنِ السَّنَةِ الْأُخْرَى.
(٢) اعْتَصَمُوا بِحَبْلِ الْعِلْمِ وَحَاوِلُوا فِي حَيَاتِهِمْ.
(٣) هُوَ الَّذِي وَقَفَنِي فِي خِدْمَةِ عِبَادِهِ وَ الْعَمَلِ الصَّالِحِ.
(٤) أَنْتَ لَا تُكْرِمُ نَفْسَكَ فَكَيْفَ يُكْرِمُكَ النَّاسُ؟

١٠٦- عَيْنَ الْخَطَأِ لِلْفَرَاغِ: «..... تَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ لَا عَلَى الْغَدْوَانِ!»

- (١) الْمُؤْمِنُونَ (٢) الْمُؤْمِنَاتُ (٣) هُوَ لِغَائِبِ النَّاسِ (٤) أَيُّهَا الطَّلَابُ

١٠٧- «أَأَنْتُمْ..... أَنْ إِخْوَتِي..... بِاللُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ؟»: عَيْنَ الصَّحِيحِ لِلْفَرَاغِينَ:

- (١) يَعْلَمُونَ - يَتَكَلَّمُونَ (٢) تَعْلَمُونَ - يَتَكَلَّمُونَ (٣) عَلِمُوا - تَكَلَّمُوا (٤) عَلِمْتُمْ - تَكَلَّمْتُمْ

١٠٨- عَيْنَ الصَّحِيحِ لِلْفَرَاغَاتِ: «..... الْمَعْلَمَةُ تَلْمِيذَاتِهَا ف..... مِنْ..... مَطَالِبِ مَفِيدَةٍ.»

- (١) عَلِمَتْ - تَعْلَمُوا - هُنَّ (٢) تَعْلَمَتْ - عَلِمْنَ - هُنَّ (٣) عَلِمَتْ - تَعْلَمُنَ - هُنَّ (٤) تَعْلَمَتْ - عَلِمْنَ - هُنَّ

١٠٩- «..... الرُّجَاحَةُ؛ فَلَا..... مِنْ هُنَا، يَا أَخَوَاتِي!»: عَيْنَ الصَّحِيحِ لِلْفَرَاغِينَ:

- (١) انْكَسَرَتْ - تَفْتَرِبْنَ (٢) انْكَسَرَتْ - تَفْتَرِبُوا (٣) انْكَسَرَتْ - تَفْتَرِبْنَ (٤) انْكَسَرَتْ - تَفْتَرِبِي

١١٠- «إِنَّ الْغَضَبَانَ..... جَيِّدًا وَ النَّاسُ..... عَنِ مُعَاشَرَتِهِ.»: عَيْنَ الصَّحِيحِ لِلْفَرَاغِينَ:

- (١) لَا يَتَفَكَّرُ - لَا يَمْتَنِعُ (٢) لَا يَتَفَكَّرُ - يَمْتَنِعُونَ (٣) لَا يَتَفَكَّرَانِ - يَمْتَنِعُونَ (٤) لَا يَتَفَكَّرُونَ - تَمْتَنِعُونَ

١١١- عَيْنَ الصَّحِيحِ فِي جَوَابِ هَذَا السُّؤَالِ: «مَتَى تَحْتَفِلُونَ فِي الْمَدْرَسَةِ؟»

- (١) أَحْتَفِلُ فِي يَوْمِ التَّلْمِيذِ. (٢) نَحْتَفِلُ فِي أَوَّلِ مَهْرٍ. (٣) احْتَفَلْنَا فِي الشَّهْرِ الْمَاضِي. (٤) نَحْتَفِلُ فِي قَاعَةِ مَدْرَسَتِنَا.

١١٢- عَيْنَ الصَّحِيحِ فِي جَوَابِ هَذَا السُّؤَالِ: «لِمَاذَا تَسْتَغْفِرُ رَبَّكَ؟»

- (١) أَسْتَغْفِرُ رَبِّي لِیَغْفِرَ ذُنُوبِي.
(٢) اسْتَغْفَرْتُ فِي لَيَالِي الْقَدْرِ.
(٣) أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ رَبِّي وَ أَتُوبُ إِلَيْهِ.
(٤) تَسْتَغْفِرُ اللَّهَ لِیَغْفُوَ عَن خَطَايَاكَ.

١١٣- عَيْنَ السُّؤَالِ الْمُنَاسِبِ لِهَذَا الْجَوَابِ: «تَعَجَّبْتُ مِنْ ظَاهِرَةِ مَطَرِ السَّمَكِ فِي تِلْكَ الْمَدِينَةِ.»

- (١) لِمَاذَا تَعَجَّبْتُ مِنْ ظَاهِرَةِ مَطَرِ السَّمَكِ؟
(٢) مَتَى تَعَجَّبْتُ مِنْ تِلْكَ الظَّاهِرَةِ؟
(٣) مِمَّ تَعَجَّبْتُ فِي تِلْكَ الْمَدِينَةِ؟
(٤) مِمَّا تَعَجَّبْتُمْ فِي تِلْكَ الْمَدِينَةِ؟

١١٤- عَيْنَ الْخَطَأِ فِي بَابِ الْأَفْعَالِ:

- (١) افْتَتَحَتْ الْأُمَّ نَوَافِدَ الْبَيْتِ: افْتَعَلَ
(٢) سَبَّخَ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى: تَفَعَّلَ
(٣) قَاتَلُوا الْمُشْرِكِينَ فِي كُلِّ الْمَجَالَاتِ: مَفَاعَلَةٌ
(٤) تَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَ التَّقْوَى: تَفَاعَلَ

١١٥- عَيْنَ الْخَطَأِ فِي تَعْيِينِ وَزَنِ الْمَصَادِرِ:

- (١) اِشْتَرَاكَ ← اِشْتَعَلَ (٢) اِشْتَمَاعٌ ← اِشْتَفَعَلَ (٣) اِشْتَقَادٌ ← اِشْتَعَلَ (٤) اِشْتِرْجَاعٌ ← اِشْتَفَعَلَ

١١٦- عَيْنَ الْخَطَأِ:

- (١) تَعَلَّمَ: فَعَلَ مَضارعٌ (٢) يَتَّبِعُونَ: فَعَلَ مَضارعٌ (٣) سَيَنْفَعُ: فَعَلَ مُسْتَقْبَلٌ (٤) تَعَرَّفُوا: فَعَلَ أَمْرٌ

١١٧- عَيْنَ الصَّحِيحِ فِي تَرْجُمَةِ الْأَفْعَالِ:

- (١) اِشْتَمَعُوا: خُوددَارَى كَنِيْدٌ (٢) اِسْتَعْفَرُوا: اِمْرَازِش مِى خُوَاهِدٌ (٣) لَا يَنْقَطِعُ: قَطَعَ نَشُو (٤) اِسْتَعْمَلُوا: يَاد مِى كَبِيْرِنْدٌ

١١٨- عَيِّنْ فِعْلاً لَهُ حَرْفٌ زَائِدٌ:

- (١) فَاضِرٌ عَلَى مَا يَقُولُونَ.
 (٢) لَا يَنْجُ الَّذِينَ لَا يَدْرُسُونَ طُولَ السَّنَةِ.
 (٣) الْمَعْلَمُ يُرِيدُ تَلَامِيذَهُ فِي الصَّفِّ.
 (٤) أَجْلِسْ مَعَكَ وَلَا أُخْرِجْ مِنَ الْفِنْدُقِ.

١١٩- عَيِّنِ الْخَطَأَ فِي تَرْجُمَةِ الْأَفْعَالِ:

- (١) اِغْتَدَزْتُ: عَذْرٌ خَوَاسْتِي
 (٢) لَا تَنْقَطِعْ: قَطَعَ نَمِي شُود
 (٣) تَعَلَّمُوا: يَادِ بَغِيرِيدِ
 (٤) اِسْتَعْفِرُوا: آمَرَشْ بِخَوَاهِ
 (١) تَتَكَلَّمُونَ
 (٢) لَا يَتَكَلَّمْنَ
 (٣) سَوْفَ يَتَكَلَّمُونَ
 (٤) تَكَلَّمْتُ

١٢٠- مَا هُوَ الصَّحِيحُ عَنِ الْفِعْلِ فِي الْعِبَارَةِ التَّالِيَةِ؟ «يَا أَصْدِقَانِي! تَعَاوَنُوا فِي أُمُورِكُمْ!»

- (١) فِعْلٌ مَاضٍ
 (٢) لَيْسَتْ لَهُ حُرُوفٌ زَائِدَةٌ
 (٣) لِلْمُخَاطَبَيْنِ
 (٤) مِنْ بَابِ مَفَاعَلَةٍ

١٢٢- عَيِّنِ الْخَطَأَ لِلْفَرَاغِ: «..... عَلَى أَنْفُسِهِمْ فِي الْحَيَاةِ.»

- (١) اِغْتَمَدُوا
 (٢) اِغْتَمَدُوا
 (٣) يَغْتَمِدُونَ
 (٤) مَا اِغْتَمَدُوا

١٢٣- عَيِّنِ الْخَطَأَ لِلْفَرَاغِ: «..... اِغْتَدَزْنَا إِلَى اللَّهِ مِنْ دُنُوبِهِنَّ.»

- (١) اُنْتُنَّ
 (٢) هُنَّ
 (٣) فَاطِمَةُ وَ صَدِيقَاتُهَا
 (٤) أَوْلَادُكَ الْمُؤْمِنَاتُ

١٢٤- عَيِّنِ الصَّحِيحَ فِي تَعْيِينِ وَزْنِ الْأَفْعَالِ:

- (١) اِسْتَمَعَ ← اِسْتَفْعَلَ
 (٢) يَنْتَظِرُ ← يَنْفَعِلُ
 (٣) اِسْتَلَمْتُ ← اِسْتَفْعَلْتُ
 (٤) تَسْتَعْفِرُ ← تَسْتَفْعِلُ

١٢٥- عَيِّنِ الْخَطَأَ فِيمَا أُشِيرَ إِلَيْهِ بِخَطَأٍ:

- (١) يَسْتَمِعُ الطَّلَابُ إِلَى قِرَاءَةِ الْقُرْآنِ قَبْلَ بَدَايَةِ الدَّرْسِ: فِعْلٌ مُضَارِعٌ مِنْ «اِسْتَفْعَالَ»
 (٢) لَا تَعْتَمِدْ عَلَى النَّفْسِ الْأَمَارَةِ لِأَنَّهَا تَأْمُرُكَ بِالسُّوءِ: فِعْلٌ نَهْيٌ مِنْ «اِفْتَعَالَ»
 (٣) اِدْفَعُوا نُقُودَكُمْ إِلَى الصُّنْدُوقِ ثُمَّ اِسْتَلِمُوا الْأَدْوِيَةَ: فِعْلٌ أَمْرٌ مِنْ «اِفْتَعَالَ»
 (٤) اِسْتَرْجِعِ الْبَائِعَ أَمْتِعَةً مَا اشْتَرَاهَا النَّاسُ فِي الشَّهْرِ الْمَاضِي: فِعْلٌ مَاضٍ مِنْ «اِسْتَفْعَالَ»
 ١٢٦- عَيِّنِ الصَّحِيحَ فِي تَعْيِينِ نَوْعِ الْأَفْعَالِ عَلَى التَّرْتِيبِ: «لَا تَسْتَخْرِجْ - اِبْتَعِدُوا - تَعَلَّمَا»

- (١) مُضَارِعٌ مَنفِيٍّ - أَمْرٌ
 (٢) مُضَارِعٌ مَنفِيٍّ - مَاضٍ - مَاضٍ
 (٣) نَهْيٌ - مَاضٍ - أَمْرٌ
 (٤) نَهْيٌ - أَمْرٌ - مَاضٍ

١٢٧- عَيِّنِ مَا كُلُّهُ مِنْ صِبْغَةٍ وَاحِدَةٍ:

- (١) اِسْتَقْبَلْتُ - نَفْتَحُ - تَحَمَّلْنَا
 (٢) تَعْتَرِفُنَّ - اِبْتَعَثُنَّ - يَسْتَخْرِجُنَّ
 (٣) اِسْتَقْبَلْتُمْ - تَعْتَدِرُونَ - اِقْتَرِبُوا
 (٤) تَسْتَعْلِقُونَ - اِحْتَمَدُوا - اِسْتَعْفَرُوا

١٢٨- «اِسْتَلِمُوا نُقُودَكُمْ مِنَ الصُّنْدُوقِ وَ اِسْتَرْجِعُوا أَمَانَاتِكُمْ.»: عَيِّنِ الصَّحِيحَ عَنِ أَفْعَالِ الْعِبَارَةِ:

- (١) اِسْتَلِمُوا: فِعْلٌ أَمْرٌ - لِلْغَائِبِينَ
 (٢) اِسْتَرْجِعُوا: فِعْلٌ أَمْرٌ - لِلْمُخَاطَبِينَ
 (٣) اِسْتَلِمُوا: فِعْلٌ مَاضٍ - لِلْغَائِبِينَ
 (٤) اِسْتَرْجِعُوا: فِعْلٌ مَاضٍ - لِلْمُخَاطَبِينَ

١٢٩- فِي أَيِّ عِبَارَةٍ مَا جَاءَ فِعْلٌ أَمْرٌ؟

- (١) اِفْعَلْ مَا يَنْفَعُكَ فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ. (٢) وَ اجْعَلْنِي مِنْ عِبَادِكَ الْمَخْلِصِينَ. (٣) اَلْحَقْنِي رَبِّي بِالصَّالِحِينَ. (٤) صَلَّى عَلَى مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَيْتِهِ.

١٣٠- كَمْ فِعْلاً ذَا حُرُوفٍ زَائِدَةٍ فِي هَذِهِ الْعِبَارَةِ؟ «اِكْتَسَبَ الرِّيَاضِيُّونَ فِي الْمُسَابَقَاتِ ذَهَباً وَ عِنْدَمَا رَجَعُوا مِنْهَا قَدَّمُوا الذَّهَبَ لِمَقْبَرَةِ الْإِمَامِ الثَّامِنِ.»:

- (١) وَاحِدٌ
 (٢) اِثْنَانِ
 (٣) ثَلَاثَةٌ
 (٤) أَرْبَعَةٌ

١٣١- عَيِّنِ الْخَطَأَ:

- (١) الْمَصْدَرُ مِنْ «يَعْوِضُ» ← تَعْوِضٌ
 (٢) الْمَضَارِعُ مِنْ «تَجَمَّعْنَا» ← نَتَجَمَّعُ
 (٣) الْمَاضِي مِنْ «تُنَكَّرُ» ← اُنْكِرْ
 (٤) الْأَمْرُ مِنْ «تَشَابَهَ» ← تَشَابَهْ

١٣٢- عَيِّنِ مَا كُلُّهُ أَفْعَالُهُ أَمْرٌ:

- (١) سَلِمُوا - تَدَخَّلِي - تَحَوَّلْنَ
 (٢) اِفْتَحْ - اِحْتَمِعُوا - اِعْمَلْ
 (٣) كَاتِبِي - اِعْتَدِرَا - تَكَلَّمُوا
 (٤) جَالَسَا - تَفَقَّهُوا - أَرْسَلْ

١٣٣- عَيِّنِ الصَّحِيحَ عَنِ الْمَضَارِعِ لِأَفْعَالِ الْأَمْرِ التَّالِيَةِ:

- (١) حَوْلًا ← تَحْوَلَانِ
 (٢) حَرَكِي ← يُحَرِّكِينَ
 (٣) اِسْتَقْبَلُوا ← اِسْتَقْبِلُونَ
 (٤) اَعْلَقْنَا ← تَعْلِقْنَ

١٣٤- عَيِّنِ الصَّحِيحَ:

- (١) الْأَمْرُ مِنْ «صَوَّرِينَ» ← صَوَّرِي
 (٢) النَّهْيُ مِنْ «تَتَعَارَفُونَ» ← لَا تَتَعَارَفُوا
 (٣) الْمَضَارِعُ الْمَنفِيَّةُ مِنْ «تَنْثِقِلُ» ← لَا تَنْثِقِلْ
 (٤) الْمُسْتَقْبَلُ مِنْ «أَتَمَّتَعُ» ← لَمْ أَتَمَّتَعْ

١٣٥- عَيِّنِ مَا تَخْتَلِفُ أَفْعَالُهُ عَلَى حَسَبِ الْحُرُوفِ الْأَصْلِيَّةِ:

- (١) اِسْتَقْبَلْتُمْ - قَابَلُوا - تَنْقَبُلُ
 (٢) تَتَصَدَّرُ - أَصْدَرُوا - يَتَصَادَرُ
 (٣) يُرَاقِبُ - يَتَرَقَّبُ - اِرْتَقَبَ
 (٤) اِسْتَعْلَمْنَا - اِعْمَلُوا - تَتَعَلَّمِينَ

۱۳۶- عَيْنَ مَا كُلُّهُ مِنْ صِبْغَةٍ وَاحِدَةٍ:

(۱) تَكَاتَبَ - قَاتَلَ - يُجَلِّسُ

(۳) تُعَلِّمُ - حَذَرَتْ - أُرْسِلِي

۱۳۷- عَيْنَ مَا لَا يَسْتَمِيلُ عَلَى الْأَمْرِ:

(۱) يَا طَلَّابَ الْمَدْرَسَةِ، تَأَدَّبُوا بِأَدَابِ الصَّالِحِينَ!

(۳) تَتَفَكَّرِي لِحِظَةً قَبْلَ أَيِّ عَمَلٍ حَتَّى لَا تَنْدَمِي!

۱۳۸- عَيْنَ الْخَطَا عَنْ «تَعَلَّمَا»:

(۱) فِعْلٌ مَاضٍ

(۲) فِعْلٌ أَمْرٌ

(۳) لِلغَائِبَتَيْنِ

(۴) لِلْمَخَاطَبَتَيْنِ

۱۳۹- عَيْنَ الصَّحِيحِ لِلْفَرَاغِ: «..... الْفُرْصَ لِأَنَّهَا تَمُرُّ بِسُرْعَةٍ كَمُرُورِ السَّحَابِ، أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ!»:

(۱) يَغْتَنِمُونَ

(۲) اِغْتَنِمُوا

(۳) لَا تَغْتَنِمُوا

(۴) اِغْتَنِمُوا

۱۴۰- عَيْنَ جَوَابٍ لَا يَتَشَابَهُ الْأُجُوبَةَ الْأُخْرَى فِي وَزْنِ الْأَفْعَالِ:

(۱) اِنْتَكَسَرَ

(۲) اِنْتَفَعَ

(۳) اِنْبَسَطَ

(۴) اِنْقَلَبَ

۱۴۱- مَيِّزَ الْجَوَابَ الْمُنَاسِبَ لِهَذَا السُّؤَالِ: «هَلْ سَافَرْتَ فِي الصَّيْفِ الْمَاضِي؟»

(۱) لَا، لَمْ نَسَافِرْ ...

(۲) لَا، مَا سَافَرْتُ ...

(۳) نَعَمْ، أُسَافِرُ ...

(۴) لَمْ سَافَرْتُ ...

۱۴۲- عَيْنَ الصَّحِيحِ لِلْفَرَاغَيْنِ: «يَجِبُ عَلَيْكَ أَنْ ..... حَتَّى ..... إِلَى مَا تُرِيدُ مِنَ الْأَهْدَافِ.»

(۱) يُحَاوَلُ - يَصِلُ

(۲) تُحَاوَلِي - تُصَلِّي

(۳) تُحَاوَلُوا - تُصَلُّوا

(۴) تُحَاوِلُ - تُصَلِّ

۱۴۳- عَيْنَ الصَّحِيحِ بَعْدَ تَغْيِيرِ الْأَفْعَالِ مِنَ الْمَاضِي إِلَى الْمَضَارِعِ: «تَعَاهَدُوا أَمْرَ الصَّلَاةِ وَحَافِظُوا عَلَيْهَا لِأَنَّ اللَّهَ أَمَرَهُمْ بِهَا.»

(۱) يَتَعَاهَدُونَ أَمْرَ الصَّلَاةِ وَيَحْفِظُونَ عَلَيْهَا لِأَنَّ اللَّهَ يَأْمُرُهُمْ بِهَا.

(۲) يَتَعَاهَدُونَ أَمْرَ الصَّلَاةِ وَيَحْفِظُونَ عَلَيْهَا لِأَنَّ اللَّهَ يَأْمُرُهُمْ بِهَا.

(۳) تَعَاهَدُونَ أَمْرَ الصَّلَاةِ وَتَحْفِظُونَ عَلَيْهَا لِأَنَّ اللَّهَ تَأْمُرُهُمْ بِهَا.

(۴) يُعَاهَدُونَ أَمْرَ الصَّلَاةِ وَيَحْتَفِظُونَ عَلَيْهَا لِأَنَّ اللَّهَ أَمَرَهُمْ بِهَا.

۱۴۴- عَيْنَ فِعْلِ الْأَمْرِ:

(۱) اِمْتَنَعَا عَنِ الدُّخُولِ فِي مَاءِ الْبَحْرِ لِأَنَّ الرِّيحَ كَانَتْ شَدِيدَةً.

(۲) اِعْتَدَرَ مِمَّنْ أَحْرَزَتْهُ بِكَلَامِهِ الْقَبِيحِ.

(۳) اِنْقَطَعَ الْمَطَرُ فِيمَكَرْنَا أَنْ نُخْرِجَ الْآنَ مِنَ الْبَيْتِ.

(۴) تَكَلَّمُوا مَعَ الصَّغَارِ بِأَدَبٍ وَاحْتِرَامٍ كَمَا تَتَكَلَّمُونَ مَعَ الْكِبَارِ!

أفعال ناقصة

تست های سراسری

۱۴۵- عَيْنَ الْفِعْلِ يَدُلُّ عَلَى الْاِسْتِمْرَارِ:

(۱) إِنْ يَكُنْ لِسَانَكَ صَادِقًا يَنْفَعُ النَّاسَ!

(۲) مِنَ الْبَدَايَةِ كَانَ النَّاسُ قَدْ اخْتَلَفُوا لَوْنًا وَ لِسَانًا!

(۳) إِنْ كُنَّا نَجْتَهِدُ كُنَّا نَنْجُحُ فِي أُمُورِنَا!

(۴) إِذْكَ سَعِيدٌ إِنْ تَشْعُرُ بِاللَّذَّةِ مِنْ نَجَاحِ الْآخَرِينَ!

۱۴۶- مَا هُوَ الصَّحِيحُ لِلْفَرَاغِ؟ «أَنْتِ يَا مَرْيَمُ ..... صَوْتِ الْمَعْلَمِ.»

(۱) كُنْتِ تَسْمَعِينَ

(۲) كُنْتُ تَسْمَعُ

(۳) كُنْتِ قَدْ تَسْمَعِينَ

(۴) كُنْتُ قَدْ سَمِعْتُ

۱۴۷- عَيْنَ مَعَادِلِ الْمَاضِي الْاِسْتِمْرَارِيِّ لِلْفَرَاغِ: «الإمام الحسين (ع) .....»

(۱) قَدْ عَرَفَ أَنَّ الْحَقَّ مُنْتَصِرٌ.

(۲) كَانَ قَدْ عَرَفَ أَنَّ الْبَاطِلَ زَهْوَقٌ.

(۳) كَانَ يَعْرِفُ أَنَّهُ سَوْفَ يَقْتُلُ.

(۴) لَمْ يَعْرِفْ إِلَّا الْحَقَّ.

۱۴۸- عَيْنَ الْمَاضِي الْاِسْتِمْرَارِيِّ لِفِعْلِ «عَرَفْتُمْ»:

(۱) كَانُوا يَعْرِفُونَ

(۲) كُنْتُمْ قَدْ عَرَفْتُمْ

(۳) كُنْتُمْ تَعْرِفُونَ

(۴) كُنْتُمْ تَعْرِفُونَ

۱۴۹- عَيْنَ نَوْعِ الْفِعْلِ فِي جُمْلَةٍ: «كَانَتِ التَّلْمِيذَةُ قَدْ فَكَّرَتْ.»

(۱) اِسْتِمْرَارِي

(۲) بَعِيدٌ

(۳) مُطْلَقٌ

(۴) نَقْلِي

۱۵۰- عَيْنَ الْمَاضِي الْاِسْتِمْرَارِيِّ لِفِعْلِ «تَذَهَّبِينَ»:

(۱) كُنْتِ تَذَهَبِينَ

(۲) كُنْتُ تَذَهَبِينَ

(۳) كُنْتِ تَذَهَبِينَ

(۴) كُنْتُنَّ تَذَهَبِينَ

(هنر ۹۷)

(کنکور سراسری)

(کنکور سراسری با کمی تغییر)

(کنکور سراسری)

(کنکور سراسری)

(کنکور سراسری)

(كلمة سراسري)

١٥١- عَيْنِ الصَّحِيحِ:

- (١) كان التلاميذ يلعبون على ساحل البحر.
 (٢) كان التلاميذ يلعبون على ساحل البحر.
 (٣) كانت التلاميذ تلعب على ساحل البحر.
 (٤) كانت التلاميذ يلعبون على ساحل البحر.

(كلمة سراسري)

١٥٢- عَيْنِ الخَطَأِ:

- (١) كانوا يذهبون
 (٢) كنت أذهب
 (٣) كنتم تذهبون
 (٤) كنتن يذهبن

(كلمة سراسري)

١٥٣- عَيْنِ الخَطَأِ:

- (١) كانا قد ذهبنا
 (٢) كانوا قد ذهبوا
 (٣) كنتم قد ذهبتم
 (٤) كن قد ذهبتن

تستها تاليفي

١٥٤- عَيْنِ العبارة التي تختلف عن الباقي في ترجمة الأفعال:

- (١) كان الطلاب يستمعون إلى كلام مُدَرِّس الكيمياء.
 (٢) كان الطالب يسأل معلّم علم الأحياء تعتناً.
 (٣) كان كل طالب يلعب دوزة بمهارة بالغية.
 (٤) الطلاب كانوا اكتسبوا مكانة علمية رفيعة.

١٥٥- ما هو الصحيح عن ترجمة الفعل في هذه العبارة؟ «كان الفلاح يعمل في المزرعة من الصباح إلى الليل.»

- (١) الماضي البعيد
 (٢) الماضي الاستمراري
 (٣) المضارع الاتزامي
 (٤) المضارع الإخباري

١٥٦- عَيْنِ الصَّحِيحِ عن مضارع «صار»:

- (١) يصير
 (٢) يصار
 (٣) يصير
 (٤) يصور

١٥٧- كيف تنفي هذه العبارة؟ «كان تأثير اللغة الفارسية على اللغة العربية قبل الإسلام أكثر من تأثيرها بعد الإسلام.»

- (١) قد يكون تأثير ...
 (٢) ما كان تأثير ...
 (٣) لا يكون تأثير ...
 (٤) ليس تأثير ...

١٥٨- ما هو الصحيح في ترجمة هذه الأفعال؟

- (١) لا تكتبوا: نهي نوبسید
 (٢) كانت تخرج: خارج شده بود
 (٣) كي يسأل: كه بپرسد
 (٤) لم تسألني: سؤال نکردی

١٥٩- عَيْنِ الخَطَأِ عما تحته خطأ:

- (١) الذين لا يجتهدون في أمورهم، لن يُنجحوا أبداً. ← المستقبل المنفي
 (٢) أ و لم يعلموا أن الله ينسط الرزق لمن يشاء. ← الماضي النقلي المنفي
 (٣) فليعبدوا رب هذا البيت الذي أطعمهم من جوع. ← المضارع الاتزامي
 (٤) و يقول الكافر يا ليتني كنت ثراباً. ← الماضي البعيد

١٦٠- عَيْنِ فعل الأمر:

- (١) كُنْ سَمِحاً و لا تَكُنْ مُبَدِّراً و كُنْ كَرِيماً و لا تَكُنْ بَخِيلاً!
 (٢) وَ لَوْ كُنْتَ فَطْماً غَلِيظَ القَلْبِ لَأَنْفَضُوا مِنْ حَوْلِكَ ﴿
 (٣) إِنَّ كَلِمَةَ الحُكْمَاءِ إِذَا كَانَ صَوَاباً كَانَ دَوَاءً و إِذَا كَانَ خَطِئاً كَانَ دَاءً!
 (٤) لَقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ و إِخْوَتِهِ آيَاتٍ لِلسَّائِلِينَ ﴿

١٦١- عَيْنِ عبارة لا يوجد فيها من الأفعال الناقصة:

- (١) ليس بين دعوة المظلوم و بين الله حجاب و باب الله مفتوح دائماً.
 (٢) يستعمل الخفاش حاسة سمعيه لاجتناب الاضطدام بالأشياء أثناء الطيران.
 (٣) لم يكن الجو بارداً فكان مناسباً للخروج من البيت.
 (٤) تقدّم المشركون في غزوة أحد يظنون أن نهاية الإسلام قد أصبحت قريبة.

١٦٢- ما هو الخطأ عن فعل تحته خطأ؟ «قَالَفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَاناً»

- (١) من الأفعال الناقصة.
 (٢) ليس له فعل مضارع.
 (٣) يشبه فعل «صرت» من جهة المعنى.
 (٤) يشتغل على حرف زائد.

١٦٣- عَيْنِ الفعل منفي في المعنى:

- (١) يقولون بألسنتهم ما ليس في قلوبهم ﴿
 (٢) و عسى أن تكونوا شيناً و هو خير لكم ﴿
 (٣) على الله فليتوكل المؤمنون ﴿
 (٤) أتقى الناس من قال الحق في ما له و عليه.

١٦٤- عَيْنِ الصَّحِيحِ عما أُشير إليه بخطأ:

- (١) يجب على الطالب ألا يكسب في دروسه. ← المستقبل المنفي
 (٢) كانوا يمشون في الحدائق. ← الماضي الاستمراري
 (٣) لن يحضروا لامتحان في الوقت المحدد. ← المضارع الاتزامي
 (٤) كان الطالب قد استمع إلى كلام أستاذه. ← الماضي المطلق

١٦٥- عَيْنِ عبارة ما جاء فيها فعل مضارع:

- (١) لا تستشير الكذاب فإنه كالسراب!
 (٢) لكيلا تحزنوا على ما فاتكم ﴿
 (٣) قَالَفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَاناً ﴿
 (٤) وَ يَوْمَ القِيَامَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِيداً ﴿

١٦٦- أيُّ عبارة لا تشتمل على معادل الماضي البعيد؟

- (١) كان صديقي ينتظر والده للرجوع إلى البيت.
(٣) كان الطفل لعب يوماً ينزل المطر فيه.

١٦٧- عيّن عبارة ليست فيها من الأفعال الناقصة:

- (١) ليست ذمومٌ عيني هذي لنا العلامة.
(٣) رسالة الإسلام تكون على أساس المنطق.

١٦٨- عيّن ما فيه فعل من الأفعال الناقصة:

- (١) يلاحظ الناس مطراً شديداً لمدة ساعتين ثم تضح الأرض مفروشة بالأسماك.
(٣) إن الحيوانات تستطيع أن تتكلم باستخدام أصوات معينة.

١٦٩- عيّن عبارة تدل على النفي:

- (١) تبعت السعادة السورور في القلوب وكل إنسان يتمنى أن يظفر بها.
(٣) ليست هؤلاء التلميذات مجتهدات في دروسهن.

١٧٠- عيّن الصحيح:

- (١) سأذهب إلى السفر في الشهر الماضي.
(٣) كنت قد ذهبت إلى المكتبة غداً.

١٧١- عيّن المضارع في معنى الماضي:

- (١) كان المسلمون يرحلون إلى أقصى الأرض لتعلم العلوم.
(٣) يبذل المقاتلون المسلمون أنفسهم في سبيل الدفاع عن الحق.

١٧٢- عيّن فعلاً من الأفعال الناقصة بمعنى «صار»:

- (١) ليست لبعض الشعراء ملامعات جميلة.
(٣) أصبح عمرها خمسة عشر عاماً بعد دراسة اللغة العربية.

١٧٣- عيّن الفعل الماضي:

- (١) علينا أن نتوكل على الله.
(٣) يريدون أن يبدلوا كلام الله

١٧٤- عيّن ما ليس فيه فعل يدل على النفي:

- (١) ولا ثق ما ليس لك به علم
(٣) وأوفوا بالعهد إن العهد كان مستولاً

١٧٥- عيّن ما يعادل الماضي الاستمراري في الفارسية:

- (١) تأثر الرجل من كلام الطفل وعزّ أشلوب تعليمه.
(٣) كنت أشاهد مقداراً جهدك للتجاح.

١٧٦- عيّن العبارة التي عدد الأفعال الناقصة فيها أكثر:

- (١) كن ساعياً حتى تصير ناجحاً لأن المرء ليس له إلا ما يجتهد فيه.
(٣) كان الله و لم يكن معه شيء.

١٧٧- عيّن العبارة التي تختلف عن الباقي في نوع الأفعال الناقصة:

- (١) بعد التخفيض تصير أسعار الملابس رخيصة.
(٣) أتمت لستم قادرين على أن تتسلطوا على جنودنا.

١٧٨- عيّن الصحيح في تعيين زمان الأفعال (على حسب معناها بالفارسية):

- (١) لم أكن أعرف أن أحتي قد أصبحت ممزضة حاذقة: الماضي البعيد
(٣) ليس عندنا في المدرسة تلاميذ متشاهبون: الماضي المطلق

- (٢) كان الطالب جلس في الجامعة وقرأ كتيبه بجد.
(٤) كانت الكرة قد وقعت فوق شجرة في الشارع.

- (٢) قم عن مجلسك لأبيك و معلمك و إن كنت أميراً.
(٤) عليكم بمكارم الأخلاق فإن ربّي بعثني بها.

- (٢) طلب الأستاذ منهم أن يجلس كل واحد منهم في زاوية ليفرقهم.
(٤) هل يمكن أن يستفيد البشر يوماً من المعجزات البحرية؟

- (٢) سافرتنا كثيراً إلى البلاد المختلفة في السنوات الماضية.
(٤) مصاحبة الأبرار توجب الشرف و مصاحبة الأشرار توجب التلّف.

- (٢) لم أذهب إلى بيت صديقي أمس.
(٤) لن أذهب إلى المدرسة في الأسبوع الماضي.

- (٢) يجتهد شعبنا في الميادين المختلفة لاشتغناء البلاد عن البضائع الأجنبية.
(٤) المعلمة التي تربّي الجيل القادم، تحصل على رضى ربّها.

- (٢) كانت منذ طفولتها مشتاقة إلى كل ما يرتبط بالشرق.
(٤) يكون بين الناس من هو أحسن منا دائماً.

- (٢) تكلموا تعرفوا فإن المرء محبوب تحت لسانه.
(٤) استغفروا ربكم إنّه كان عفّاراً.

- (٢) قالت الأعراب أمتاً قل لم تؤمنوا
(٤) لن ننالوا البر حتى تنفقوا مما تجتوبون

- (٢) إن العلم ما كشف كل أسرار العالم.
(٤) ذاق المرء دواء مرّاً ليتخلى من المرض.

- (٢) كنتم أعداء فأصبحتم بنعمته إخواناً
(٤) كانت تلك المفردات ترتبط بالبضائع التي ما كانت عند العرب.

- (٢) هؤلاء السيدات يصحن صابرات عند الشدائد.
(٤) هذا الشراب لا يكون مؤثراً في تسكين آلام.

- (٢) كانت لأسترتنا مزرعة كبيرة نغرس أمتي فيها أشجاراً كثيرة: الماضي الاستمراري
(٤) ارتفع هذه الشجرة سيصبح مئة متر بعد التمو: المضارع الإخباري

۱۴ ۲ «لَا يَلْبَسُ» مضارع منفی است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) اِغْلَمُوا ← امر (۳) لَا تَجْعَلُ ← فعل نهی (۴) يُسَبِّحُ ← مضارع مثبت

۱۵ ۳ «سَيَذْهَبُ» فعل مستقبل است.

۱۶ ۱ **ترجمه عبارت سؤال:** ما از شما می‌خواهیم که خوب درس بخوانید!

با توجه به ضمیر «کم» در «منگم» فعلی که در جای خالی قرار داده می‌شود، باید در صیغه جمع مذکر مخاطب باشد.

۱۷ ۲ **ترجمه سؤال:** عبارتی را مشخص کن که در آن معادلی برای مضارع التزامی در فارسی نیست.

بررسی سایر گزینه‌ها: در سایر گزینه‌ها به ترتیب فعل‌های «تَتَّصَلُ»، «يَذُوقُ» و «يُقْبَعُ» به خاطر حروفی که قبل از آن‌ها آمده‌اند، به صورت مضارع التزامی در فارسی ترجمه می‌شوند.

ترجمه گزینه‌ها:

۱) می‌خواهی تماس بگیری اما شارژ کار نمی‌کند.

۲) او تصمیم به کارهای با ارزش گرفت تا این‌که به هدف‌هایش رسید.

۳) او بزرگواری را می‌خواهد تا جامی از آن بچشد.

۴) کلامش نرم و به اندازه عقل‌های شنوندگان است تا آن‌ها را قانع کند.

توضیحات: همان‌طور که در ترجمه نیز مشخص است، گزینه (۲) با توجه به این‌که «حتی» قبل از فعل ماضی آمده است، نمی‌تواند معادل مضارع التزامی باشد.

۱۸ ۲ **ترجمه سؤال:** حرف «حتی» را مشخص کن که معنای مضارع التزامی ایجاد کرده است.

در گزینه (۲) «حتی» قبل از فعل مضارع آمده و معنای آن را به مضارع التزامی تبدیل کرده است.

بررسی سایر گزینه‌ها: در گزینه (۱) «حتی» قبل از اسم آمده است؛ در گزینه‌های (۳) و (۴) هم «حتی» قبل از ماضی قرار گرفته است در صورتی که گفتیم «حتی» اگر قبل از مضارع بیاید، معنای آن را به مضارع التزامی تبدیل می‌کند نه قبل از ماضی.

ترجمه گزینه‌ها:

۱) او قبل از فوتش همه اموالش حتی کتاب‌هایش را انفاق کرد.

۲) تحصیل را رها نخواهیم کرد تا به اهداف والايمان برسیم.

۳) به حاکم اعتراض کردم تا این‌که حقم را گرفتیم.

۴) با برادرم صحبت کردم تا این‌که برای رفتن به مدرسه راضی شد.

۱۹ ۳ «لَنْ يَخْلُقُوا» به شکل آینده منفی در فارسی ترجمه می‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها: در گزینه‌های (۱) و (۲) فعل‌های «حتی لَا يَسْتَطِيعُ»، «أَنْ يَهْجُمَ» و «أَنْ لَا تَذُكَّرَ» به شکل مضارع التزامی ترجمه می‌شوند و در

گزینه (۴) فعل‌های «هَبَّ» و «أَلْحَقَ» امر هستند.

ترجمه گزینه‌ها:

۱) از تو خواهش می‌کنیم این تنگه را ببندی تا دشمن نتواند از طریق آن به ما حمله کند.

۲) ما باید عیب‌های دیگران را حتی با سخنی پنهان ذکر نکنیم.

۳) قطعاً کسانی را که غیر از خدا فرا می‌خوانید، مگسی را نخواهند آفرید.

۴) خدا یا به من حکمتی عطا کن و مرا به صالحان ملحق ساز.

۱ ۳ «تَكْتَبُ» فعل مضارع است و با «لا» منفی می‌شود [رَدّ گزینه‌های (۲) و (۴)؛ در ضمن لای نفی، فعل مضارع را مجزوم نمی‌کند یعنی نباید انتهای فعل ساکن شود. [رَدّ گزینه (۱)]]

۲ ۲ «لَنْ + فعل مضارع» معنای مستقبل منفی می‌دهد؛ در نتیجه فعل مستقبل را، با «لَنْ» منفی می‌کنیم [رَدّ گزینه‌های (۱) و (۳) که در این حالت «س» یا «سوف» نیز از ابتدای فعل باید حذف شود. [رَدّ گزینه (۴)]]

۳ ۳ «المسلمون» جمع مذکر است پس فعل مربوط به آن نیز باید جمع مذکر باشد [رَدّ گزینه‌های (۱) و (۲)؛ و چون این کلمه در جمله مخاطب واقع نشده است، بنابراین فعل مورد نظر باید در صیغه غایب باشد. [رَدّ گزینه (۴)]]

۴ ۱ با توجه به «یا تلمیذات» در انتهای عبارت، فعلی که در جای خالی قرار می‌گیرد، باید در صیغه جمع مؤنث مخاطب باشد.

۵ ۳ با توجه به ضمیر «نا» در «خَرَيْتَنَا»، فعل مناسب برای جای خالی باید در صیغه متکلم مع الغیر باشد.

۶ ۳ «التلاميذ» و ضمیر «هم» در «صوفهم» بیانگر این است که فعل مناسب برای جای خالی باید در صیغه جمع مذکر غایب باشد.

۷ ۱ با توجه به «أَيُّهَا الصيادون»، فعل مورد نظر برای جای خالی باید در صیغه جمع مذکر مخاطب باشد.

۸ ۴ «نَجَحْتَ» برای مفرد مذکر مخاطب به کار می‌رود در صورتی که «أَخْتُ» مؤنث است.

۹ ۲ «ما سافَرْنَا» فعل ماضی منفی است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) شَرَحَ ← ماضی مثبت (۳) تَعَرَّفَ ← مضارع (۴) سَيَطْلُبُ ← مستقبل

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) «جَلَسْنَ» با «التلاميذ» هم خوانی ندارد. ← جَلَسُوا

۳) «الزَّجَلُ» مفرد است بنابراین فعل «سَأَلُوا» برای آن مناسب نیست. ← سَأَلَ

۴) با توجه به این‌که «الأمهات» مخاطب واقع نشده است، فعل مربوط به آن باید در صیغه جمع مؤنث غایب باشد. ← يَخْدِمْنَ

۱۱ ۳ «شاهدتُ» فعل ماضی است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) در این گزینه فعل نداریم.

۲) أَنْظُرُ ← فعل امر / يَقُولُ ← فعل مضارع / لَا تَنْظُرُ ← فعل نهی

۴) لَا يَقْبَلُ ← فعل مضارع منفی

۱۲ ۳ «أَذْكَرُ» فعل امر است.

«يُخْرِجُ»، «تَعِيشُ» و «يَرْجِعُ» در گزینه‌های دیگر مضارع هستند.

۱۳ ۱ «تَقْرئينَ» فعل مضارع در صیغه مفرد مؤنث مخاطب است پس در جواب آن باید از فعل مضارع در صیغه متکلم‌وحده استفاده نمود.

ترجمه عبارت سؤال: چه می‌خوانی؟

ترجمه گزینه‌ها:

۱) روزنامه‌ای می‌خوانم. (۲) درسی از فیزیک را خواندم.

۳) مقاله‌ای درباره‌ی روز معلم می‌خوانم. (۴) کتابی از کتاب‌های درسی‌ام را بخوان!

بررسی سایر گزینه‌ها: «أَنْ يَغِيْبُوا»، «حَتَّى تَسْلَمُوا» و «أَنْ أَذْهَبَ» به شکل مضارع التزامی ترجمه می‌شوند.

ترجمه گزینه‌ها:

- ۱) دانش‌آموزان شرمنده و پشیمان شدند و به خاطر کارشان معذرت خواستند.
- ۲) چهار دانش‌آموز قرار گذاشتند که در امتحان غیبت کنند.
- ۳) قبل از سخن گفتن بیندیشید تا از لغزش در امان بمانید.
- ۴) می‌خواهم با دوستانم به ورزشگاه بروم.

۲۴ | ۱ «لَنْ يَقْطَعُوا» مستقبل منفی، ترجمه می‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها: در سایر گزینه‌ها به ترتیب «لَا تُحَدِّثُ» فعل نهی، «تَخَافُ» فعل مضارع، «أَمْنُوا» فعل ماضی و «لَا يَسْخَرُ» فعل نهی است. «لَيْسَ» نیز یک فعل ماضی و به معنای «نیست» می‌باشد.

ترجمه گزینه‌ها:

- ۱) دانش‌آموزان مؤذّب سخن معلمشان را قطع نخواهند کرد.
- ۲) درباره آن چه که از انکار کردنش می‌ترسی، سخن نگو.
- ۳) نزد خداوند چیزی برتر از اخلاق نیکو نیست.
- ۴) ای کسانی که ایمان آورده‌اید! گروهی، گروه دیگر را مسخره نکند.

۲۵ | ۱ برای منفی کردن فعل مستقبل از «لَنْ + مضارع» استفاده می‌کنیم. [رَدّ گزینه‌های (۲) و (۴)] که در این حالت به حرف «سَ» یا «سَوْفَ» نیز نیازی نیست. [رَدّ گزینه (۳)]

۲۶ | ۲ مستقبل منفی از «لَنْ + فعل مضارع» ساخته می‌شود. [رَدّ گزینه‌های (۳) و (۴)]: صِيغَةُ خَوَاسْتَه شده نیز متکلم مع‌الغیر است. [رَدّ گزینه (۱)]

۲۷ | ۲ «لَنْ يَدْخُلَ» معادل مستقبل منفی ترجمه می‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها: در گزینه‌های دیگر به ترتیب «سَاءَ»، «عَذَّبَ»، «يُخْرِجُ»، «بَعَثَ» و «لَيْتَهْدِي» به صورت مثبت ترجمه می‌شوند.

ترجمه گزینه‌ها:

- ۱) هر کس اخلاقی بد شود، خودش را عذاب می‌دهد.
- ۲) بی‌گمان ستمکار وارد بهشت نخواهد شد.
- ۳) قطعاً خداوند، زنده را از مرده بیرون می‌آورد.
- ۴) خداوند پیامبر را فرستاد تا مردم را هدایت کند.

۲۸ | ۳ **ترجمه سؤال:** فعل مضارعی را مشخص کن که در آخر آن تغییری را مشاهده می‌کنی.

در این گزینه «أَنْ» از حروفی است که هرگاه قبل از فعل مضارع بیاید، در انتهای آن تغییری را ایجاد می‌کند.

بررسی سایر گزینه‌ها: در سایر گزینه‌ها به ترتیب «تُبَيِّنُ»، «لَا تُوجَدُ»، «تَنْقُلُ» و «لَا يَكْلَفُ» فعل‌هایی هستند که در آخر آن‌ها تغییری ایجاد نشده است.

ترجمه گزینه‌ها:

- ۱) این قصه‌ای است که نتیجه دروغ را برایت آشکار می‌کند.
- ۲) ماشینی پیدا نمی‌شود که تو را به دانشگاه ببرد.
- ۳) استاد موافقت کرد که امتحان را برایشان به تأخیر بیاورد.
- ۴) خداوند کسی را جز [به اندازه] توانایی‌اش تکلیف نمی‌کند.

«بِأَكَلٍ» به صورت مضارع التزامی ترجمه می‌شود؛ زیرا قبل از آن حرف «أَنْ» آمده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) «لَا تُؤَاخِذُ» فعل نهی است. «نَسِينَا» و «أَخْطَأْنَا» نیز ماضی هستند.
- ۲) «جَادِلْ» فعل امر است.
- ۳) «تَطْمَئِنُّ» فعل مضارع است و معادل مضارع اخباری ترجمه می‌شود.

ترجمه گزینه‌ها:

- ۱) پروردگارا! اگر فراموش کردیم یا اشتباه کردیم، ما را مؤاخذه نکن.
- ۲) و با آن‌ها به [روشی] که نیکوتر است، گفتگو کن.
- ۳) آیا کسی از شما دوست دارد گوشت برادر مرده خود را بخورد؟
- ۴) آگاه باشید که تنها با یاد خدا دل‌ها آرامش می‌یابد.

۲۹ | ۳ **ترجمه سؤال:** فعلی را مشخص کن که بر مستقبل منفی دلالت می‌کند. هرگاه «لَنْ» بر سر فعل مضارع بیاید معادل مستقبل منفی ترجمه می‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها: در گزینه (۱) فعل «يَقْفُزُ» که بعد از اسم نكرة «سَنَجَاباً» آمده، تحت تأثیر فعل ماضی «شاهدنا»، به شکل ماضی استمراری و در گزینه‌های (۲) و (۴) فعل‌های «حَتَّى نُنْتَصِرَ» و «لِنُنَجِّحَ» به صورت مضارع التزامی ترجمه می‌شوند.

ترجمه گزینه‌ها:

- ۱) سنجابی را دیدیم که از درختی به درختی می‌پرید.
- ۲) در راه حق جهاد می‌کنیم تا در زندگی پیروز شویم.
- ۳) مؤمنان در خوردن و آشامیدن اسراف نخواهند کرد.
- ۴) در طول تحصیل بسیار تلاش کردیم تا در امتحان موفق شویم.

۲۲ | ۲ **ترجمه سؤال:** فعلی را مشخص کن که از آن نفی در مستقبل فهمیده می‌شود.

در این گزینه «لَنْ يَنْجَحُوا» مستقبل منفی ترجمه می‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) «يَتَحَدَّثُ» که بعد از اسم نكرة «کتاباً» آمده است، معادل مضارع التزامی ترجمه می‌شود.
- ۲) «لَا تَقُلْ» فعل نهی، «لَا تَعْلَمُ» مضارع منفی و «تَعْلَمُ» مضارع مثبت است.
- ۳) «تُكْرَهُ» فعل مضارع مثبت است که به صورت مضارع اخباری ترجمه می‌شود.

ترجمه گزینه‌ها:

- ۱) قرآن کتابی نیست که درباره علوم به طور مفصل سخن بگوید.
- ۲) کسانی که در کمک به دیگران تلاش نمی‌کنند، در زندگی‌شان موفق نخواهند شد.
- ۳) آن چه را که نمی‌دانی، نگو، بلکه همه آن چه را که می‌دانی، نیز نگو.
- ۴) قطعاً از بدترین بندگان خداوند کسی است که به سبب گفتار و کردار زشتش هم‌نشینی با او ناپسند شمرده می‌شود.

۲۳ | ۱ **ترجمه سؤال:** عبارتی را مشخص کن که در آن معادلی برای مضارع التزامی نیامده است.

در این گزینه فعل‌های «حَجَلَ»، «نَدِمُوا» و «اعْتَدَرُوا» به صورت ماضی ساده ترجمه می‌شوند.

۱ ۳۲ ترجمه سؤال: فعلی را مشخص کن که ترجمه‌اش از جهت زمان با بقیه متفاوت است (از آن چه که زیرش خط کشیده شده).

در این گزینه «لَنْ تَنَالُوا» معادل مستقبل منفی ترجمه می‌شود؛ اما در سایر گزینه‌ها تمام فعل‌های مشخص شده به صورت مضارع التزامی ترجمه می‌شوند.

ترجمه گزینه‌ها:

- ۱) به نیکی دست نخواهید یافت تا این‌که از آن چه دوست دارید، انفاق کنید.
- ۲) پس صبر کنید تا خداوند میان ما داوری کند و او بهترین داوران است.
- ۳) خداوند نمی‌خواهد تا شما را در حالت بحرانی قرار دهد (شما را در سختی بیفکند).
- ۴) می‌خواهند سخن خداوند را عوض کنند.

۱ ۳۳ ترجمه سؤال: با توجه به مفهوم جمله، کاربرد «أَنْ» قبل از ماضی در این جا صحیح نیست و معنای جمله را دچار اشکال می‌کند و باید به مضارع تبدیل شود. — آن نَجْتَهْدَ.

ترجمه گزینه‌ها:

- ۱) خداوند به مسلمانان دستور داده است که در کار نیک و پرهیزکاری با هم همکاری کنند.
- ۲) شأن وطنمان بالا نمی‌رود تا این‌که (مگر این‌که) فرزندان با جدیت و اخلاص کار کنند.
- ۳) باید خودت را ارزیابی کنی قبل از این‌که مردم تو را ارزیابی کنند.
- ۴) ما باید برای رسیدن به خوشبختی، در درس‌هایمان بسیار تلاش کنیم.

۱ ۳۴ ترجمه سؤال: «لَمْ تَسْمَحُوا» معادل ماضی ساده منفی یا ماضی نقلی منفی است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۲) «أَنْ لَا يَكْذِبُوا» به خاطر وجود «أَنْ» به صورت مضارع التزامی منفی ترجمه می‌شود.
- ۳) «يُبَيِّنُ» فعل مضارعی است که بعد از «لَيْتَ» قرار گرفته است و به صورت مضارع التزامی ترجمه می‌شود.
- ۴) فعل مضارع «يُعْمَلُ» نیز به خاطر وجود حروف «أَنْ» قبل از آن به شکل مضارع التزامی ترجمه می‌شود.

ترجمه گزینه‌ها:

- ۱) شما به دشمنان اجازه ندادید که کشورتان را اشغال کنند.
  - ۲) کاش دانش‌آموزان با استادشان عهد می‌کردند (کرده بودند) که دروغ نگویند.
  - ۳) کاش این دانشمند تبادل واژه‌ها را در بین زبان‌ها در پژوهش‌هایش بیان کند.
  - ۴) مسلمان باید به سخنی که مخاطبان را به سوی کار شایسته فرامی‌خواند، عمل کند.
- ۴ ۳۵ ترجمه سؤال:** «الطَّالِبَاتُ» جمع مؤنث است پس فعلی که در جمله می‌آید باید با آن مطابقت داشته باشد. فعل مضارعی که بر جمع مؤنث دلالت دارد، تغییری در انتهای آن ایجاد نمی‌شود. (نون آن حذف نمی‌شود).

ترجمه عبارت سؤال:

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) «تَقْصُرُ» فعل مضارع در صیغه مفرد مذکر مخاطب یا مفرد مؤنث غایب است.
- ۲) «تَقْصِرُوا» فعل مضارع در صیغه جمع مذکر مخاطب است.
- ۳) «فَقْصِرْنَ» فعل امر است. حرف «لَمْ» قبل از فعل امر قرار نمی‌گیرد.

۱ ۲۹ ترجمه سؤال: از میان آن چه زیر آن خط کشیده شده، فعلی را مشخص کن که در آخر آن تغییری ایجاد نشده است.

حروف «أَنْ»، «لَنْ»، «لَيْكِي»، «كَيْ»، «حَتَّى» و «لِ» هرگاه قبل از فعل مضارع بیایند، در انتهای فعل مضارع تغییراتی را ایجاد می‌کنند، اما فعل مضارعی که بر جمع مؤنث دلالت دارد هیچ تغییری در انتهای آن ایجاد نمی‌شود؛ در این گزینه فعل «يَسْمَخُنَ» جمع مؤنث است.

بررسی سایر گزینه‌ها: در سایر گزینه‌ها به ترتیب در انتهای فعل‌های «أَنْ يَفْرُؤُوا»، «لَنْ يَطْلُبُوا» و «أَنْ تَنْجَحُوا» تغییراتی ایجاد شده است.

ترجمه گزینه‌ها:

- ۱) زنان مسلمان به کافران اجازه نخواهند داد که مسجدالاقصی را خراب کنند (ویران کنند).
- ۲) آن‌ها تلاش می‌کنند کتاب‌های داستان بخوانند؛ زیرا مفید است.
- ۳) قطعاً مؤمنان، دنیا را در نافرمانی خدا طلب نخواهند کرد.
- ۴) معلم گفت: از خدا می‌خواهم که در زندگی‌تان موفق شوید.

۳ ۳۰ ترجمه سؤال: فعل مضارعی را مشخص کن که تغییری در آخرش ایجاد نمی‌شود.

«يَتَخَلَّضْنَ» در صیغه جمع مؤنث است و فعل‌هایی که جمع مؤنث هستند هیچ‌گاه تغییری در آخر آن‌ها ایجاد نمی‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها: «أَنْ تَطْلُبَ»، «أَنْ يَخْتَبِرَ» و «أَنْ لَا تَتْرَكَ» در گزینه‌های دیگر فعل‌هایی هستند که با آمدن حرف «أَنْ» قبل از آن‌ها، در انتهایشان تغییراتی ایجاد شده است.

ترجمه گزینه‌ها:

- ۱) تو باید سربلندی و خوشبختی را از خدا بخواهی.
- ۲) معلم خواست میزان علم دانش‌آموزان را بیازماید.
- ۳) دانش‌آموزان دنبال راه حلی برای این مسائل نگشتند تا از آن رهایی یابند.
- ۴) تو نباید دوست را هنگام گرفتاری‌های زندگی ترک کنی.

۳ ۳۱ ترجمه سؤال: گزینه‌ای را مشخص کن که در آن دو فعل مضارع باشد که تغییری در معنایشان ایجاد نمی‌شود.

در این گزینه فعل‌های «يَخْتَرِمُ» و «يُسَاعِدُ» دو فعل مضارع هستند که به صورت مضارع اخباری ترجمه می‌شوند و تغییری در معنایشان ایجاد نشده است.

بررسی سایر گزینه‌ها: در سایر گزینه‌ها به ترتیب «تُحِبُّونَ»، «أَسَأَلُ» و «يَعْمَلُ» معادل مضارع اخباری هستند و تغییری در معنایشان ایجاد نشده است ولی فعل‌های «أَنْ يَغْفِرَ»، «أَنْ يُذْجَلَ» و «لِيُنَجِّحَ» به علت آمدن حروف «أَنْ» و «لِ» قبل از آن‌ها، معنایشان به مضارع التزامی تغییر پیدا کرده است.

ترجمه گزینه‌ها:

- ۱) آیا دوست ندارید که خداوند شما را بیامرزد؟
- ۲) از خداوند می‌خواهم که با رحمتش مرا وارد بهشت کند.
- ۳) مؤمن به کسی که به دیگران کمک می‌کند، احترام می‌گذارد.
- ۴) دوست من کارهایش را با دقت انجام می‌دهد تا در زندگی موفق شود.

بررسی سایر گزینه‌ها: با توجه به حذف نون در «لا ترمی»، حرف «لا» در آن حتماً «لا»ی نهی است. ولی فعل‌های موجود در گزینه‌های (۲) و (۳) چون جمع مؤنث هستند هم می‌توانند مضارع منفی باشند و هم فعل نهی.

۴۳ ۲ با آمدن لام امر، نون انتهای فعل مضارع حذف می‌شود؛ از این رو «ل» در «لَتَذْهَبِينَ» نمی‌تواند لام امر باشد.

۴۴ ۲ «لا» در «لا تَسْتَوَا» با توجه به حذف «نون» در آن، لای نهی است. اما حذف نون در «حتی لا یستویکم» به دلیل وجود «حتی» است و لای آن از نوع نافییه می‌باشد. این موضوع با توجه به ترجمه جمله نیز کاملاً مشخص است.

نکته: هرگاه قبل از حرف «لا» یکی از حروف «أَنْ، حَتَّى - كَيْ - لَ - لِكَيْ» (حروف ناصبه) بیاید، «لا» از نوع نافییه است نه ناهییه.

ترجمه عبارت سؤال: به مردم دشنام ندهید تا به شما دشنام ندهند.

۴۵ ۴ با در نظر گرفتن «أَيْتَهَا التَّلْمِيزَةُ» فعلی که در جای خالی قرار می‌گیرد، باید در صیغه مفرد مؤنث مخاطب باشد.

۴۶ ۲ **ترجمه سؤال:** در مورد فعل‌هایی که زیرشان خط وجود دارد، درست را مشخص کن.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) نَذَهَبَ ← فعل مضارع، للمتكلم مع الغیر

(۳) اِغْسِلَا ← فعل امر، للمخاطبتین / للمخاطبتین

(۴) لا تَبْحَثُوا ← فعل نهی، للمخاطبتین

۴۷ ۱ «انكسرت» فعل ماضی است.

فعل‌های «اذْهَبُوا»، «أَقْتُلُوا» و «اجْعَلْ» و «اجْلِبْ» در گزینه‌های دیگر فعل امر هستند.

۴۸ ۴ فعل نهی «لا تَشْرَبِي» با «یا فاطمة» هماهنگی دارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) لا تَخْرُجَانِ ← لا تَخْرُجَانِ (در فعل نهی، نون فعل مضارع باید حذف شود «به غیر از نون جمع مؤنث»)

(۲) لا تَتَرَكْنَ ← لا تَتَرَكْنَ (زیرا «مسلمون» جمع مذکر است.)

(۳) اَكْتُبْ ← لا تَكْتُبْ «اَكْتُبْ» فعل امر است.)

۴۹ ۲ «مُدْرَسَةٌ» مفرد مؤنث است؛ بنابراین فعل مناسب آن نیز باید به صورت مفرد مؤنث بیاید؛ درحالی‌که «لا تُعَيِّرُ» فعل نهی در صیغه «مفرد مذکر مخاطب» است.

۵۰ ۳ «لا تَسْأَلْ» فعل نهی است.

۵۱ ۲ از فعل «لا تَبْدِئِي» و مفهوم جمله متوجه می‌شویم که در جای خالی باید «فعل امر مفرد مؤنث» قرار دهیم.

۵۲ ۱ اِشْرَحَا با توجه به فعل امر «اَرْسُمُوا» باید «جمع مذکر» باشد. ← اِشْرَحُوا

۵۳ ۳ با توجه به ضمیر «كُنَّ» در «وَحَدَّكُنَّ» می‌فهمیم که باید فعل نهی «جمع مؤنث» بیاوریم.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) از ضمیر «كُم» در «كُنَّاكُم» متوجه می‌شویم که باید فعل نهی «جمع مذکر» بیاوریم. ← لا تَجْعَلُوا

(۲) از ضمیر «كُ» در «رَبِّكَ» می‌فهمیم که باید فعل نهی «مفرد مذکر» بیاوریم. ← لا تَبْأَسْ

(۴) «لا تَحْزَنْ» فعل نفی است. ← لا تَحْزَنْ

۳۶ ۴ در این گزینه «لَمْ يَعْلَمُوا» معادل ماضی ساده منفی و یا ماضی نقلی منفی است. «يَبْسُطُ» نیز مضارع مثبت است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) «يَنْهِي» به صورت مضارع اخباری مثبت ترجمه می‌شود.

(۲) «تَزْعُ» و «تَخْضُدُ» فعل مضارع مثبت هستند.

(۳) «قُلْ» فعل امر و «كَانَ» فعل ماضی مثبت است.

ترجمه گزینه‌ها:

(۱) قطعاً خداوند مردم را از مسخره کردن دیگران باز می‌دارد.

(۲) تو خیر و نیکی می‌کاری، پس شادی و سرور درو می‌کنی.

(۳) حق را بگو هر چند که تلخ باشد.

(۴) آیا ندانستند که خداوند روزی را برای هر کس که بخواهد، می‌گستراند؟

۳۷ ۲ **ترجمه سؤال:** افعال این عبارت را چگونه منفی می‌کنی؟ «پیش معلم ادبیات فارسی رفتیم تا مسأله را برای او شرح دهیم.»

«ذَهَبْنَا» فعل ماضی است و با حرف «ما» منفی می‌شود. «نَشْرَحُ» فعل مضارعی است که با حرف «لِکَی» آمده است و برای منفی کردن آن باید حرف نفی «لا» را بعد از «لِکَی» بیاوریم.

۳۸ ۱ **ترجمه سؤال:** مشخص کن آن چه راکه در آن درخواست برای انجام کار باشد. (معنای امری داشته باشد)

«لِ» در «لِیَذْهَبُوا» که در ابتدای جمله آمده است، معنای «باید» می‌دهد. بنابراین «لِیَذْهَبُوا» فعل امر غایب است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) «لِ» به معنای «برای این‌که» و «تا» می‌باشد.

(۳ و ۴) «لِ» در «لَهُمْ» و «لِ» در «لِلذَّهَابِ» حرف جر است.

۳۹ ۱ با توجه به معنی عبارت «لا تَبْأَسُونَ» فعل نهی است و حرف «نون» باید از آخر آن حذف شود پس «لا تَبْأَسُوا» صحیح است.

ترجمه گزینه (۱): همکلاسی‌هایم را نا امید دیدم پس به آن‌ها گفتم: از رحمت خدا نا امید نشوید.

۴۰ ۴ «لا تَفْتَرُوا» فعل نهی است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱ و ۲) «لا» در این دو گزینه بر سر اسم آمده و نمی‌تواند «لا»ی نهی باشد.

(۳) «لا» قبل از فعل مضارع آمده و با توجه به این‌که «نون» انتهای فعل حذف نشده، لای نفی است.

ترجمه گزینه ۴:

فریب آن‌چه را که نزد شماست، نخورید، چه بسا در یک لحظه از بین می‌رود.

۴۱ ۱ «لِیَعْتَبِدُ» در ابتدای جمله آمده و حرف «لام» در آن به معنای «باید» است؛ بنابراین «لام امر» است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

«لِ» در سایر گزینه‌ها به معنای «تا، تا این‌که» است؛ پس نمی‌تواند لام امر باشد.

۴۲ ۴ با توجه به این‌که با آمدن لای نهی قبل از فعل مضارع، نون انتهای آن حذف می‌شود، «لا یَدْعُونَ» در گزینه (۴) فعل مضارع منفی است و نمی‌تواند فعل نهی باشد.

۴ ۶۱ ترجمه عبارت سؤال: به یکدیگر لقب‌های زشت ندهید، بسیار بد است نامیدن [مردم به] بدی و گناه بعد از ایمان آوردن [آن‌ها].

۲ ۶۲ در این گزینه «ل» به معنای «تا» به کار رفته است و حالت امری ندارد. بررسی سایر گزینه‌ها: در بقیه گزینه‌ها حرف «ل»، لام امر است که به معنای «باید» می‌باشد.

ترجمه گزینه‌ها:

(۱) باید بدانیم که زیبایی علم، گسترش دادن آن و ثمره‌اش، عمل به آن است.
(۲) خداوند نمی‌خواهد تا شما را در حالت بحرانی قرار دهد.
(۳) انسان باید به سخن دانشمندان گوش فرا دهد.
(۴) باید بفهمیم که حاکمان شایسته نزد خداوند محبوب هستند.

۱ ۶۳ ترجمه سؤال: فعل مضارع را مشخص کن که تغییری در معنایش ایجاد نشده است.

نُبَشِّرُ فعلی است که به صورت مضارع اخباری ترجمه می‌شود و تغییری در معنایش رخ نداده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) «لَا تُجَادِلُوا» به صورت نهی ترجمه می‌شود.
(۳) «لَمْ تُعَلِّمْ» معادل ماضی ساده منفی یا ماضی نقلی منفی است.
(۴) «أَنْ يَتَلَبَّسَ» مستقبل منفی ترجمه می‌شود.

ترجمه گزینه‌ها:

(۱) ای زکریا، قطعاً ما تو را به پسری که نامش یحیی است، مژده می‌دهیم.
(۲) با اهل کتاب مشاجره نکنید مگر به [روشی] که نیکوتر است.
(۳) آیا ندانستی که مالکیت آسمان‌ها و زمین، برای خداست؟
(۴) دروغگو با فریبکاری‌اش به آن چه راستگو با راستگویی‌اش رسیده است، نخواهد رسید.

۳ ۶۴ ترجمه عبارت سؤال: خودتان را نکشید، همانا خداوند نسبت به شما مهربان است.

۱ ۶۵ ترجمه سؤال: حرف «لام» را مشخص کن که دلالت بر امر داشته باشد. در گزینه (۱) حرف «لام» بر سر فعل مضارع آمده و به معنای «باید» است و حالت امری دارد.

بررسی سایر گزینه‌ها: «لَبَّ» در «لَتَقَدِّمَ»، «لَمُلُوكِنَا» و «لِلْمُطَالَعَةِ» با توجه به این‌که قبل از اسم آمده، حرف جر است؛ در گزینه (۳) نیز «ل» در «لِنَأْمَنَ» بر سر فعل آمده و به معنی «تا، تا این‌که» می‌باشد.

ترجمه گزینه‌ها:

(۱) انسان باید بداند که همه کائنات برای خدمت به او و رفع نیازهایش خلق شده است.
(۲) دانشجویانی در دانشگاه‌ها وجود دارند که شب و روز برای پیشرفت کشور تلاش می‌کنند.
(۳) این هدایا را به پادشاهانمان تقدیم می‌کنیم تا از خشم آن‌ها در امان بمانیم.
(۴) فارابی برای مطالعه در نور چراغ‌ها به بیرون از خانه‌اش می‌رفت.

۴ ۵۴ ترجمه سؤال: گزینه‌ای را مشخص کن که در آن خواسته‌ای برای انجام کار وجود دارد.

سؤال از ما گزینه‌ای را خواسته است که در آن فعل امر وجود داشته باشد. «لِنَبِيحَتْ» در گزینه (۴) با توجه به این‌که لام آن معنای «باید» می‌دهد، «امر به لام» است و در آن معنای طلب وجود دارد.

ترجمه گزینه ۴: باید درباره علت‌های پیشرفت دیگران در زندگی‌شان جست‌وجو کنیم.

۱ ۵۵ لا اترکوا ← لا تترکوا

۱ ۵۶ ترجمه سؤال: حروفی را مشخص کن که همگی بر سر فعل مضارع واقع می‌شوند.

بررسی سایر گزینه‌ها: در سایر گزینه‌ها «مِن»، «فِي»، «إِلَى» و «بِ» حروف جر هستند که قبل از اسم قرار می‌گیرند.

نکته: «لِ» و «حَتَّى» از حروفی هستند که می‌توانند هم قبل از فعل مضارع بیایند و هم قبل از اسم.

۴ ۵۷ ترجمه سؤال: فعل مضارع را مشخص کن که از جهت معنا با بقیه متفاوت است.

یادآوری: حرف «لَا»ی نهی اگر بر سر صیغه‌های متکلم و غایب فعل مضارع بیاید، به معنای «نباید» است و فعل، معادل مضارع التزامی ترجمه می‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها: در بقیه گزینه‌ها حرف «لَا» بر سر صیغه مخاطب مضارع آمده است که به صورت نهی (امر منفی) ترجمه می‌شود.

ترجمه گزینه‌ها:

(۱) دستت را بر گردنت بسته قرار نده (دستت را به گردنت نیند).
(۲) صدقه‌هایتان را با متت گذاشتن و آزار رساندن باطل نکنید.
(۳) صداهایتان را بالای صدای پیامبر نبرید.
(۴) انسان نباید تنبلی کند زیرا راه بزرگی، سخت است.

۲ ۵۸ «لِتَرْجِعِي» غلط است زیرا لام امر قبل از مضارع مخاطب نمی‌آید. کاربرد این فعل به شکل «ارْجِعِي» صحیح است.

۲ ۵۹ «لَا تَجْلِسِينَ» نمی‌تواند لای نهی باشد چون اگر لای نهی بود، نون انتهای آن حذف می‌شد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) «لَا تَفْعَلْنَ» چون جمع مؤنث است، هم می‌تواند مضارع منفی باشد و هم فعل نهی.
(۳ و ۴) «لَا تَشْرَبُوا» و «لَا تَكْذِبُوا» هر دو فعل نهی هستند.

۱ ۶۰ «لَا تَتَّخِذُوا» فعل مضارع در صیغه جمع مذکر مخاطب است که «لَا»ی نهی قبل از آن قرار گرفته و نون انتهای آن را حذف کرده است.

بررسی سایر گزینه‌ها: در سایر گزینه‌ها «لَا» حرف نفی است.

ترجمه گزینه‌ها:

(۱) ای کسانی که ایمان آورده‌اید، دشمن من و دشمن خودتان را دوستان [خود] نگیرید.
(۲) انسان نباید درباره آن چه که نسبت به آن دانشی ندارد، سخن بگوید.
(۳) من مالک سود و زبانی برای خود نیستم مگر آن چه خدا بخواهد.
(۴) خوشا به حال کسی که مردم از زبانش نمی‌ترسند.

۷۱ ۴ ترجمه سؤال: گزینه‌ای را مشخص کن که در آن معادلی برای مضارع التزامی در فارسی وجود دارد.

در این گزینه «لام امر» بر سر فعل مضارع آمده که به معنای «باید» است و چنین فعلی معادل مضارع التزامی در فارسی ترجمه می‌شود.

توجه: چون قبل از لام امر حرف «ف» آمده، کسره لام به سکون تبدیل شده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) «أَمَرَ» ماضی ساده است.

(۲) «تَقُولُونَ» به صورت مضارع اخباری مثبت و «لَا تَفْعَلُونَ» مضارع اخباری منفی ترجمه می‌شود.

توجه: «لِمَ» مخفف حرف جرّ «لِ» و «مَا» ی پرسشی است. (لِمَ = لِمَا = لماذا)

(۳) «يُنْتَفِعُ» نیز به شکل مضارع اخباری ترجمه می‌شود.

ترجمه گزینه‌ها:

(۱) پروردگار مرا به مدارا کردن با مردم فرمان داد.

(۲) چرا می‌گویید آن چه را که انجام نمی‌دهید؟

(۳) دانشمندی که از دانشش بهره برده می‌شود، بهتر از هزار عابد است.

(۴) پس باید پروردگار این خانه را بپرستند.

۷۲ ۲ ترجمه سؤال: فعلی را مشخص کن که دلالت بر نفی ندارد.

«نَزَلْنَا» فعل ماضی مثبت است و معنای منفی ندارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) «لَا تُبْطِلُوا» به صورت نهی (امر منفی) ترجمه می‌شود.

(۳) «لَمْ يَأْتِ» معادل ماضی ساده منفی یا ماضی نقلی منفی ترجمه می‌شود.

(۴) «أَنْ تَحْرُقَ» و «لَنْ تَبْلُغَ» مستقبل منفی هستند.

ترجمه گزینه‌ها:

(۱) صدقه‌هایتان را با متت گذاشتن و آزار رساندن باطل نکنید.

(۲) قطعاً ما قرآن را نازل کردیم و قطعاً [خود] نگهبان آن هستیم.

(۳) آیا خبر کسانی که پیش از شما بودند به شما نرسیده است؟

(۴) قطعاً تو زمین را نخواهی شکافت و در بلندی به کوه‌ها نخواهی رسید.

۷۳ ۱ ترجمه سؤال: فعل مضارعی را مشخص کن که تغییری در معنایش

مشاهده نمی‌کند.

«يُخَاطَبُ» فعل مضارع معمولی است که به شکل مضارع اخباری ترجمه می‌شود و تغییری در معنایش ایجاد نشده است.

بررسی سایر گزینه‌ها: «لِيَجْعَلَ» و «أَنْ يَقِفَ» فعل‌های مضارعی هستند که به دلیل

قرار گرفتن حروف «لِ» و «أَنْ» قبل از آن‌ها معادل مضارع التزامی ترجمه می‌شوند. «أَمْ

يَعْلَمُوا» به صورت ماضی منفی ترجمه می‌شود. «لَا تَتَوَقَّعُوا» نیز فعل نهی است.

ترجمه گزینه‌ها:

(۱) قرآن همه فرزندان بشر را با فرهنگ‌های مختلفشان مورد خطاب قرار می‌دهد.

(۲) انسان باید برای رسیدن به اهدافش تلاش مورچه را در مقابل چشمانش قرار دهد.

(۳) آیا ندانستند که خداوند والا مرتبه مسخره کردن دیگران را حرام کرده است؟

(۴) ای فرزندان امت اسلامی! توقع نداشته باشید که دشمنان در مقابلتان ساکت بایستند.

۶۶ ۱ فعل «لَنْ نُنْسِي» به دلیل قرار گرفتن حرف «لَنْ» قبل از آن، معادل مستقبل منفی ترجمه می‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها: در گزینه‌های دیگر به ترتیب «أَنْ نَرَى»، «لِيَتَكَلَّمُ» و «أَنْ أَشْكُرَ» فعل‌هایی هستند که به صورت مضارع التزامی ترجمه می‌شوند.

ترجمه گزینه‌ها:

(۱) درسی را یاد گرفتیم که هرگز آن را فراموش نخواهیم کرد.

(۲) آیا امکان دارد که باران ماهی را ببینیم؟

(۳) فرزند باید با احترام و فروتنی با پدر و مادرش صحبت کند.

(۴) تصمیم گرفتیم که از نجات‌دهنده‌ام تشکر کنم.

۶۷ ۱ ترجمه سؤال: فعل مضارعی را مشخص کن که «لام» امر در آن ساکن نمی‌شود.

در این گزینه حرف «لِ» در ابتدای «لِيُنْحَاحِلُ» کسره می‌گیرد.

بررسی سایر گزینه‌ها: در گزینه‌های دیگر حرف «لِ» پس از حرف‌های «و» و «ف» قرار گرفته و به همین دلیل ساکن می‌شود.

ترجمه گزینه‌ها:

(۱) برای رسیدن به اهداف والا در زندگی باید تلاش کنیم.

(۲) پس انسان باید بنگرد که از چه آفریده شده است.

(۳) پس مؤمنان باید فقط به خدا توکل کنند.

(۴) هر یک از ما باید به دانشمندان بزرگ در جامعه احترام بگذارد.

۶۸ ۳ ترجمه سؤال: حرف «لام» را قبل از فعل مضارع مشخص کن که از

جهت معنا متفاوت است.

در این گزینه «لِيُنْشِئِرِي» فعل مضارعی است که حرف «لِ» در ابتدای آن به معنای «تا، برای این‌که» است.

بررسی سایر گزینه‌ها: در بقیه گزینه‌ها حرف «لام» که قبل از فعل مضارع قرار گرفته، «لام امر» است و به معنای «باید» می‌باشد و حالت امری دارد.

ترجمه گزینه‌ها:

(۱) مسلمانان جهان باید برای آزادسازی قدس متحد شوند.

(۲) در ذی‌الحجه باید به مکه مکرمه برویم.

(۳) به بازار می‌رویم تا لباس‌ها و بعضی چیزها را بخریم.

(۴) توانمند باید از مال و ثروت‌هایش انفاق کند.

۶۹ ۲ با توجه به ضمیر «ه» در «في حياته» فعل‌هایی که در جاهای خالی

قرار می‌گیرند باید در صیغه مفرد مذکر غایب باشند.

۷۰ ۴ ترجمه سؤال: گزینه‌ای را مشخص کن که در آن فعلی به معنای

مضارع التزامی نیست.

«لَا تَشْتَعِلُ» به صورت نهی و «يَنْفَعُ» به شکل مضارع اخباری ترجمه می‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها: فعل‌های «لِيَكُنَّ»، «لِيَفُوزُوا» و «لَا يَبْطُلُ» مضارع التزامی ترجمه می‌شوند.

ترجمه گزینه‌ها:

(۱) محبوب‌ترین توشه‌ها نزد تو باید توشه کار نیک باشد.

(۲) مؤمنان از اموالشان در راه خدا انفاق می‌کنند تا در آخرت رستگار شوند.

(۳) مؤمنان نباید صدقه‌هایشان را با متت گذاشتن و آزار رساندن باطل کنند.

(۴) به غیر از آن‌چه که در دنیا و آخرت به تو سود می‌رساند، مشغول نشو.

۸۰ ۲ با توجه به معنی فعل‌های موجود در گزینه‌ها (که همگی امر و از باب مفاعله هستند)؛ گزینه (۲) برای جای خالی مناسب نیست.

ترجمه عبارت سؤال: با کسی که شما را به سوی خوبی راهنمایی می‌کند، .....!
ترجمه گزینه‌ها:

(۱) هم‌نشینی کنید (۲) جهاد کنید

(۳) هم‌نشینی کنید (۴) معاشرت کنید

۸۱ ۱ «انتصار» از ریشه «نصر» و از باب افتعال است.

نکته: هرگاه «ن» و «ت» با هم در یک فعل یا مصدر بیاید، معمولاً آن از باب افتعال است.

۸۲ ۴

۸۳ ۴ فعل‌هایی که در باب مفاعله هستند، در صیغه مفرد مذکر غایب ماضی تنها یک حرف زاید دارند.

۸۴ ۱ «انتباه» از ریشه «ن ب ه» و از باب «افتعال» است.

۸۵ ۱ «تُنْقِذُ» از باب «إفعال» است و فعل امر باب «إفعال» بر وزن «أفعل» می‌آید.

۸۶ ۲ چون حرکت عین الفعل در «إحتفلاً» (یعنی «ف») کسره است، فعل امر

می‌باشد، پس با ضمیر «هُما» مطابقت ندارد (فعل متناسب آن با «هُما» می‌شود: إحتفلاً) - فعل «إحتفلنا» نیز در صیغه مثنای مؤنث غایب (لِلغائبتین) می‌باشد و با ضمیر «هُما» مطابقت دارد نه با ضمیر «أنتما».

توجه: از آن‌جا که فعل مضارع «تحتفلان» هم در صیغه «لِلغائبتین» و هم در صیغه «لِلمخاطبتین / للمخاطبتین» می‌باشد، هم با ضمیر «هُما» تناسب دارد و هم با ضمیر «أنتما».

یادآوری: گفتیم که در فعل‌های ثلاثی مزید، گاهی بعضی از صیغه‌ها در ماضی و امر شبیه یکدیگر می‌شوند که در این مواقع به حرکت دومین حرف اصلی (عین الفعل) توجه می‌کنیم؛ اگر حرکت عین الفعل کسره بود [مثل «إحتفلاً»]، امر است و اگر فتحه بود [مثل: «إحتفلاً»]، ماضی است. (به غیر از دو باب «تَفَعَّل» و «تَفَاعَلَ» که در این صیغه‌ها کاملاً مثل هم هستند).

۸۷ ۲ «تَسَرَّجَعان» فعل مضارع در صیغه‌های «لِلغائبتین»، «لِلْمُخاطَبَتین» و «لِلْمُخاطَبَتین» از باب «استفعال»، «تَشْتَعِلین» فعل مضارع در صیغه «لِلْمُخاطَبَة» از باب «افتعال» و «تَخْرُجُ» فعل مضارع در صیغه «لِلْمُتَكَلِّم مع الغیر» از باب «تَفَعَّل» است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۱) تَكَلَّمْنَ: هم می‌تواند فعل ماضی در صیغه «جمع مؤنث غایب» باشد و هم فعل امر در صیغه «جمع مؤنث مخاطب» از باب «تَفَعَّل» / تَتَمَتَّعُ: فعل مضارع در صیغه «متکلم مع الغیر» از باب «تَفَعَّل» / سَتَنْقَطُ: فعل مُسْتَقْبَل در صیغه «مفرد مذکر غایب» از باب «إنفعال»

(۳) تَعَلَّمَا: هم فعل ماضی است در صیغه «ثنای مذکر غایب» و هم فعل امر در صیغه «ثنای مخاطب» از باب «تَفَعَّل» / لا أَسْتَعْفِرُ: فعل مضارع منفی در صیغه «متکلم وحده» از باب «استفعال» / امْتَنَعَ: فعل ماضی در صیغه «مفرد مذکر غایب» از باب «افتعال»

(۴) أَعْتَدْتُ: فعل مضارع در صیغه «متکلم وحده» از باب «افتعال» / إِنْقَطَعَ: فعل امر در صیغه «مفرد مذکر مخاطب» از باب «إنفعال» / تَفَكَّرَ: مصدر «تَفَكَّرَ» از باب «تَفَعَّل»

۷۴ ۴ **ترجمه سؤال:** فعل مضارعی را مشخص کن که تغییری در آعرش ایجاد نمی‌شود.

حروف «لَمْ»، «لَا» و «لَب» در انتهای فعل مضارع تغییراتی ایجاد می‌کنند اما اگر قبل از فعل‌هایی که بر جمع مؤنث دلالت دارند وارد شوند، در انتهای آن‌ها تغییری ایجاد نمی‌کنند. بنابراین در انتهای «لَمْ يَذْهَبْنَ» هیچ تغییری ایجاد نشده است. **بررسی سایر گزینه‌ها:** در سایر گزینه‌ها به ترتیب حروف «لَمْ»، «لَا» و «لَب» بر سر فعل‌های مضارع «يَنْظُرُ»، «يَتَخَذُ» و «يَنْظُرُ» آمده‌اند و در انتهای آن‌ها تغییراتی ایجاد کرده‌اند.

ترجمه گزینه‌ها:

(۱) کسی که در عاقبت کارها نگرست، موفق نشد.

(۲) مؤمنان نباید کافران را به عنوان دوست بگیرند.

(۳) و هر انسانی باید بنگرد چه چیزی را برای فردا از پیش فرستاده است.

(۴) این دانش‌آموزان دیروز به مدرسه نرفتند.

۷۵ ۲ «لام» در «لَأَقْرَأُ» با توجه به مفهوم جمله، لام امر است.

ترجمه گزینه‌ها:

(۱) در کازت عجله نکن تا نتیجه تلاشت را ببینی.

(۲) کاش ما قدرتی داشتیم تا فقیران را از تنگنا خارج کنیم.

(۳) هنگامی که بلند شدم تا بروم به خودم گفتم: باید یک ساعت دیگر درس بخوانم.

(۴) بسیاری از پزشکان برای کشف راه‌های جدیدی برای درمان تلاش می‌کنند.

۷۶ ۴ «انتشرت» از باب افتعال و از ریشه «ن ش ر» است؛ به همین خاطر «ن» در آن از حروف اصلی فعل می‌باشد.

بررسی سایر گزینه‌ها: «انْدَفَعْتُ»، «يَنْبِسُطُ» و «يَنْزَعُجُ» در گزینه‌های دیگر همگی از باب انفعال و به ترتیب از ریشه‌های «د ف ع»، «ب س ط» و «ز ع ج» هستند و حرف «نون» در این فعل‌ها از حروف زاید است.

۷۷ ۱ **ترجمه سؤال:** گزینه‌ای را مشخص کن که حرف «نون» در آن از حروف اصلی فعل نیست.

«انكسر» از باب انفعال از ریشه «ك س ر» و حرف «نون» در آن زاید است.

بررسی سایر گزینه‌ها: «انتشرت» و «انتخبْتُ» در گزینه‌های (۲) و (۳) از باب افتعال و از ریشه‌های «ن ش ر» و «ن خ ب» هستند. «أنعمت» نیز از ریشه «ن ع م» و در باب انفعال می‌باشد. در این فعل‌ها «نون» جزء حروف اصلی فعل است.

۷۸ ۲ ضمیر «هَنْ» با فعل «تنتفعن» مطابقت ندارد. هَنْ يَنْتَفِعْنَ

۷۹ ۳ از علامت ویرگول (،) در انتهای سه گزینه اول متوجه می‌شویم که جملات موجود در گزینه‌ها در ادامه یکدیگر و به هم مرتبط هستند، پس با توجه به ضمیر «کم» به کار رفته در گزینه‌ها و فعل‌های امر «قَبَلُوا» و «بَيَّنُوا»، کاربرد فعل «ذَهَبُوا» نیز به صورت ماضی درست نیست و باید به صورت امر بیاید. فَادْهَبُوا

ترجمه گزینه‌ها:

(۱) یکی از راه‌های رسیدن شما به بهشت،

(۲) پدر و مادر شما و خدمت صادقانه به آن‌هاست،

(۳) پس نزد آن‌ها بروید و دستانشان را ببوسید،

(۴) و شدت محبت و نیاز خود را به آن‌ها ابراز کنید.

۹۷ ۲ مصدر آن می‌شود ← تَعَلَّمَ (تَعَلَّمَ - يَتَعَلَّمُ - تَعَلَّمَ) (بر اساس حروف اصلی).

۹۸ ۲ ترجمه سوال: جوابی را مشخص کن که با فعل‌های دیگر فرق می‌کند (بر اساس حروف اصلی در این گزینه «ک ل م» است در حالی که در گزینه‌های دیگر «ک م ل» می‌باشد).

۹۹ ۳ حَوَّلْتُ بر وزن «فَعَّلْتُ» فعل ماضی در صیغه مفرد مؤنث غایب است.

نکته حرکت کسره موجود در انتهای «حَوَّلْتُ» (که در اصل «حَوَّلْتُ» می‌باشد) به دلیل راحت شدن تلفظ آن همراه با کلمه بعدی «الْمَاء» است. به این کسره، کسره عارضی (غیر اصلی) می‌گویند.

مثال‌های بیشتر: ذَهَبْتُ التَّلْمِيذَةَ. ← ذَهَبْتُ التَّلْمِيذَةَ. (دانش آموز رفت.) / أَكْتُبُ الآنَ! ← أَكْتُبُ الآنَ! (الآن بنویس!)

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) «سَاعِدُنْ» به خاطر وجود کسره در دومین حرف اصلی (عین‌الفعل)، فعل امر است («سَاعِدُنْ» ماضی است).

۲) «تَفَرَّبَا» که از باب «تَفَعَّلَ» است در حالت کلی هم می‌تواند ماضی باشد و هم امر، ولی با توجه به ضمیر «کما» در «إِخْوَانِكُمَا» فعل امر است.

۴) «تَقِيمُونَ» نیز فعل مضارع است.

ترجمه گزینه‌ها:

۱) به نیازمندان در آن روستا کمک کنید.

۲) با کمک به برادرانتان به خدا نزدیک شوید.

۳) پرتوهای خورشید آب را به بخار تبدیل کرد.

۴) نماز را به می‌دارید در حالی که شما نسبت به خداوند فروتن هستید.

۱۰۰ ۴ «أَسْبَحَ» فعل مضارع متکلم وحده از باب تفعیل است.

سَبَّحَ مضارع ← يُسَبِّحُ متکلم وحده ← أَسْبَحَ

۱۰۱ ۲ «أَخْرَجَ» فعل امر بر وزن «أَفْعَلَ» است. (أَخْرَجَ - يُخْرِجُ - أَخْرَجَ - إِخْرَاج) «يُؤَثِّرُ»، «تَشْغَلُ» و «تَعْوِضُ» در گزینه‌های دیگر مضارع هستند. «وَصَلَ» نیز ماضی است.

ترجمه گزینه‌ها:

۱) دانشمندان به این نتیجه رسیدند که رنگ در رفتار انسان تأثیر می‌گذارد.

۲) خداوندا! ما را از تاریکی‌های خیال [باطل] بیرون بیاور.

۳) چرا خودت را با موضوعات و مباحث غیر مهم مشغول می‌کنی؟

۴) کمبود این ویتامین با خوردن میوه‌ها جبران می‌شود.

۱۰۲ ۴ «لَا تَتَذَكَّرْنَ» با توجه به این که نون آن حذف نمی‌شود، در حالت کلی هم می‌تواند فعل نهی باشد و هم مضارع منفی، ولی با توجه به مفهوم و محتوای جمله، فعل مضارع منفی است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) «ما اشترک» ماضی منفی است.

۲) «لَا تَعْتَمِدُوا» فعل نهی و «اعْتَمِدُوا» فعل امر است.

۳) «يَدْعُو» فعل مضارع مثبت است.

۸۸ ۱ «هُؤُلَاءِ» اسم اشاره نزدیک برای جمع (مذکر و مؤنث) و «أُولَئِكَ» اسم اشاره دور برای جمع (مذکر و مؤنث) است. «يُسْتَعْلَنُ» به دلیل مثنی بودن، با اسم اشاره «هُؤُلَاءِ» هم‌خوانی ندارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) «انْتَصَرُوا» (ماضی) با ضمیر «هُمْ» و «اسْتَحْرَجْنَ» (ماضی) با ضمیر «هُنَّ» تناسب دارد.

۲) «ابْتَعَدُوا» (امر) با ضمیر «أَنْتُمْ» و «لَا تَعْتَرِفْنَ» با ضمیر «أَنْتُنَّ» تناسب دارد.

۴) «سَتَتْخَرِّجُونَ» با ضمیر «أَنْتُمْ» و «لَا يَعْتَدِرْنَ» با ضمیر «هُنَّ» هم‌خوانی دارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲) التَّهْيِ ← المضارع المنفي (اگر فعل نهی بود، باید نون انتهای آن حذف می‌شد.)
۳) للمُخَاطَبَةِ (مفرد مؤنث مخاطب) ← للمُخَاطَبِ (مفرد مذکر مخاطب)

۴) المضارع المنفي ← التَّهْيِ / المضارع ← الماضي

۹۱ ۳ «اِقْتَرَبَ» در باب «افْتَعَلَ» است و فعل‌هایی که در باب «افْتَعَلَ» هستند دو حرف زاید دارند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) «اسْتَغْفَرُوا» از باب استفعال است و سه حرف زاید دارد. «يَغْفِرُ» نیز از فعل‌های بدون حرف زاید است.

۲) هیچ‌کدام از فعل‌های به کار رفته در این جمله حرف زاید ندارند.

۴) «يُجَاهِدُونَ» از باب مفاعله و دارای یک حرف زاید است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲) لِلْغَائِبِينَ (جمع مذکر غایب) ← لِلْمُخَاطَبِينَ (جمع مذکر مخاطب)

۳) مصدره «إِخْرَاج» ← مصدره «تَخْرُج»

۴) لِلْغَائِبِينَ (مثنای مؤنث غایب) ← لِلْغَائِبِينَ (مثنای مذکر غایب)

۹۳ ۳ «لِلْغَائِبِ» یعنی: «مفرد مذکر غایب»

«لِلْغَائِبَةِ» یعنی «مفرد مؤنث غایب»

مصدر	امر	مضارع	ماضی
↓	↓	↓	↓
إِسْتِعْمَال	إِسْتَعْمِلْ	يَسْتَعْمِلُ	اسْتَعْمَلَ
مصدر	امر	مضارع	ماضی
↓	↓	↓	↓
إِخْتِلَاف	إِخْتَلِفْ	يَخْتَلِفُ	إِخْتَلَفَ

۹۴ ۳ «انْتَشَرُوا» بر وزن «افْتَعَلُوا» است چون حروف اصلی آن «ن ش ر» می‌باشد.

۹۵ ۴ ترجمه سوال: گزینه‌های رامعین کن که به ترتیب با این ضمائر تناسب دارد.

۹۶ ۳ «اسْتَغْفِرْنَ» فعل امر است و با «یا صديقاتي» مطابقت دارد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) فعل نهی «لَا تَكْتَبِينَ» در صیغه جمع مؤنث است و با «یا إخوتي» هم‌خوانی ندارد. ← لا تکتبوا

۲) با توجه به «أَيُّهَا الْأَخْوَانُ» فعل امر «حاولوا» باید به صورت مثنی بیاید. ← حاولوا

۴) کاربرد فعل امر «ابتعدوا» در صیغه مفرد مؤنث مخاطب برای «أَيُّهَا الْعَاقِلُ» مناسب نیست. ← ابتعدوا

ترجمه‌گزیندها:

(۱) دانش‌آموزان در جلسهٔ مادران شرکت نکردند.

(۲) به نادانان اعتماد نکنید بلکه به دانایان اعتماد کنید.

(۳) قرآن همهٔ ما را به کار نیک فرا می‌خواند.

(۴) آیا شما حکایتی را که برایتان نقل کردم به خاطر نمی‌آورید؟

۴ ۱۰۳ «يُنْقَلِبُ» مَذْكَرٌ اسْتِ و با «الطَّبِيعَةُ» که مؤنث است همخوانی ندارد.

الطَّبِيعَةُ تَنْقَلِبُ ...

ترجمه‌گزیندها:

(۱) پیامبر اکرم (ص) مردم را به یکتاپرستی هدایت نمود.

(۲) بچه‌ها را وارد خانه کن زیرا هوا سرد است.

(۳) دو شرکت برای آغاز همکاری در زمینهٔ فروش، نامه‌نگاری کردند.

(۴) طبیعت در هر فصلی از سال دگرگون می‌شود.

۲ ۱۰۴ «تَبَسَّرَ» فعل ماضی از باب تَفَعُّلٍ در صیغۀ مفرد مَذْكَرٌ غایب است.

۲ ۱۰۵ فعل‌های امر «اغْتَصِمُوا» و «حاولوا» هر دو در صیغۀ جمع مَذْكَرٌ مخاطب

(للمخاطبین) می‌باشند در صورتی که ضمیر «هم» در «حیاتهم» در صیغۀ جمع

مَذْكَرٌ غایب (لِلغائبین) است و با فعل‌های جمله سازگاری ندارد. ← فی حیاتکم

ترجمه‌گزیندها:

(۱) او سنت اسلامی را از سنت‌های دیگر تشخیص می‌دهد.

(۲) به ریسمان علم متوسل شوید و در زندگیتان تلاش کنید.

(۳) او کسی است که مرا در خدمت به بندگان و کار نیک موفق ساخت.

(۴) تو خودت را گرامی نمی‌داری پس چگونه مردم تو را گرامی بدارند؟

۲ ۱۰۶ «المؤمنات» جمع مؤنث است و با «تعاونوا» مطابقت ندارد. «تعاونوا»

چون از باب «تفاعل» است هم می‌تواند فعل ماضی در صیغۀ «هم» (جمع مَذْكَرٌ

غایب) باشد و هم فعل امر در صیغۀ «أنتم» (جمع مَذْكَرٌ مخاطب)؛ بنابراین اگر

آن را صیغۀ «هم» در نظر بگیریم با گزینه‌های (۱) و (۳) تناسب دارد و اگر آن

را صیغۀ «أنتم» در نظر بگیریم، با گزینهٔ (۴).

۲ ۱۰۷ ضمیر «أنتم» در صیغۀ جمع مَذْكَرٌ مخاطب است، بنابراین در جای

خالی اول، فعل مناسب آن باید در همین صیغه بیاید [رَدِّ گزیندهای (۱) و (۳)؛

و از آن‌جا که «أخوة» جمع مَذْكَرٌ است، در جای خالی دوم فعل باید «جمع مَذْكَرٌ»

باشد. [رَدِّ گزیندهای (۱) و (۴)]

توجه:

«تکلموا» چون از باب «تَفَعُّل» است، در حالت کلی هم می‌تواند ماضی در

صیغۀ «جمع مَذْكَرٌ غایب» (هم) باشد و هم امر در صیغۀ «جمع مَذْكَرٌ غایب» (أنتم)

ولی در این سؤال با توجه به محتوا و شرایط جمله نمی‌تواند معنای امری داشته باشد.

۳ ۱۰۸ «علّمت» به معنی «یاد داد» و «تعلّمت» به معنی «یاد گرفت» است که

با توجه به مفهوم جمله برای جای خالی اول فعل «علّمت» مناسب می‌باشد؛ [رَدِّ

گزیندهای (۲) و (۴)] فعلی که در جای خالی دوم قرار می‌گیرد باید ماضی [رَدِّ گزینۀ

(۴)] و با توجه به «تلمیذات» جمع مؤنث باشد. [رَدِّ گزینۀ (۱)] و با دقت در مفهوم

جمله از «علّمتن» نیز نمی‌توانیم استفاده کنیم [رَدِّ گزینۀ (۲)؛ ضمیری که در جای

خالی سوم قرار می‌گیرد نیز به «المعلّمة» برمی‌گردد. [رَدِّ گزیندهای (۱) و (۴)]

ترجمه عبارت سؤال: معلّم به دانش‌آموزانش درس را یاد داد پس از او مطالب

مفیدی را یاد گرفتند.

۳ ۱۰۹ برای جای خالی اول، با توجه به مؤنث بودن «الرّجاجة» فعل به

صورت «مفرد مؤنث غایب» می‌آید. [رَدِّ گزیندهای (۱) و (۴)؛ برای جای خالی

دوم نیز از «یا أخواتی» می‌فهمیم که باید فعل در صیغۀ «جمع مؤنث مخاطب»

بیاید [رَدِّ گزیندهای (۲) و (۴)]

۲ ۱۱۰ برای جای خالی اول، از آن‌جا که «غضبان» مفرد مَذْكَرٌ است، فعل باید

در صیغۀ مفرد مَذْكَرٌ غایب بیاید. [رَدِّ گزیندهای (۳) و (۴)؛ برای جای خالی

دوم، از آن‌جا که «الناس» جمع مَذْكَرٌ است، فعل برای آن به صورت «جمع مَذْكَرٌ

غایب» می‌آید. [رَدِّ گزیندهای (۱) و (۴)]

دقت کنید:

«غضبان» اگر چه در آخرش «ان» دارد ولی کلمه‌ای مفرد به

معنای «خشمگین» است؛ آن را با اسم مثنی اشتباه نگیرید.

۲ ۱۱۱ ترجمه عبارت سؤال: کی در مدرسه جشن می‌گیرید؟

ترجمه‌گزیندها:

(۱) در روز دانش‌آموز جشن می‌گیریم. (۲) در اول مهر جشن می‌گیریم.

(۳) در ماه گذشته جشن گرفتیم. (۴) در سالن مدرسه‌مان جشن می‌گیریم.

۱ ۱۱۲ ترجمه عبارت سؤال: برای چه از پروردگارت آموزش می‌خواهی؟

ترجمه‌گزیندها:

(۱) از پروردگارت آموزش می‌خواهم برای این که گناهانم را ببخشد.

(۲) در شب‌های قدر آموزش خواستم.

(۳) از خداوند، پروردگارت آموزش می‌خواهم و به [درگاه] او توبه می‌کنم.

(۴) از خدا آموزش می‌خواهی تا از گناهات درگذرد.

۳ ۱۱۳ ترجمه سؤال: سؤال مناسب را برای این جواب مشخص کن: «از

پدیدهٔ باران ماهی در آن شهر تعجب کردم.»

ترجمه‌گزیندها:

(۱) برای چه از پدیدهٔ باران ماهی تعجب کردی؟

(۲) کی از آن پدیده تعجب کردی؟

(۳) از چه چیزی در آن شهر تعجب کردی؟

(۴) از چه چیزی در آن شهر تعجب کردید؟

۲ ۱۱۴ «سَبَّحَ» فعل امر از باب تَفَعُّل است. (سَبَّحَ - يُسَبِّحُ - سَبَّحَ - تَسْبِيح)

۲ ۱۱۵ «استماع» حروف اصلی آن (س م ع) و در وزن «إفْتِعال» است.

۱ ۱۱۶ «تَعَلَّمَ» بر وزن «تَفَعَّلَ» فعل ماضی در صیغۀ مفرد مَذْكَرٌ غایب از باب

ترجمه درست سایر گزیندها:

(۱) اِمْتَنَعُوا: خودداری کردند (اِمْتَنَعُوا: خودداری کنید)

(۳) لَا يَنْقَطِعُ: قطع نمی‌شود

(۴) تَتَعَلَّمُونَ: یاد می‌گیرید

۳ ۱۱۸ «يُرِيدُ» فعل مضارع از باب اِفْعَال است و باب اِفْعَال (در صیغۀ مفرد

مَذْكَرٌ غایب از فعل ماضی آن) یک حرف زاید دارد.

۱۴۱ ۲ بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) «لم تُسافر» در صیغه متکلم مع‌الغیر است در صورتی که فعل «سافرت» مفرد مذکر مخاطب است و در جواب این سؤال باید از فعل متکلم وحده استفاده شود.
 (۳) «أسافر» فعل مضارع است در حالی که با توجه به فعل «سافرت» در پاسخ هم باید از فعل ماضی استفاده کنیم.
 (۴) «لم» قبل از فعل ماضی نمی‌آید.

- ۱۴۲ ۴ «كُ» در «عليك» ضمیری است که برای مفرد مذکر مخاطب به کار می‌رود پس فعل‌های جمله نیز باید با آن مطابقت داشته باشند. «تُحاول» و «تَصِل» فعل مضارع در صیغه مفرد مذکر مخاطب هستند.

ترجمه عبارت: تو باید تلاش کنی تا به آن چه از هدف‌ها می‌خواهی، برسی.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) «تُحاول» و «تَصِل» فعل مضارع در صیغه مفرد مذکر غایب هستند.
 (۲) «تُحاولي» و «تَصلي» فعل مضارع در صیغه مفرد مؤنث مخاطب هستند.
 (۳) «تُحاولوا» و «تصلوا» فعل مضارع در صیغه جمع مذکر مخاطب هستند.
 ۱۴۳ ۲ (تَعَاهَدُ - يَتَعَاهَدُ - تَعَاهَدُ / حَافِظٌ - يُحَافِظُ - حَافِظَةٌ - مُحَافِظَةٌ)

از ضمیر «هم» در «أمرهم» متوجه می‌شویم که «تَعَاهدوا» و «حَافِظُوا» ماضی در صیغه جمع مذکر غایب هستند پس مضارع آن‌ها نیز باید در همین صیغه باشد. (چون در حالت کلی «تَعَاهدوا» هم می‌تواند ماضی در صیغه جمع مذکر غایب باشد و هم امر در صیغه جمع مذکر مخاطب) «يَتَعَاهَدُ» جمع مذکر مخاطب / «يُحَافِظُونَ» جمع مذکر مخاطب / «يَأْمُرُ» مضارع

- ۱۴۴ ۴ با توجه به مفهوم جمله و فعل مضارع «تَتَكَلَّمُونَ» که در صیغه جمع مذکر مخاطب است، «تَكَلَّمُوا» در این گزینه فعل امر است.

بررسی سایر گزینه‌ها: فعل‌های «امتنعا»، «كانت»، «اعتذرت»، «أخزنت» و «انقطع» همگی ماضی و فعل‌های «يُمكن» و «أُنْخَرَجُ» مضارع هستند.

- ۱۴۵ ۳ فعل «كُنَّا نجتهد» معنای ماضی استمراری می‌دهد.

- ۱۴۶ ۱ با در نظر گرفتن «یا مریم» فعل مناسب برای جای خالی باید در صیغه مفرد مؤنث مخاطب باشد (گزینه‌های (۲) و (۴)؛ ترکیب «کان + قد + فعل مضارع» نیز غلط است و چنین ساختاری در فعل‌های عربی وجود ندارد. (گزینه (۳))

- ۱۴۷ ۳ «کان + فعل مضارع» معادل ماضی استمراری است.

- ۱۴۸ ۴ «عرفتم» در صیغه جمع مذکر مخاطب است بنابراین ماضی استمراری آن نیز باید در همین صیغه باشد (گزینه (۱))؛ ماضی استمراری در عربی ترکیب «کان + فعل مضارع» می‌باشد. (گزینه (۲))؛ و در ماضی استمراری دلیلی برای حذف نون فعل مضارع وجود ندارد. (گزینه (۳))

- ۱۴۹ ۲ ترکیب «کان + قد + فعل ماضی» معادل ماضی بعید است.

- ۱۵۰ ۳ در ترکیب ماضی استمراری و بعید هر دو جزء فعل باید از نظر صیغه هماهنگی داشته باشند بنابراین چون «تذهبین» در صیغه مفرد مؤنث مخاطب است، جزء اول آن هم باید در همین صیغه (کُنْتِ) باشد.

۱۳۵ ۴ ترجمه سؤال: گزینه‌ای را مشخص کن که فعل هایش بر اساس حروف اصلی متفاوت است.

حروف اصلی «استَعْلَمْنَا» و «تَتَعَلَّمِينَ»، «ع ل م» است ولی حروف اصلی «اعْمَلُوا»، «ع م ل» می‌باشد.

حروف اصلی در سایر گزینه‌ها:

(۱) ق ب ل (۲) ص در (۳) ر ق ب

- ۱۳۶ ۱ فعل‌های این گزینه همگی در صیغه سوم مفرد مذکر غایب (للفاعب) می‌باشند با این تفاوت که «تَكَاتَبَ» و «قَاتَلَ» ماضی هستند ولی «يُجَلِّسُ» مضارع است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

(۲) «تعاملوا» ماضی، جمع مذکر غایب (یا: امر، جمع مذکر مخاطب) / يَقْبَلُونَ: مضارع، جمع مذکر غایب / جاهدوا: امر، جمع مذکر مخاطب

(۳) تُعَلِّمُ: مضارع، مفرد مؤنث غایب یا مفرد مذکر مخاطب / حَذَرْتُ: ماضی، مفرد مؤنث مخاطب / أرسلي: امر، مفرد مؤنث مخاطب

(۴) أنقذوا: ماضی، جمع مذکر غایب / تصادموا: ماضی، جمع مذکر غایب (یا: امر، جمع مذکر مخاطب) / تُقاتلون: مضارع، جمع مذکر مخاطب

- ۱۳۷ ۴ «لا تُفسدوا» فعل نهی است.

«تَأدَّبوا»، «قَاتَلَ» و «تَفَكَّرَ» در گزینه‌های دیگر فعل امر هستند.

توجه: «تَأدَّبوا» که از باب تفعّل است البته در حالت کلی، فعل ماضی هم می‌تواند باشد ولی با توجه به «یا طَلَّابِ المَدْرَسَةِ» فعل امر است.

نکته: کسره‌ای که در انتهای فعل «قَاتَلَ» آمده، به این جهت است که بتوانیم آن را همراه با کلمه بعدی اش یعنی «الْفَنَسِ» راحت‌تر تلفظ کنیم. این کسره که اصطلاحاً به آن کسره عارضی می‌گویند، شما را در امر بودن این فعل به شک و تردید نیندازد.

۱۳۸ ۳

مثنای مذکر «تَعَلَّمَا» (گزینه (۱))

ع ل م مفرد مذکر غایب «تَعَلَّمَ» ماضی باب تفعّل

مثنای مؤنث «تَعَلَّمَتَا» (گزینه (۳))

مثنای مذکر «تَتَعَلَّمَانِ» امر «تَعَلَّمَا» (گزینه (۲))

ع ل م مفرد مذکر مخاطب «تَتَعَلَّمُ» مضارع باب تفعّل

مثنای مؤنث «تَتَعَلَّمَانِ» امر «تَعَلَّمَا» (گزینه‌های (۲) و (۴))

- ۱۳۹ ۲ با توجه به «أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ» در آخر جمله، فعلی که در جای خالی قرار می‌گیرد، باید در صیغه للمخاطبین (جمع مذکر مخاطب) باشد (گزینه‌های (۱) و (۴)) و با توجه به مفهوم جمله، فعل امر باید بیاید. (گزینه (۳))

(۱) و (۴) و با توجه به مفهوم جمله، فعل امر باید بیاید. (گزینه (۳))

ترجمه عبارت سؤال: ای مؤمنان، فرصت‌ها را غنیمت شمارید زیرا آن‌ها همانند ابر با سرعت می‌گذرند.

- ۱۴۰ ۲ **ترجمه سؤال:** گزینه‌ای را مشخص کن که در وزن فعل‌ها با گزینه‌های دیگر شباهت ندارد.

«اتَفَعَّلَ» در گزینه (۲) بر وزن «افْتَعَلَ» است ولی بقیه گزینه‌ها بر وزن «انْفَعَلَ» می‌باشند.

۱۶۰ در این گزینه «كُنْ» فعل امر از «كَانَ» است. «لا تَكُنْ» نیز فعل نهی است.

بررسی سایر گزینه‌ها: در گزینه‌های دیگر «كُنْتُ»، «انْفَضُوا» و «كَانَ» فعل ماضی هستند. **ترجمه گزینه‌ها:**

۱) سخاوتمند باش و اسراف‌کننده نباش و بخشنده باش و خسیس نباش.

۲) اگر خشن و سنگدل بودی، قطعاً از اطراف تو پراکنده می‌شدند.

۳) سخن حکیمان اگر درست باشد، داروست و اگر اشتباه باشد، بیماری است.

۴) قطعاً در یوسف و برادرانش نشانه‌هایی برای پرسشگران است.

۱۶۱ **ترجمه سؤال:** عبارتی را مشخص کن که افعال ناقصه در آن وجود ندارد.

«يَسْتَعْمِلُ» که فعل مضارع است، از افعال ناقصه نمی‌باشد.

بررسی سایر گزینه‌ها: در بقیه گزینه‌ها به ترتیب «لَيْسَ»، «يَكُنْ»، «كَانَ» و «أَضْبَحْتُ» از فعل‌های ناقصه هستند.

۱۶۲ فعل «أَصْبَحَ» مضارع دارد و مضارع آن «يُصْبِحُ» است.

ترجمه عبارت سؤال: میان قلب‌هایتان اُلفت و همدلی برقرار کرد پس به برکت آن برادر شدید.

۱۶۳ «لَيْسَ» به معنای «نیست» است و معنای منفی دارد.

بررسی سایر گزینه‌ها: در سایر گزینه‌ها به ترتیب «أَنْ تَكْرَهُوا»، «لَيْتَوَكَّلُ» و «قَالَ» به صورت مثبت به کار رفته‌اند.

ترجمه گزینه‌ها:

۱) با زبان‌هایشان چیزی را می‌گویند که در دل‌هایشان نیست.

۲) و چه بسا چیزی را ناپسند دارید در حالی که آن برای شما خوب است.

۳) پس مؤمنان باید فقط بر خداوند توکل کنند.

۴) پرهیزگارترین مردم کسی است که در آن چه به نفع او و به ضرر اوست، حق را بگوید.

۱۶۴ **بررسی سایر گزینه‌ها:**

۱) «أَلَا يَكْفُرُ» مضارع التزامی ترجمه می‌شود. (أَلَا يَكْفُرُ = أَنْ لَا يَكْفُرُ)

۳) «أَلَنْ يَحْضُرُوا» مستقبل منفی ترجمه می‌شود.

۴) «كَانَ قَدْ اسْتَمَعَ» ماضی بعید ترجمه می‌شود.

ترجمه گزینه‌ها:

۱) دانش‌آموز باید در درس‌هایش تنبلی نکند.

۲) در باغ‌ها راه می‌رفتند.

۳) برای امتحان در وقت مشخص شده، حاضر نخواهند شد.

۴) دانش‌آموز به سخن استادش گوش داده بود.

۱۶۵ در این گزینه «أَلْفَ» و «أَضْبَحْتُمْ» هر دو فعل ماضی هستند.

بررسی سایر گزینه‌ها: در گزینه‌های دیگر به ترتیب «لَا تَسْتَشِيرُ»، «لِكَيْلَا تَحْزَنُوا» و «يَكُونُ» فعل مضارع هستند.

ترجمه گزینه‌ها:

۱) با دروغگو مشورت نکن زیرا او مانند سراب است.

۲) تا به خاطر آن چه از دست شما رفت، غمگین نشوید.

۳) پس میان قلب‌هایتان اُلفت و همدلی برقرار کرد پس به نعمتش برادر شدید.

۴) و در روز قیامت بر آنان گواه می‌باشد.

۱۵۱ با توجه به این‌که «التلاميذ» جمع مذکر است، استفاده از فعل مؤنث

برای آن درست نیست [گزینه‌های (۳) و (۴)] هم‌چنین فعلی که بعد از «التلاميذ» می‌آید باید از نظر جنس و تعداد با آن مطابقت داشته باشد [گزینه (۱)]

۱۵۲ «كُنْتُ يَذْهَبْنَ» ترکیب نادرستی است زیرا «كُنْتُ» در صیغه جمع مؤنث مخاطب است در حالی‌که «يَذْهَبْنَ» جمع مؤنث غایب می‌باشد.

نکته: اگر هر دو جزء ماضی استمراری و بعید در کنار هم باشند، باید از نظر صیغه با هم مطابقت داشته باشند.

۱۵۳ «كُنْتُ» در صیغه جمع مؤنث غایب است و با «ذَهَبْتُنَّ» که جمع مؤنث مخاطب است مطابقت ندارد.

۱۵۴ در این گزینه «كَانُوا اِكْتَسَبُوا» به صورت ماضی بعید ترجمه می‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها: «كَانَ ... يَسْتَمِعُونَ»، «كَانَ ... يَسْأَلُ» و «كَانَ ... يَلْعَبُ» به شکل ماضی استمراری ترجمه می‌شوند.

ترجمه گزینه‌ها:

۱) دانش‌آموزان به سخن معلم شیمی گوش می‌دادند.

۲) دانش‌آموز به منظور مچ‌گیری از معلم زیست‌شناسی سؤال می‌کرد.

۳) هر دانش‌آموزی نقشش را با مهارت کاملی بازی می‌کرد.

۴) دانش‌آموزان جایگاه علمی والایی به‌دست آورده بودند.

۱۵۵ هرگاه بعد از «كَانَ» فعل مضارع بیاید، معادل ماضی استمراری ترجمه می‌شود.

ترجمه عبارت سؤال: کشاورز از صبح تا شب در مزرعه کار می‌کرد.

۱۵۶

۱۵۷ **ترجمه سؤال:** این عبارت را چگونه منفی می‌کنی؟ «تأثیر زبان

فارسی بر زبان عربی قبل از اسلام بیشتر از تأثیر آن بعد از اسلام بود.»

«كَانَ» فعل ماضی است و فعل ماضی با حرف «ما» منفی می‌شود.

توجه: از آن‌جایی‌که «لَمْ» بر سر فعل مضارع معنای ماضی منفی می‌دهد، می‌توان از «لَمْ يَكُنْ» نیز به جای «ما كانَ» برای منفی کردن فعل «كَانَ» استفاده نمود. (لَمْ يَكُنْ = ما كانَ)

۱۵۸ «لَمْ» به همراه مضارع معنای ماضی منفی می‌دهد.

ترجمه درست سایر گزینه‌ها:

۱) ننویسد (فعل نهی)

۲) خارج می‌شد (کان + مضارع ← ماضی استمراری)

۳) تا ببرد

۱۵۹ «كُنْتُ» معادل ماضی ساده ترجمه می‌شود زیرا «تُرَاباً» اسم است نه فعل ماضی.

ترجمه گزینه‌ها:

۱) کسانی که در کارهایشان تلاش نمی‌کنند، هرگز موفق نخواهند شد.

۲) آیا ندانسته‌اند که خداوند روزی را برای هر کس که بخواهد، می‌گستراند.

۳) پس باید پروردگار این خانه را بپرستند که در گرسنگی خوراکشان داد.

۴) و کافر می‌گوید: ای کاش من خاک بودم.

ترجمه‌گزینده‌ها:

- (۱) بعضی از شاعران، ملامت‌های زیبایی ندارند.
 (۲) از زمان کودکی‌اش به هر آن‌چه به شرق ارتباط داشت، علاقه‌مند بود.
 (۳) بعد از تحصیل زبان عربی، عمرش پانزده سال شد.
 (۴) میان مردم همواره کسی که از ما بهتر است، می‌باشد (وجود دارد).

۱۷۳ ۴

توجه:

اگرچه «کان» در این عبارت معنای مضارع می‌دهد اما حواستان باشد که خودش فعل ماضی است و در این تست، سؤال در مورد خودِ فعل است نه معنای آن.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) «أَنْ تَتَوَكَّلَ» فعل مضارع است.
 (۲) «تَكَلَّمُوا» فعل امر و «تَعْرِفُوا» فعل مضارع مجهول است.
 (۳) «يُرِيدُونَ» و «أَنْ يُبَدِّلُوا» فعل مضارع هستند.

ترجمه‌گزینده‌ها:

- (۱) ما باید بر خدا توکل کنیم.
 (۲) صحبت کنید تا شناخته شوید؛ زیرا انسان زیر زبانش پنهان است.
 (۳) می‌خواهند که کلام خدا را عوض کنند.
 (۴) از پروردگارتان طلب آموزش کنید؛ بدون شک او بسیار بخشنده است.
 (۳) «أَوْفُوا» (امر) و «كَانَ» (ماضی) هر دو مثبت هستند.

۱۷۴ ۳

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) «لَا تَقْفُ» فعل نهی است. فعل ماضی «لَیْسَ» نیز معنای منفی دارد.
 (۲) «لَمْ تُؤْمِنُوا» معادل ماضی ساده منفی یا ماضی نقلی منفی است.
 (۴) «لَنْ تَنَالُوا» نیز معادل مستقبل منفی است.

ترجمه‌گزینده‌ها:

- (۱) از آن‌چه نسبت به آن دانشی نداری، پیروی مکن!
 (۲) بادیه‌نشینان گفتند: ایمان آوریم؛ بگو: ایمان نیاوردید.
 (۳) به عهد و پیمان وفا کنید زیرا پیمان، مورد پرسش قرار می‌گیرد.
 (۴) به نیکی نخواهید رسید تا این‌که از آن‌چه دوست دارید انفاق کنید.
 (۳) «كُنْتُ أَشَاهِدُ» معادل ماضی استمراری در فارسی است.

۱۷۵ ۳

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) «تَأْتُرُ» و «عَمَّيْرُ» هر دو ماضی ساده هستند.
 (۲) «مَا كَشَفَ» ماضی منفی است.

- (۴) «ذَاقَتْ» ماضی ساده است و «تَتَخَلَّصُ» فعل مضارع می‌باشد.

۱۷۶ ۱ ترجمه‌سؤال: عبارتی را مشخص کن که تعداد افعال ناقصه در آن بیشتر است.

«كُنْ»، «تَصَيَّرَ» و «لَیْسَ» در گزینه (۱) از فعل‌های ناقصه هستند. (۳ عدد)

(۲) «كُنْتُمْ» و «أَصْبَحْتُمْ» (۲ عدد)

(۳) «كَانَ» و «لَمْ يَكُنْ» (۲ عدد)

(۴) «كَانَتْ» (۲ عدد)

۱۶۶ ۱ ترجمه‌سؤال: کدام عبارت شامل معادل ماضی بعید نیست؟

در این گزینه «كَانَ يَنْتَظِرُ» معادل ماضی استمراری است.
بررسی سایر گزینه‌ها: در گزینه‌های دیگر به ترتیب «كَانَ جَلَسَ»، «كَانَ لَعِبَ» و «كَانَتْ قَدْ وَقَعَتْ» ماضی بعید ترجمه می‌شوند.

ترجمه‌گزینده‌ها:

- (۱) دوستم برای برگشتن به خانه منتظر پدرش می‌ماند.
 (۲) دانشجو در دانشگاه نشسته بود و کتاب‌هایش را با جدیت خوانده بود.
 (۳) کودک در روزی که باران می‌بارید، بازی کرده بود.
 (۴) توپ بالای درختی در خیابان افتاده بود.

۱۶۷ ۴

ترجمه‌سؤال:

عبارتی را مشخص کن که در آن افعال ناقصه نیست.
بررسی سایر گزینه‌ها: «كُنْتُ» و «تَكُونُ» به ترتیب از فعل‌های ناقصه هستند.

۱۶۸ ۱

یادآوری:

«تَصَبَّحَ» فعل ناقصه و مضارع مؤنث «أَصْبَحَ» است.
 «كَانَ»، «صَارَ»، «أَصْبَحَ» و «لَیْسَ» از فعل‌های ناقصه هستند.

۱۶۹ ۳

ترجمه‌گزینده‌ها:

- (۱) خوشبختی، شادی را در قلب‌ها برمی‌انگیزد و هر انسانی آرزو می‌کند که به آن دست یابد.
 (۲) در سال‌های گذشته، به کشورهای مختلف، بسیار سفر کردیم.
 (۳) این دانش‌آموزان در درس‌هایشان کوشا نیستند.
 (۴) همنشینی با نیکان موجب بزرگواری و همنشینی با بدان موجب نابودی می‌شود.

۱۷۰ ۲

بررسی سایر گزینه‌ها:

- (۱) فعل مستقبل «سَأَذْهَبُ» با «الشهر الماضی» از نظر زمان مطابقت ندارد.
 (۳) فعل «كُنْتُ قَدْ ذَهَبْتُ» در معنای ماضی بعید است و با «عَدَا» همخوانی ندارد.
 (۴) کاربرد «لَنْ أَذْهَبَ» که معنای آینده منفی می‌دهد با «الأسبوع الماضی» درست نیست.

۱۷۱ ۱ فعل مضارع «يَرَحُلُونَ» چون بعد از «كَانَ» آمده است، ماضی استمراری ترجمه می‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها: «يَجْتَنِبُهُ»، «يُبَدِّلُ»، «تُرْتَبِي» و «تَحْصُلُ» در گزینه‌های دیگر به صورت مضارع اخباری ترجمه می‌شوند.

ترجمه‌گزینده‌ها:

- (۱) مسلمانان به منظور یادگیری علوم، به دورترین نقاط زمین سفر می‌کردند.
 (۲) ملت ما برای بی‌نیازی کشور از کالاهای بیگانه، در عرصه‌های مختلف تلاش می‌کنند.
 (۳) رزمندگان مسلمان جان‌هایشان را در راه دفاع از حق می‌بخشند. (فدا می‌کنند)
 (۴) معلمی که نسل آینده را پرورش می‌دهد، خشنودی پروردگارش را به دست می‌آورد.

۱۷۲ ۳

ترجمه‌سؤال:

فعلی از افعال ناقصه را مشخص کن که به معنای «صار» است.
 «صَارَ» و «أَصْبَحَ» هر دو به معنای «شد» هستند.